

Izhaaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25.—; za ino-
scenstvo Din 40.— neobvezno.

Oglas po tarifi.

Uredništvo:

Dnevna redakcija: Miklošičeva cesta
št. 16/L. — Telefon št. 72.

Nočna redakcija: od 19. ure naprej v
Kraljevi ul. št. 5/L. — Telefon št. 24.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 36.

Ispraviteljski oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 4. — Telefon št. 499.

Podružnici: Maribor, Barbarska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.

Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljubljana
št. 11.845 — Praha číslo 78.180.
Wien, Nr. 105.441.

Ljubljana, 9. oktobra.

Pet let nas loči od one nesrečne de-
delje, ko je glasovanje v pasu A odloči-
lo politično in kulturno usodo koroških
Slovencev. Obhajamo prvo petletnico
plebiscita, katerega izid je postavil me-
jo na guben Karavank ter ostavil pod
nemško peto Avstrije rojake v Rožu in
Poduni, okrog Velikoveca in na bregovih
lepega Vrbskega jezera.

Obhajati obletnico poraza, ni prijetno.
Človek nima rad spominov, ki mu vra-
čajo misli in občutke nesrečnih časov.
Toda v zgodovini narodov ne gre samo
za spomine, marveč vedno tudi za —
bodočnost. Vsak pogled v preteklost je
obenem pogled v bodočnost; kdor se
zamislil v dogodke preteklosti, si bo
iz nje nehoti in nevede vzeti tudi pouka
in navodila za bodoče dni. Še zgodovina
je učiteljica človeštva. Nauk, pridoben
iz proučevanja preteklosti, je tem
dragocenejši, kar daje pogum.

Ko danes kritično motrimo vzroke,
ki so zakrivila naš poraz v plebiscitu,
nas zares ne prevzema čut smuta. Samo
topost prevlada v nas. Zakaj nika-
kor se ne more plebiscit imenovati pra-
vičen instrument, ki naj bi premeril,
koliko imajo do koroške zemlje pravice
Nemci in koliko jo imamo mi Slovenci.
Plebiscit je bil samo čisto navadna
konstatacija, koliko je dotlej nad naši-
mi koroškimi rojaki učinkovala stoin-
stoletna germanizacija, katere sredstva
so bile vse institucije avstrijske države
in oblasti. Narodnost ni stvar individu-
alne intelektualne odločitve, marveč je
produkt preteklosti, produkt vzgoje, mi-
lije, tradicije. To je znanstveno uo-
gotovljeno dejstvo, ne morda proizvod
naše teorije ad hoc, marveč objektivno
dognana teza svetovne znanosti. In ka-
kor hitro priznamo to dejstvo, postane
evidentno, da ima vsak narod od nra-
ve dano pravico, da se sam vzgaja, si
ustvarja svoj milje, svojo kulturo, svojo
tradicijo; to pravo more vzeti na-
rodu samo nasilje.

In nam Slovencec je nasilje vzelo to
osnovno prirodno pravo. Avstrija je
vzgajala naš rod v nemškem pravcu,
v nemškem duhu. Ta protinaturalni, pro-
tinarodni razvoj se je vršil tekom sto-
letij; ko smo mi komaj pričeli z nasiljem,
je prišla odločba: naši koroški rojaki
naj odločijo v plebiscitu med Nemci in
Slovenci, med Avstrijo in Jugoslavijo.
Narod, ki mu je bilo uzurpirano pravo
svobodne nacionalne eksistence in na-
cionalne vzgoje, ne more imeti splošno-
nosti, da se na plebiscitarni način iz-
javi o svoji narodnosti.

Da je plebiscit v vseh primerih, ki so
slični koroškemu, protiprirodni in zato
krivičen instrument, nam potrjujejo iz-
idi. Nemci v Alzaciji so se z vso trdo-
vratnostjo izjavljali zoper Nemčijo in
za Francijo, ker niso imeli za seboj sa-
mostojnega nacionalnega življenja. Po-
lasti v Prusiji so glasovali zoper Poljo-
sko in za Nemce, ker jih je stoletja
vzgajala nemška Prusija. In Nemci v
Šopronju so se z večino odločili za
Madžarsko in proti nemški Avstriji, ker
jih je madžarska vzgoja naučila zani-
čevati lastno nemško narodnost in spo-
štovati vzgojitelja tujerodnega Madžar-
a. Nismo tedaj samo mi Slovenci tako
»suzenjske« nature, da glasujemo zoper
lastni rod, marveč so tudi deli večjih
in največjih narodov podlegli prav na
isti način zakonitosti protinacionalne
vzgoje.

Na uspeh v koroškem plebiscitu Nem-
ci zares ne morejo biti ponosni. Manj-
šo zaslugo ima današnja nemška gene-
racija, ki slavi svojo zmago, na onih ti-
sočih glasov, ki jih je bilo oddanih za
Avstrijo, nego jih imamo mi na glasovih,
oddanih za Jugoslavijo, toliko toliko
sto letih nemškega avstrijskega kro-
sposstva in v tako skrajno neugodnih
svojevstnih pogojevalnih doba in težavah mla-
de neurejene države. Nemški glasovi
so uspeh dela stoletij, naši so plod dela
skoroda samo naše generacije.

Zato mi principijelno izida plebiscita
nikoli ne bomo priznali. Mi smo mlada
država, pred nami je bodočnost, v ka-
tero gledamo s pogumnimi, budnimi oč-
mi mladosti. Tudi Rim ni zrasel v enem
dnevu in Jugoslavija ni mogla takoj v
svojem prvem življenjskem polju iz-
vršiti popolnega narodnega ujedinjenja.
Peče nas usoda rojakov usrdjen Karav-
ank, gnev nam stiska srce, ko mislimo
na jade zaslužničnih sonarodnikov on-
stran Karavank, v Rožu in v Poduni
ob Vrbskem jezeru in po valovitih ravn-
icah okrog Celovca in Velikoveca, ali
poguma in zaupanja v bodočnost nam
te turobne misli ne jemljejo. V današ-
njih in jutrišnjih manifestacijah se bo
vsa Slovenija, vsa Jugoslavija zedinila
v eni želji, v eni volji: Koroški Sloven-
cev ne pustimo nemškemu morju. Naš
zastopnik pri plebiscitni komisiji je no
nesrečnem izidu glasovanja izjavil, da
kraljevina Srbov, Hrvatov in Sloven-
cev ne bo pozabila na one tisoče glas-
ov, ki so bili na Koroškem oddani
zanjo. Ta izjava našega predstavnika
preha v tisoče in milijone Jugoslov-
nov in ostala naša trajna last, naša za-
obljuba. Okolnosti se spreminjajo, po-

Dve nemogoči Radičevi zahtevi

Radikali odločno odklanjajo Radičevo kandidaturu na podpredsedništvo vlade. — Minister Ninčič odbil zahtevo po ustanovitvi še enega izseljenškega urada. — Pašić še ne prihaja, Radić odhaja.

Beograd, 9. oktobra. p. Politični kro-
gi danes živahno razpravljajo o včeraj-
šnjih Radičevih izjavah, ki položaja ni-
kakor niso razbistrile, temveč so le po-
kazale nove težkoče. Celo »Vreme«, ki
je nekak oficijelni organ sporazuma RR,
kritizira, da je Radić predstavil kot go-
tovo stvar, o čemer se šele razpravlja.
»Vreme« pravi, da bi radikali sicer radi
videli Radića v vladi, vendar stvar ni
tako enostavna, kakor si jo Radić pred-
stavlja. Radić ni poslanec in vstop ne-
parlamentarca v parlamentarni kabinet
bi bil slab vzgled, ki ga radikali ne že-
lijo. Da bi Radić postal podpredsednik
vlade, za to pa bi bilo treba posebnega
zakona.

Ze ta izvajanja radićofilskega lista
dokazujejo težavnost situacije. V resni-
ci je stvar še bolj zapletena. Le majhen
del radikalov je za to, da bi vstopil Ra-
dić v kabinet, njegova kandidatura za
podpredsednika vlade pa se z vso od-
ločnostjo odklanja. Če bi vstopil Radić
v vlado, bi se moglo to zgoditi le v svo-
jstvu resortnega ministra ali ministra
brez portfelja in v rangu najmlajšega
ministra.

Nemilo začudenje je vzbudila Radiče-
va zahteva po ustanovitvi posebnega
izseljenškega odseka v zunanjem mini-
strstvu, katerega vodstvo naj bi pre-
vezel Radićev intimus dr. Kežman kot
državni podsekretar. Predvsem že
eksistira izseljenški odsek v ministrstvu
socialne politike in Radićev načrt ima
vse znake politične špekulacije. Ustvar-
il naj bi se urad, da bi mogel postati
radićev — državni podtajnik. Svojo
»idejo« je Radić razvijal ministru Ni-
ničiču na konferenci, ki je trajala od 18.
do 19. in h kateri je pripeljal tudi drja.

Kežmana, dr. Ninčič je Radića opozo-
ril, da tak odsek že obstoja v minist-
rstvu socialne politike in da bi bila usta-
novitev še enega odseka v zunanjem
ministrstvu zapravljanje novca. Pač pa
je zunanje ministrstvo pripravljeno, iz-
seljeniško akcijo tudi iz svojih sredstev
podpreti. Konferenca je končala popol-
noma negativno in Radić je odšel oči-
vidno ozlovoljen.

Kakor se zatrijuje, ne namerava Radić
čakati Pašića, temveč se že jutri vrne
v Zagreb. O Pašićevem povratku še
vedno ni nobenega definitivnega poro-
čila. Sigurno je le, da ga jutri še ne bo
v Beograd. Danes se je raznašala ver-
zija, da pride šele tik pred otvoritvijo
rednega zasedanja, torej koncem pri-
hodnjega tedna, kar pa se v službenih
krogih zavrača.

Zagreb, 9. oktobra. r. Današnji »Hr-
vat« poroča iz Beograda: Smatra se,
da je vstop Radića v vlado sigurna
stvar, toda samo v slučaju, ako ostane
sedanja koalicijska RR. Toda danes bolj
nego preje politični krogi sumijo v
nadaljevanje koalicije RR in smatrajo,
da se je polajala ona struja med radi-
kali, ki noče te koalicije. Ta grupa se
nadeja, da bo Pašić Radićevo namero
preprečil in računa z novo vladno
kombinacijo ali pa z volitvami. Radi-
ćevci pa trdno verujejo, da je Pašić de-
javsko pristal na vstop Radića v vlado.
Situacija je motna in nikdo ne ve s
kakšnimi načrti se vrača Pašić v Beo-
grad.

Beograd, 9. oktobra. r. Klub David-
vičeve demokratske stranke je imel da-
nes dopolne sejo, na kateri je bilo skle-
njeno, da se bo vršil strankin kongres
dne 29. in 30. novembra v Beogradu.

Sklepi ministrskega sveta

**Kredit za udeležbo na svetovni razstavi v Filadelfiji. — Usta-
novitev tovarne za letala.**

Beograd, 9. oktobra. p. Danes dopol-
ne se je vršila seja ministrskega sveta
na kateri je bilo ugotovljeno, da še ni
prišlo nobeno poročilo o povratku mi-
nistrskega predsednika Pašića. Razširja-
jo se celo verzije, da pride Pašić v Beo-
grad šele okoli 20. oktobra.

Glavni del seje je bil posvečen vpra-
šanju udeležbe naše države na veliki
gospodarski razstavi v Filadelfiji, ki se
bo vršila meseca junija 1926. Ministru
za trgovino in industrijo je bilo za or-
ganiziranje našega paviljona odobreno
10 milijonov Din.

Nato je ministrski svet razpravljal še
o nekaterih nujnih poslih in vzel na zna-
nje poročilo finančnega ministra o naši

devizni politiki ter intervenciji Naro-
dne banke na borzih v svrhu reguliranja
tečaja dinarja.

Vojni minister je poročal, da je na
razpis v inozemstvu na temelju poobla-
stila ministrskega sveta in finančnega
zakona za zgradbo tovarne za letala v
naši državi prejel nekoliko ponudb iz
Francije, Anglije in Češke. Po načrtu,
ki ga je izdelal vojni minister, naj bi se
osnovala družba s privatnim kapitalom,
v kateri pa bi bila udeležena tudi drža-
va. Tovarna bi lahko sama izdelovala
vse karoserije in ostale dele razen mo-
torjev. Ščasoma pa naj bi se ustanovila
v Kraljevu tudi tovarna motorjev.

Priprava novega proračuna

Ministrstva zahtevajo za 4 milijarde večje kredite.

Beograd, 9. oktobra. p. V finančnem
ministrstvu se z veliko naglico priprav-
ljajo novi proračun, ki mora biti predlo-
žen Narodni skupščini do 20. novem-
bra. Po zahtevah raznih ministrov bi
proračun znašal za 4 milijarde več ka-
kor prejšnji. Največ zahtevajo vojni mi-
nister, poljedelski, prosvetni in promet-
ni minister. Vojni minister zahteva stal-
ne kredite za gradnjo vojašnic in skla-
dišč v krajih, kjer teh dosedaj ni bilo.
Poljedelski minister je izdelal velik na-
črt za melioracije in izsuševanje moč-
virij; za del teh melioracij zahteva kre-
dit 600 milijonov Din. med drugimi za
izsušenje Skadrskega jezera in Popov-
skega polja v Hercegovini, s čimer bi

se baje pridobilo za 10.000 vagonov po-
ljedelskih proizvodov več. Finančno
ministrstvo smatra, da je ta problem
ogromen in da se ne more kriti iz obič-
ajnih proračunskih sredstev, temveč
da bi se za to moralo iskati posojilo v
inozemstvu. V proračunu ministrstva za
agrarno reformo so predvideni večji
krediti za organizacijo kolonizacije. V
proračunu vrhovne državne uprave je obde-
lovano 50 milijonov za zemljoradniške
kredite predvidenih 10 milijonov za
zgradbo Panteona. Danes se je obde-
lovati tudi proračun ministrstva prosvete.
V finančnem ministrstvu pritiskajo na
to, da se izdatno znižajo proračunske
zahteve posrednih ministrstev.

Za siromašno duhovščino

Beograd, 9. oktobra. p. Poslanec dr.
Žerjav je naprosil ministra ver g. Mišo
Trifunovića, da predloži finančnemu od-
boru premembo naredbe o svečeniških
dodatkih, v kolikor se tiče župnij iz-
pod 200 domov. Na pravični ureditvi te
zadeve so enako zainteresirane vse stran-
ke. Minister je izjavil, da se je preprčil
o težavnem stališču duhovščine vseh
treh glavnih veroizpovedi, zlasti v ob-
sežnih občinah s slabimi gmožnimi raz-
merami. Kot prehod bo poskušal vso
stvar premostiti s podporami iz druge
budžetne partije, hoče pa predložiti ta-
ko premembo naredbe, ki bo ob objek-
tivni ugotovitvi potrebe in posebnih

litični razvoj prinese ugodne momente,
celokupna situacija pokaže nenadoma
prilike, ko je mogoče z najmanjšimi žrt-
vami izvršiti nacionalno voljo. To pri-
liko in ugodni moment polskati, je stvar
bodočnosti, stvar slučaja in diplomacije;
na nas pa le, da ustvarimo prednoroči,
močno voljo: Srbi, Hrvati in Slovenci
zaslužničnih koroških rojakov ne bomo
pozabili!

razmer zlasti razsežnih župnij omogoči-
la, da dobe dodatke tudi svečeniški in
župninski izpod 200 domov.

Poslanik Bodrero bo odpoklican?

Beograd, 9. oktobra. p. Italijanski posla-
nik Bodrero je novci konferiral z ministrom
za zunanje stvari dr. Ninčičem. Poslanik
Bodrero odpotuje v Rim. Uradno se trdi,
da bo ostal v Rimu deset dni, v diplomati-
skih krogih pa kroži verzija, da bo Bodre-
ro odpoklican in da bo italijanska vlada
imenovala za Beograd novega poslanika.

Nadaljevanje pogajanj z Grško

Beograd, 9. oktobra. p. Jutri odpotuje v
Atene naš tamošnji poslanik Panta Gavri-
lović s potrebnimi instrukcijami za nadal-
jevanje pogajanj za pakt prijateljstva z
Grčijo.

Štrajk v banki Franco-serbe v Beogradu

Beograd, 9. oktobra. p. Danes so stopili
v stavko vsi uradniki banke Franco-serbe,
ker je uprava banke odklonila njihovo za-
htevo za zvišanje plač. Ministrstvo za so-
cijalno politiko je v zadevi interveniralo.

Konec občinske samouprave v Italiji

**Ministrski svet je sprejel predloge notranjega ministra Feder-
zonija. — Odslej bo vlada imenovala županel — Nefasisti ne
morejo biti člani občinskih zastopov.**

Rim, 9. oktobra. a. Na včerajšnji seji
ministrskega sveta je bil odobren načrt
zakona, ki popolnoma uničuje občinsko
samoupravo, ker določa, da bo občine
z manj kot 5000 prebivalcev upravljali
od vlade imenovani župani (podestati), ki
bo opravljal vse posle župana in občn-
skih svetovalcev pod nadzorstvom poli-
tičnih oblastev. Dodeljen mu bo svetovet,
ki ga bodo volile razne korporacije.
Podestati se bo lahko imenoval tudi v
občinah z nad 5000 prebivalci, ako je
bil občinski svet dvakrat razpuščen.

Na današnji seji ministrskega sveta
se je vsa zadeva še nekoliko poostila,

in sicer radi tega, ker se je odobrila za-
konski načrt, ki znatno razširja delo-
krog prefektov. Nadalje določa ta zakon
ski načrt vpostavitve provincialnih in-
spektorjev, ki bodo nadzirali samo-
upravne korporacije, in določa, da se
ne morejo voliti v občinske in samo-
upravne zastope osebe, ki so člani pre-
vratnih organizacij in sploh takih orga-
nizacij, ki so proti sedanjim političnim ure-
dbi države. Nadalje določa ta zakonski
načrt zaprisege uradnikov pri provin-
cijskih in občinskih ter splošno uprav-
nih telesih.

Položaj v Locarnu še vedno nejasen

**Nemci so pesimistični, Francozi pa optimistični. — Privatni se-
stanki ministrov. — Pred pogajanjmi za vzhodne razsodiščne po-
godbe. — Francija ne bo nikdar zapustila svojih češkoslovaških
in poljskih zaveznikov. — Ostra francoska kritika italijanskega
poročanja.**

Locarno, 9. okt. d. Včerajšnji sestanek
med angleškim zunanjim ministrom Cham-
berlainom in nemškim zunanjim ministrom
dr. Stresemannom je trajal dve uri. Namen
sestanika je bil razgovor o francoski zahte-
vi glede zveze med renskim varnostnim
paktom in vzhodnimi razsodiščnimi pogod-
bami. Zunanja ministra sta se razgovarjala
tudi o vprašanju vstopa Nemčije v Zvezo
narodov.

Berlin, 9. oktobra. d. O razgovoru med
Chamberlainom in dr. Stresemannom do-
znava poseben poročevalec lista »Berliner
Tageblatt«, da se je govorilo tudi o izprazni-
vi kolonjske cone. Dr. Stresemann je pov-
darjal, da se ne more vrniti domov brez
zagotovila, da se bo izpraznila prva renska
cona. To je eden pogojev za podpis zapad-
nega pakta. Anglija zavzema v tem vpraša-
nju priazno stališče, dočim zahteva Francija
za to zagotovilo podpis pakta.

Kakor poroča »Vorwärts« iz Locarna, je
dr. Stresemann izjavil novinarjem, da je bila
včerajšnja seja zelo burna. Pri diskusiji o
členi 16 se je pokazalo, da ne bo moglo pri-
ti do sporazuma. Še v sredo je obstajalo
upanje, da se bo mogel člen 16 izpremeniti
v smislu nemških zahtev, včeraj pa se je
polajala enotna fronta zaveznikov, ki so
zavzeli napram nemškim zahtevam odklo-
nilno stališče. Razburjenje je bilo seveda ze-
lo veliko. Sedaj se trudi, da se doseže
sprejemljiva rešitev. Do tedaj se bo vzhod-
no vprašanje odgodbilo.

Locarno, 9. oktobra d. Kako se zatrijuje,
sta se na včerajšnjem sestanku dr. Beneš
in poljski delegat Morawski posvetovala o
pogajanjih z nemško delegacijo radi vzhod-
nih pogodb. Ta pogajanja se bodo pričela
najbrže v soboto. Dr. Beneš je izjavil, da
je pripravljen podpisati vse, kar bi služilo
evropskemu miru. Skoraj gotovo se bodo
vršila pogajanja separatno med češkoslo-
vaško ter poljsko in nemško delegacijo.

Milan, 9. oktobra. a. »Corriere della Sera«
poroča iz Locarna: Po prihodu poljskega zu-
nanjega ministra Skrzynskega, ki je včeraj
dospel v Locarno, bi se dalo sklepati, da bo
konferenca načela v kratkem najvažnejše
vprašanje, namreč vprašanje nemško-češko-
slovaške-poljske arbitraže. Verjetno je, da
so v svojih včerajšnjih razgovorih razpravl-
jali o tem vprašanju na eni strani Cham-
berlain in dr. Stresemann, na drugi strani
pa Vandervelde in nemški svetovalec Schu-
bert. Iz obeh teh razgovorov izhaja, da sku-
šata Anglija in Belgija igrati vlogo posre-
dovalca med obema glavnima pogodbenikoma.

Locarno, 9. oktobra a. Danes se ni vršila
nobena seja. Jutri bosta dve seji, in sicer
ena dopolne, druga popoldne. Ministri bo-
do poleg tega imeli več zasebnih razgovorov.

Včeraj se je našla rešitev za vprašanje ga-
rantije, ki jo mora dati Francija Poljski in
Češkoslovaški. Po tej rešitvi ne bo Zveza
narodov nadomestila Francije v tej garanci-
ji. Francija pa se z druge strani obveže, da
ne bo uporabila svoje pravice, da bi s svoji-
mi četami korakala skozi nemško ozemlje.
Ta načrt se izroči juristom, da ga kočno
redigirajo.

Na včerajšnji seji je dr. Stresemann izja-
vil, da razorožitev Nemčije ne more ščititi
napadenih držav proti napadu, ki bi pome-
nil kršenje pakta in je dostavil, da bi se do-
segla enakopravnost le tedaj, če bi se poleg
razorožitve Nemčije dosegla tudi splošna
razorožitev.

Briland je povdarjal, da se mora z ozirom
na pakt ravnati z vsemi narodi enako. Ko
bo Nemčija postala članica Zveze narodov,
bo mogla obrazložiti v tej korporaciji sami
vse svoje želje. Vstop Nemčije v Zvezo na-
rodov bo trden temelj za evropski sporazum
Renski pakt bo prva etapa na potu sprave
narodov, ki mora dovesti do splošne razo-
rožitve.

Chamberlain, Scialoja in Vandervelde so
podpirali Briandova izjava in v pogledu ob-
ligatoričnega izpolnjevanja pogojev, ki jih
določa pakt Zveze narodov za sprejem na-
rodov v Zvezo.

Praga, 9. oktobra. d. Češkoslovaški ti-

skovni urad poroča iz Locarna, da je po
včerajšnji seji izjavil vodja političnega ura-
da v francoskem zunanjem ministrstvu Ber-
thelot, da se bodo najbrže že v ponedeljek
pričela pogajanja za arbitražne pogodbe
med Češkoslovaško, Poljsko in Nemčijo.
Teh pogajanj se bodo udeležili tudi češko-
slovaški in poljski zastopniki. Po Berthelo-
tovih izjavi se bo končala konferenca že v
sredo ali četrtek.

Pariz, 9. oktobra. d. Glavni urednik »Ma-
tina« Lanerwain je imel razgovor z Brian-
dom, ki mu izjavil dobesedno:

Pripravljeni smo, proučiti vse osnutke tek-
stov in vse formule, nikdar pa ne bomo za-
pustili glavnega načela, t. j. zvestobe do
naših poljskih in češkoslovaških zaveznikov.
Nemcem je sedaj natančno znano, kako
daleč gredo meje naših privolitvev. Da so
Nemci še vedno v Locarnu, to je gotov
simptom. Ako bi se konferenca končala ne-
uspešno, bi ne imelo nobenih posledic za
Francijo. Mi bi svečano udrili svoje po-
godbe z vzhodnimi zavezniki, pozneje pa bi
prišli pogajanja z namenom, da se tudi An-
glija priključi definitivnim konvencijam sta-
rega tipa. Neuspeh konference bi bila pač
resna zadeva za Evropo.

Casopisje ostro kritizira tendenciozno po-
ročanje italijanskih listov o locarnski konfe-
renci. »Journal des Débats« piše, da so ita-
lijanski novinarji v Mussolinijevi službi in
da so zanesli v Locarno fašistovske običaje
in metode. To naj bo svarilo za slučaj, ako
se bo kdaj pozneje vršila kaka konferenca v
Italiji. »Liberté« poroča, da bo tajnik nem-
škega tiskovnega urada v Locarnu vedno na
razpolago italijanskim novinarjem. Tako se
je zgodilo, da so nemški novinarji sprejeli
svoje italijanske tovariše ponoči v tiskov-
nem uradu, kmalu potem pa so bili italijan-
ski novinarji s tekstom renskega pakta pri
telefonih. Demantiranje italijanskih listov
češ da niso zakrivilji indiskretnosti, se smu-
ra v političnih krogih za zelo nivo.

»Journal« poroča iz Locarna: Optimistični
vtis glede uspeha konference postaja vedno
večji. Ako se ne bodo pojavile nepredvide-
ne težkoče, je skoraj gotovo, da se bo na
konferenci sklenil dogovor. Poročevalec
»Matina« v Locarnu poroča svojem listu, da
se je konferenca svojemu cilju zelo približa-
la. Zavezniki in Nemčija se trudijo najti for-
mulo, ki bi bila nekaj junktim med pripu-
stom Nemčije v Zvezo narodov in arbitraž-
nimi pogodbami. Isti poročevalec govori o
možnosti da bi konferenca parafirala le no
dogovor in da bi se sklicalo posebno zaseda-
nje Zveze narodov, na katerem bi se ura-
dilo vprašanje člena 16.

NEVIHTA V LOCARNU.

Berlin, 9. oktobra. s. Listi poročajo iz Lo-
carna: Sinoči je divjala na Locarnu straš-
na nevihta. Strela je udarila v hotel Espla-
nade, kjer stanuje nemška delegacija. Po-
škodovana je bila le električna naprava ho-
tela, da so morali nemški delegati večerjati
pri luči sveč. Tudi električne naprave v me-
stu so bile poškodovane. V mestu je vladala
tema. Deloma so bile uničene tudi telefonske
zveze.

Novi kardinali

Rim, 9. oktobra. a. »Giornale d'Ita-
lia« poroča, da bo proti koncu svetlega
leta papež v konzistoriju imenoval dva
nova kardinala, in sicer sedanjega nuncija
v Parizu msgr. Ceretti in na do-
sedanjega nuncija v Berlinu Pacellija.
Novi nunciji za Pariz je že določen, to-
da njegovo imenovanje še ni razveljaše-
no, ker hoče Vatikan prej slišati mnenje
francoske vlade.

Smrt ustvaritelja nemške republikanske ustave

Berlin, 9. oktobra. s. Bivši državni minis-
ter Preuss, ki je izdelal nemško republi-
kansko državno ustavo, je danes popoldne
umrl. Zadel ga je kap. Bil je star 65 let.
Še včeraj se je udeležil seje odbora v pr-
skem delnem zboru.

Zloraba „Kmetijske družbe“

Gospod Ivo Sancin kot predsednik „Kmetijske družbe“ je odgovoril na moj članek z izjavo, v kateri najprej poročam, da sta podružnici v Krškem in Leskovicu izposlovali, da je Družba aranžirala in podprla razstavo goveje živine dne 15. avgusta, razstavo 8. septembra na Bledu pa da so priredile „združene kmetijske podružnice z Bleda“ brez znanja Kmetijske družbe. Dalje brani, navajajoč stvarne podatke, strokovno delo Družbe ter končno izjavlja, da se glede depolitiziranja Kmetijske družbe strinja z menoj in da bo vesel, če se bo izvedla. On da razmišlja o tem, a ne pride do konkretnega, kako naj prisili razne politične stranke, da to izvedejo. Kar se tiče strokovnega dela Kmetijske družbe ne morem umakniti očika, da ni več na poprejšnji višini. V tem oziru bo še prilike, razpravljati drugod. Glede političnih priredb, ki so se roko v roki z razstavami vršile v Krškem 15. avgusta, na Bledu pa 8. septembra, ne morem priznati g. Sancinu, da je Kmetijsko društvo opravilo. Politična priredba na Bledu se vrši dne 8. septembra že več let in bo težko trditi, da Družba za letošnje ni znala. Kakšno telo v okviru in po pravilih Kmetijske družbe so „Združene kmetijske podružnice z Bleda“, mi ni znano, vsekakor celo za hrbtom Družbe delajo politične skoke. Dolžnost predsedstva bi bila, da to prepreči. G. Sancin naj nikomur ne prisloja, da je tako naiven, da ne bi vedel, kar ve vsa dežela: da se razstava priredi 8. septembra le zato, da se z njo privabi ljudstvo na političen shod. Vsi vedo to, samo ne g. predsednik one Družbe, koje podružnice to delajo. Nič drugače ni s Krškim. En sam drugel v „Kmetijski list“ in v način aranžmana zlasti z železniško pogodnostjo dokazuje, da so se podružnice in centrala da le zlorabiti od HSS, ki je priredila političen shod.

Pa nista samo te dve dejstvi, celo nastopanje in delovanje Kmetijske družbe je zagazilo v strankarske vode. Ne more se zahtevati od nas, da to mirno gledamo. Mi moramo izjaviti vse konsekvence v državni upravi in v društvu samem, ako se temu ne stori konec. G. Sancin si pere roke, da on političnih strank ne more prisiliti k depolitizaciji. Ker se je zanj izrekla tudi SLS, izlede da ta izjava g. Sancina, kakor obtožba proti g. HSS, ki imajo relativno večino v glavnem odboru. S tem pa odgovornost g. Sancina ni nič manjša, kajti na njem in na glavnem odboru je, da na vsi moč forsira depolitizacijo. Prvi korak v tej smeri je, počistiti z vsemi pojavi, ki morejo vzbuditi samo sumnjivo političnega strankarstva. Drugi pa je, dati pobudo za razgovore strank in staviti predloge. Ponovno poudarjam, da bo v slučaju, če ostane Kmetijska družba na glasu, da je figovo pero za agitacijo HSS, njena rakova pot zavrnjena prav naglo s popolnim propadom. Razume se, da SDS to najmanj želi v času, ko bi bila baš v strokovni kmetijski organizaciji potrebna skupna fronta, da rešimo našega kmetovalca v njegovi dan na dan rastoči krizi.

Dr. Žerjav.

Francoska vlada in socialisti

(Pred kongresom radikalne stranke.)

Pariz, 7. oktobra.

Med Painlevéjevo vlado in francoskimi socialisti vlada danes razmere, ki zahtevajo nujnega razčiščenja. To zaloge bo imel kongres glavne vladne stranke, „socialistični radikalov“, ki začne zborovati 15. t. m.

Kot znano, je pri lanskim parlamentarnih volitvah v maju zmagala koalicija radikalcev s francoskimi socialisti, včlanjenimi v delavski internacionalni, dan Millerand - Poincaréjevim „nacionalnim blokom“. V imenu zmagovitega „levičarskega kartela“ je prevzel vlado lyonski župan Herriot. Ministrstvo so socialistični radikali in obe ostali zavestni „meščanski“ stranki: republikanski socialisti in Loucheurjevi radikali levice, vlado pa so podpirali s svojimi 100 poslanci oficijelni internacionalni socialisti.

Nekaj časa je vladal najlepši sporazum med meščanskimi in delavskimi zavestniki. Sprejete Dawesove načrta, pristane na izraznitev Porurja in krova vsega — železski protokol je bil plod tega sodelovanja. Toda s padcem Mac Donalda v Angliji in s smrtjo ženevskega protokola je nastopil konec lepih dni. Končno je padel tudi Herriot radi zagrešene finančne politike.

Njegov naslednik „republikanski socialist“ Painlevé se je orijentalen bolj na desno, s čimer si je pridobil sicer ne dogovorjeno, vendar dejansko podnoro bivšega nacionalnega bloka, zapravil pa je simpatije internacionalnih socialistov. Slednji so to dali čutili v maroškem vprašanju in v odporu proti Cailiauxovi finančni politiki, ki ni hotel sprejeti socialistične zahteve po premoženjski oddaji. Socialisti so torej zapustili „levičarski kartel“ in se podali v opozicijo.

Navzlic temu pa vlada Painlevé še na dalje v duhu tega kartela brez socialistov in s pomočjo glavnega nasprotnika kartela — bivšega nacionalnega bloka. Sploh je Painlevé napram socialistom še vedno jako ljubezljiv. Enega socialističnega voditelja, Aleksandra Varenna je imenoval za guvernerja Indo - Kine. Stranka je zato Varenna izključila. To pa ni uplašilo nadaljnjih socialističnih

voditeljev, da ne bi sprejemali vladnih poklonov: tako sta bila poslanec Paul-Boncour in glavni tajnik Splošne zveze dela Jouraux imenovana za francoske delegata pri Zvezi narodov. Socialist Paul-Boncour, član opozicijske stranke, je celo držal v imenu francoske vlade najvažnejši govor v plenumu Zveze in je parkrat predsedoval Svetu Zveze narodov.

Seveda so vsi omenjeni socialisti ostali zvesti levčarskemu kartelu v nasprotju z ogromno večino stranke. Oficijelno socialistično vodstvo pod poveljstvom Leona Bluma in Paula Faura pa odklanja Painlevéjevo vlado. Te dni le to vodstvo izdalo manifest delavcem Francije, v katerem zahteva mir v Maroku in Siriji, davek na kapital in obsežne socialne reforme. Iz manifesta odseva zahteva, da se Painlevé umakne vladi, ki bi se vrnila na levo in bi deansko izvajala socialistični program, čeprav le - ti odklanjajo udeležbo v vladi.

Radikalno - socialistična stranka danes ni enotna v svojem stališču napram socialistom. Le del stranke sledi zmernemu Cailiauxu, Herriot, Chantemps in drugi pa še vedno sanjajo o starem kartelu in izjavljajo: „Zvestoba kartelu, kartel še enkrat, kartel vedno!“

Bliznji kongres stranke bo imel odločati med obema stališči. Če zmagata desnica, se razdor s socialisti še poveča. V tem slučaju se utezne vlada razširiti na desno z vstopom ostalih meščanskih strank. Če prodre leвица, bi Painlevé padel. Dandanev se še čuti, ne le doma, ampak tudi v zunanji politiki. Mrzvi ženevski protokol bi skušali kot Lazaria poklicati iz groba. Abd el Krim bi imel več izgleda na ugodna pogačanja.

V vsakem slučaju pričakujejo socialisti zase koristi. Naj zmagata ali ona politika, vse to poide v škodo notranje enotnosti in slove radikalcev. Socialisti upajo celo v razcep svojih bivših zavestnikov, od katerih bi se en del pridružil njim. Pred očmi jim lebdi krasna perspektiva, ki jim jo je narisal neki delegat na zadnjem kongresu v Grenoblu: vidijo socialističnega volka, ki je vdrl v radikalno - socialistično stajo.

Politika angleških konsevativcev

V četrtek 8. t. m. se je otvoril v Brighthonu strankin zbor angleških konsevativcev, katerega se je udeležilo okrog 2000 delegatov in več članov vlade.

Zbor je sprejel več resolucij, iz katerih je razvidna politična orijentacija konsevativne stranke. Prva resolucija naglašja, da smatra strankin zbor sedanja depresija angleške industrije za zelo nevarno. Z ozirom na malenkostne izgled angleškega izvoza, kar je posledica neugodnega stanja inozemskih valut in neprimernih tarifov, je treba storiti vse, da se zaščiti angleška industrija pred umazano konkurenco.

Nadalje opozarja resolucija na hitro povečanje angleškega uvoza napram izvozu. Uvoz l. 1923. je znašal 122 milijonov funtov, takoj prihodnje leto pa je dosegel vsoto 246 milijonov funtov. Ako bi šlo to tako naprej, bi bil angleški uvoz ob koncu tekočega finančnega leta za 460 milijonov funtov večji kakor pa izvoz.

Resolucija se pritožuje tudi nad veliko vsoto državnih podnor za brezposelne. Sedaj je na Angleškem 1.300.000 brezposelnih. Ako bi se blago, ki ga Anglija uvažja, izdelovalo doma, bi se moglo zaposliti milijon brezposelnih, in sicer proti tedenski medli treh funtov.

Druga resolucija zahteva izvedbo britanske valutne politike z ozirom na britansko industrijo.

V tretji resoluciji se poziva vlada, naj kar najhitreje izvede reformo gornje zbornice. Predlagatelj te resolucije je izjavil, da bi bil zadovoljen, ako bi ta reforma izključila vse nesposobne vsaj iz gornje zbornice in ako bi prišli na njihova mesta zastopniki dominijonov.

Posebna resolucija vsebuje pritožbe radi povečane oboroževanja in državnih izdatkov. Resolucija poziva vlado, naj prične s štedenjem. Vse resolucije so bile sprejete soglasno.

Pozno ponoči je imel ministrski predsednik Baldwin govor o zunanje političnih vprašanih.

Značilne izjave ameriškega predsednika

Predsednik Zedinjenih držav Coolidge je imel 6. t. m. v Omahi nagovor na ameriško legijo. V svojem nagovoru je izjavil med drugim:

Zedinjene države so s svojo intervencijo v svetovni vojni obvarovale kulturo pred velikanskim nazadovanjem. Politika, ki jo vodi, odgovarja voljaški pripravi, toda noben narod še ni imel vojske, ki bi bila tako močna, da bi jo mogel v mirnih časih čutili pred nadadi ali da bi jo mogel zagotovo zmago v vojni.

V nadaljnjih izjavah se je zavzemal za medsebojno pogodbo glede razorožitve ter je prorokoval nov svetovni konflikt, ako ne izžene sovražnost med plemeni, ki ga mora nadomestiti plemenska sprtnost. Izrazil je nado, da se bo ameriški narod postavil na čelo tega gibanja in da bo storil vse za zmago duha splošnega pomirjenja, predvsem v Ameriki. Voljaška oblast se mora podrediti civilni oblasti. Vsaka organizacija pripadnikov vojske in mornarice, ki bi hotela vplivati v smeri, da mora vlada odnehati pred pritiskom javnega

mnjenja, bi vstvarila izredno nevaren pretečenčni slučaj.

Končno je predsednik Coolidge govoril o vprašanju, kako bi se moglo Ameriki zagotoviti prvo mesto med narodi ter je rekel, da je to mogoče le tako, da se razširi in utrdi nacionalni fanatizem in egoizem, Sovražstvo, zavist in sumničnenje na hodo nikdar dosegli začelenegega smotra.

„Koroški dan“ v Ljubljani

V nedeljo ob 11. uri dovozne

JAVNO ZBOROVANJE

pred univerzo.

Po zborovanju obhod.

Politične beležke

+ Pribečevci o Radličevih groznjah. Včerašnja „Politika“ objavlja članek gosp. Svetozaria Pribečevca z naslovom „Povodom Radličevih izjav“. Pribečevci predvsem demantira, da bi kdaj zatrevial da so samo prečanski Srbi državotvorni. Nadalje pravi člankar, da je Radlič pokazal popolno nepoznanje ustavnega prava in parlamentarnih običajev, ker pravi, da je konzultovanje naroda o važnih državnih vprašanih neustavno. Gosp. Pribečevci zaključuje svoj članek s sledečo izjavo: „Moja teza je bila sledeča: Na volitvah dne 8. februarja niso zmagali radikali, temveč Narodni blok. Narod je na volitvah doletel tudi večino, ki naj vlada ter politiko, ki naj jo vodi. Radikalni volitvi svojim poslancem dne 8. februarja 1925 niso dali nobenih poveril za politiko sporazuma z Radličem. V dobri pokrovici države so zmagale liste Narodnega bloka, a ne radikalne. Predno so razcepili Narodni blok in sklenili sporazum z radličevci, bi morali radikali konzultirati svoje volilce. Tako konzultiranje volilcev nikakor ni proti ustavi in tudi ni neparlamentarno, temveč bi pomenilo to samo spoštovanje suverene volje na roda, o kateri radličevci toliko govore, na katero pa se poživljajo, kadar ne govori v prilog njihove kabinete in zakulisne politike.“

+ Črna nehvaležnost. Četrtoletja je svet svojih moških sil posvetil stranki in katoliški stvari. Iz skromnih začetkov je dvignil SLS do relativne vsemočnosti v kranjski deželi. Dokler je bil dobro sredstvo v dosegu gotovih namenov, so ga obhupali s cvetjem ter mu klicali „Hosana“. Pastirski list je duhovščini zaukazal, da naj za sročeni izid njegovih volitev izpostavljajo po vseh cerkvah sv. Rešnje telo. Sedaj je zatislil oči, ne kot brezverec, marveč kot veren katoličan in korekten državljani Črna nehvaležnost in brezmejna brezsčrnost njegovih nekdanjih političnih tovarišev in sobolejnikov pa je segla čez njegovo življenje in v njegov grob. Jugoslovenska tiskarna, ki bi brez njega ne bila to, kar je brez žalnega znaka, „Slovenec“, čegar sotrudnik in glavni pospeševatelj je bil, je šele večeraj začutil nekoliko sramu, da je svojemu 25letnemu prvoboritelju posvetil skromen uvodnik. V škofiji, kjer so bila vrata vedno na stečaj odprta, so ostala danes trdno zaprta. Dr. Korošec, učenc dr. Šusteršiča, ni smatral za potrebno, da se udeleži njegovega žalnega sprejema. Doma so ostali vsi oni, ki so po njegovih zaslugah in po njegovih prizadevanjih plezali navzgor, le osebnih prijatelji ter njegovi nekdanji politični nasprotniki, ki se zavedajo, kaj je človek in kaj je smrt, so ga spremili na zadnji poti. Kje je vzrok tega prezira in te demonstrativno izkazane črne nehvaležnosti napram možu, kateremu ima SLS zahvaliti skoraj vse in brez katerega gre njena politika vedno bolj navzdol? Peli so mu hosana takrat, ko je delal avstrofilske, separatistične politike, ko pa se je spreobrnil v iskrenega pristaša narodnega edinstva in obsodil politiko sovražstva, so mu postali sovražniki še — preko groba.

+ Na adresu dr. Korošca. Redkokdaj, a včasih vendarle tudi „Slovenec“ kaj napiše, kar bi moglo vzbuditi v njegovih bralcih pravo naziranje o politiki SLS. Včera je bil pribečen v glavnem glasilu SLS uvodnik o dr. Šusteršiču, v katerem stoji tudi tale pasus: „V politični taktiki je bil dr. Šusteršič nedosežen mojster. Nihče ni znal vsakokratnega položaja tako spretno presojati kakor on, a tudi nihče ni znal tako spretno izražati ugodnih trenptkov kot on. Nikdar ni hlastal po trenutnih uspehih, ki bi jih bila najbližja bodočnost že lahko odnesla, ampak je ustvarjal (podčrtal „Slovenec“) take situacije, ki so mu nujno morale roditi uspehov. On ni znal političnega življenja le opazovati od strani, ampak je imel izredno sposobnost, da je politiko delal (podčrtal „Slovenec“), da je ustvarjal...“ Kdor ve kak odpor je od SLS radi nesposobnosti vodstva, razume gorenje vrstice. Ako je bil dr. Šusteršič „nedosežen“ mojster v politični taktiki, kaj je potem dr. Korošec? Pravijo, da mojster skaza. Doktor Korošec je oni „nihče“, ki ne zna niti presojati političnega položaja, niti spretno izražati ugodnih trenutkov. Zato je zadnjih 7 let politike SLS 7 lačnih let. Dr. Šusteršič je „ustvarjal“ in „delal“ politiko, dr. Korošca pa je politika naredila, preje ministra, sedaj na skrahiranega voditelja SLS. Ne vemo sicer, kdo je v „Slovencu“ članek napisal, vsekako ga je zelo točno in dobro napisal.

Iz demokratske stranke

Danes, dne 10. t. m. se vrši sešatek k. o. SDS ob 8. zvečer v Ribnici. Poroča g. dr. Stane Rape.

V nedeljo, dne 11 t. m. se vrše sledeči sestanki:

Novi kot pri Prezidu ob 10. dopoldne. Govori g. Janko Blagajne.

Sodražica ob 3. popoldne. Govori g. Vinčo Janežič.

Loški potok ob pol 3. popoldne. Govori g. dr. Stane Rape.

V ponedeljek, dne 12. t. m. se vrši seja zastopnikov krajevnih organizacij iz Laškega sreza ob 4. popoldne na Zidanem mostu. Kot delegat centrale se seje udeleži g. dr. Stane Rape.

Po svetu

— Izjavljen atentat na rumunsko kraljevsko dvojico? Uradna poročila iz Bukarešte vedno povedati, da je rumunska policija v severni Besarabiji odkrila nameravan atentat na rumunsko kraljevsko dvojico. Atentat so pripravili baje že aretirani boljševiki. Atentat naj bi se izvršil ali ob priliki bližnjega obiska kraljevske dvojice v Jasseyju ali pa po povratku v Bukarešto. Atentat naj bi bil znamenje splošne komunistične revolucije, za katero so nabrali komunisti velike množine orožja, peklenjskih strojev, municije in ročnih granat. Policija je aretirala dva ruska oficirja in zagotavlja, da obstoja sodelovanje med rumunskimi, madžarskimi in poljskimi komunisti.

— Stališče češkoslovaških socialistih demokratov po volitvi. Za bodoče parlamentarne volitve na Češkoslovaškem, ki se bodo vršile 16. novembra, so nameravali Nemci nastopiti skupno v enotni nemški fronti. Pri tem so računali tudi na socialne demokrate. Toda nemški račun so se izjalovili. Vodstvo nemške socialnodemokratske stranke je namreč odklonilo povabilo za skupno parlamentarno fronto z nemškimi meščanskimi strankami. Nemški socialisti demokrat na Češkoslovaškem hočejo tudi v bodoče voditi svoj boj za gospodarske, socialne, politične in kulturne zahteve izključno le po socialističnih metodah, vendar pa ni izključeno, da bodo v gotovih položajih sodelovali z nemškimi meščanskimi strankami.

— Ohlelnica fašistovskega zavzetja Rima. Veliki fašistovski svet je določil drobnosti proslave, ki se bo vršila od 28. do 31. t. m. v spomin fašistovskega zavzetja Rima. V noči od 27. na 28. oktobra bo v Milano mobilizirana milica, naslednji dan bo 20.000 miličnikov defiliralo pred novim poveljnikom milice, generalom Gonzago. 30. oktobra se vrši v Rimu kongres inozemskih fašistovskih organizacij, 31. oktobra pa bo velika letalska manifestacija nad Rimom.

— Priključitveno vprašanje v Avstriji. Rektor dunajskega vseučilišča dr. Šperl je izdal na ves kulturni svet proglas za priključitveno propagando. V proslavi pravi, da se združitev Avstrije z Nemčijo ne sme preprečiti v smislu in na temelju prava samoodlobe narodov. Gospodarska, kulturna in politična rešitev Avstrije je le v združitvi z Nemčijo.

— Profizijski izgredi v Rumuniji. V mestu Peastre Reamta je neznanec v tamonšni sinagogi razdeljal par sedežev. Židje so bili radi tega zelo vznemirjeni ter so kratkoma pretepli služajno prisotne kristjane pred sinagogo. Zadnje nedeljo je hotelo krščansko prebivalstvo prirediti protizidovsko demonstracijo, ki pa jo je oblast prepovedala. Klub prepovedi pa so demonstranti demolirali precej židovskih trgovin.

Inozemci v naših obrtnih in industrijskih podjetjih

Maribor, 8. oktobra.

Ze svoječasno smo v „Jutru“ poročali, da naša industrijska podjetja zaposlujejo mnogo inozemskih delavcev in to večinoma nemške narodnosti v znatno večji meri, kakor je to v resnici potrebno in da pristojna obrtna nadzornišva, oziroma inšpekcije dela ne štijo v tem oziru v dovoljni meri naših narodnih in državnih interesov. Mnogokrat se mogoče res pripeti, da naša mlada industrija ne razpolaga s takim kvalificiranimi delavci, da bi bila povsem zmožna konkurence z inozemstvom, toda dogajalo se slučaj, da naša oblastva brez vsake stvarne potrebe dajejo raznim podjetjem dovoljila za zaposlitev takih inozemcev, ki se dajo brez škode za podjetje prav lahko na domestiti z domačimi močmi. V tem oziru nam je znan slučaj, da je zaposlen v mariborskem nemškem pivovarskem velepodjetju kletar nemške narodnosti in avstrijski državljani, ki nima nikake strokovne ali tehnične predizobrazbe ki samo napolnjuje v kleti sode s pivom, toda pristojno obrtno nadzornišvo (inšpekcija dela) mu je dalo s formalnim dovoljenjem za zaposlitev v tuzemstvu značaj kvalificiranega delavca. Kakšni motivi so bili za inšpekcije dela pri tem merozdajni, nam je res uganka, ker je vsekakor čudno, da bi v Sloveniji še dosedaj ne imeli nobenega kletarja za pivsko stroko. Čudno pa je tudi to, da inšpekcija dela ni smatrala v tem slučaju za potrebno, da bi natančneje ugotovila, kakšna dela dotični opravila in ali je res za velepodjetje nenadomestljiv. Mnenja smo vsekakor, da bi se morala inšpekcija dela kot državni urad tudi ozirati na interes naših domačih delavcev in podjetij z vsi strogo to zakona nalagati dolžnost, naj jim to z ozirom na njihov nemški značaj po volji ali ne, da zaposlujejo v prvi vrsti samo tuzemske delavske moči, katerih že imamo malodane za vse stroke naše industrije v izobilju.

Iz mariborske Jugoslov.-češkoslovaške Lige

Maribor, 8. oktobra

Včeraj je imel odbor mariborske JCL. že 20. sejo v tekočem delovnem letu. To pot je razmotril zlasti aktualno vprašanje zaposlitve tujih delavcev v Jugoslaviji. Z zadovoljenjem je bilo ugotovljeno, da bo Liga po novih naredbah lažje štiti narodno zavedno Čehoslovake pri nas, a ravno tako odlošno bo nastopila proti razdiralnim tujim elementom, ki se hočejo pri nas vgnezditi pod krinko češkoslovaškega državljanstva, pa so v resnici najhujše, poturice. Specijalno se je navajal slučaj iz kemične tovarne v Hrastniku, kjer so bili nastavljeni pod g. Westonom taki Čehoslovaki, med tem ko slovenski kemiki ne dobe službe.

Za najbližji delovni program je bilo sklenjeno prirediti tudi v Mariboru predavanje o češkem slikarju Hynaisu. Zato je naprosen dr. Mesenel iz Ljubljane, da pride v Maribor predavat v četrtek dne 15 t. m. Češkoslovaški konzulat pa je obljubil poslati v to svrhu sklopite slike o umetniškem delovanju Hynaisa. Soprogi velikega prijatelja Jugoslovenov Jana Lego, ki živi sedaj v pomanikanju v Pragi, je mariborska Liga sklenila poslati skromno darilo 1000 Din, kot znak hvalečnosti za veliko požrtvovalno delovanje njegove soproga za Jugoslovane. — Naslednje predavanje Lige pa se bo vršilo šele prihodnji mesec. Za predavanje je naprosen lektor češčine na ljubljanski univerzi g. prof. dr. Burian, ki bo predaval o češki literaturi. To predavanje bo namenjeno zlasti za inteligenco. Liga pa je dobila istočasno na tozadevno svoj prošnjo tudi od konzulata ČSR v Ljubljani in praške Lige obvestilo, da bo skušala tudi češkoslovaško ministristvo prosvete poslati odlične kulturne delavce, ki bi prirejali po večjih krajih Jugoslavije cele turnee predavanj iz moderne češke literature. Pri tem bi se obenem razpravljalo o skupnem delovanju naših in čeških lig. Proslave 28. oktobra, češkoslovaškega narodnega praznika, ki jo priredi mariborski Češki klub, se bo Liga korporativno udeležila. Vsi člani bodo tozadevno še posebna vabila. O priliki obnega zbora mariborske lige se bo vršilo v Mariboru zborovanje delegatov vseh lig. Enako zborovanje delegatov pa se bo vršilo tudi v Pragi o priliki vseslovskega zleta in eventualno na Bledu, ko se bo vršil tam običajno letni sešatek jugoslovenskih lig.

Dne 16. t. m. priredi Liga češki tečaj v Mariboru, v katerem se bo prvo polletje poučevala češčina, v drugem pa bo učiteljica razlagala predvsem Prago in njene znamenitosti ter kraje, po katerih bodo potovali udeleženci na sokolski zlet v Prago.

Za zgodovino našega ujedinjenja

Borba našega naroda za osvobodjenje in ujedinjenje, ki se je končala z ustanovitvijo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, je najslavnejša in najvažnejša doba naše zgodovine. Dolžnost pokolenja, ki je izvršilo večja in slavnijša dela, kakor katerokoli dosedanje pokolenje naše preteklosti, je, da zapusti potomstvu podatke o tem, kako je prišlo do osvobodjenja in ujedinjenja in kako je ta naša država nastala.

Ti podatki so še tukaj — v naših hišah in v naših spominih. Toda neprestano se izgublja in propadajo in smrt vsakega udeleženca velikih dogodkov odnaša dnevno z njim za vedno v grob tudi dragocene spomine na velike in slavne dni.

Naša dolžnost je, da rešimo ono, kar je mogoče rešiti od tega dragocenega gradiva za zgodovino našega naroda od 1908. do 1918.

Radi tega se je osnoval na beograjski univerzi poseben Institut, ki zbira vse, kar se nanaša na zadnje naše vojne in na dogodke od proglasitve aneksije do osvobodjenja in ujedinjenja.

Vse, kar je v kakršnikoli posredni ali neposredni zvezi z vojnimi in dogodki od 1908. 1918., je dragoceno in važno za zgodovino. Vsak, kdor ima kakršnekoli knjige, brošure, posamezne številke časnikov in časopisov, oglašje, objave, letake, kakršnekoli beležke, pisma, dnevnike, slike, fotografske posnetke, dopisnice s slikami itd. iz te dobe, naj to pošlje Institutu.

Razen tega naj vsakdo zabeleži in pošlje Institutu podatke o tem, kar je videl, slišal in čutil v posameznih momentih v vojni ali v zaledju, v bitkah ali v ujetništvu, doma ali v tuini, na morju in na suhem — vse spomine, razgovore, življenja, vesti, anekdote, šale, izraze radosti in žalosti, z eno besedo vse, kar je doživel in preživel.

Nikdo naj ne misli, da ni ono, kar ima važno in da nima ono, kar vè, pomena za zgodovino, kajti vsi ostanki in spomini iz te dobe, bodo nekega dne važno in zanimivo gradivo za zgodovino teh slavnih dni.

Vse preiete beležke in spomini bodo prepisani v Institutu, a original in en prepis se vrne lastniku.

V Institutu se zbrano gradivo ureljuje in časoma se otvori poseben muzej in se začne sistematično izvajanje gradiva za našo zgodovino od 1908. do 1918.

Uprava Instituta prosi vse, da ji pomagajo pri zbiranju ostankov, spominov in podatkov za našo zgodovino od 1908. do 1918., in da ji pošlje vse podatke in stvari, ki so v zvezi z zgodovino našega narodnega osvobodjenja in ujedinjenja. Za vsa potrebna poiznaila se obrniti na: Institut za izvore, Beograd, Ulica Kralja Petra št. 30.

V Beogradu, 6. meseca oktobra 1925

Direktor Instituta:
Dr. Stanoje Stanojević
profesor na univerzi.

Naši kraji in ljudje

Koroški dan v Ljubljani

Danes, dne 10. oktobra ob 8. zvečer v Unionski dvorani akademija — Koroški večer (govor, petje, solisti in trije pevski zbori).

V nedeljo ob 11. dopoldne javno zborovanje pred univerzo. Po zborovanju obhod po mestu Ob 3. popoldne mladinska predstava v dramskem gledališču: «Pravilna bodočnost».

V soboto in nedeljo v Narodnem domu «Koroška razstava». Vsi smatrajo udeležbo za sveto dolžnost.

«Koroški večer» v unionski dvorani. Danes ob 8. zvečer se vrši v unionski dvorani akademija, ki nosi naslov «Koroški večer». Pri večeru sodelujejo: pesnik Oton Zupančič, ki je prevzel govor, operni pevec Svetozar Banovec zapoje ob spremljevanju prof. Janka Ravnika par nedosežno lepih koroških narodnih pesmic. Glasbena Matica nastopi pod vodstvom g. Srečka Kumarija s petimi ženskim dvospevi ob spremljevanju prof. Ravnika in Zora Zarnikove. Dvospevi delo enega največjih čeških kompozitorjev Josipa Suka, zloženi na narodno besedilo. V te zbor je zlit toliko čustev in melodijske, da nimajo para v svetovni glasbeni literaturi. Pevski zbor «Ljubljana» zapoje kot vod v akademijo Klemenčičev zbor na lepo besedilo «Oj, pogledite ptičke na domače njive», zatem pa koroško narodno: «Pojdem v rute, tam čez je mraz» v harmonizaciji Oskarja Deva. Poleg «Gor čez izaro» je «Pojdem v rute» gotovo najlepša narodna pesem koroških Slovencev. Brezdvomno bo «Ljubljana» zapela ta dva zbora pod vodstvom skladatelja ali Kimovca z izvršnim prednašanjem in umetniškim občutkom. Sklepne točke akademije je prevzel Zorko Prelovec z moškim in mešanim zborom «Ljubljana» Zvonca. «Zvonca» zmanj izvršni pevci, zapojejo v moškem zboru «Je dro lušno po letu» in pa najlepšo in najbolj znano koroško popevko «Gor čez izaro». Zadnji dve točki sta Adamčičev zbor na narodno besedilo «Kaj ti je mojica» in pa veličastni Premrlor «V Korotan». Spored in izvajalci letga nam jamčijo za lep umetniški večer. Dolžnost vsakega zavednega Slovence in Jugoslovca je, da se udeležijo te akademije in s tem pokaže svoje občinstvo v koroških Slovenci. Vstopnice so po 4 Din, dijaki po 2 Din. Vstopnice vseh vrst je dovolj na razpolago.

Javno zborovanje za Koroško se vrši jutri 11. nedeljo ob 11. uri dopoldne na Kongresnem trgu. Po zborovanju se izroče sklenjena resolucija velikemu županu ljubljanske oblasti. Te resolucije poneso na vlado Jugoslovenska Matica, spremljana od vseh razvalcev. Spored krene izpred univerze pa v ulici in Prešernovi ulici, Aleksandrovo in Bleiweisovi cesti do vladne palače in na to po Rimski cesti in Vegovi ulici nazaj pred univerzo. V sprevodu naj bo vse, kar misli in čuti narodno v Ljubljani. Občestni gledalci si priredijo tudi neke. Rediteljstvo prevzamejo člani narodnih društev. Spored naj bo največja koroška in najdostopnejša manifestacija za koroške Slovence!

«Koroška razstava». Ob priliki obletnice koroškega plebiscita je otvorjena v Ljubljani «Koroška razstava», na kateri je razstavljeno obilo gradiva, ki se nanaša na koroško Slovenijo in na plebiscitno delovanje. Razstavljena je vsa slovenska in velik del nemške propagande. Razni zemljevidi in diagrami nam nazorno pojasnjujejo razna ljudska štetja, slovensko posest, naše kulturno življenje na Koroškem in drugo. Razstavljene so narodne noše in krajevne slike, ki kažejo čudno lepoto koroških Slovencev. Na razstavi je zbrana tudi skoraj vsa literatura, ki je izšla o Koroški, kratka, razstavljena je toliko in tako zanimivih predmetov, da more vsak obiskovalec dobiti jasno sliko o Koroški. Razstava je v Narodnem domu v Ljubljani, odprta v soboto od 2. — 5. ure in v nedeljo od 9. do 5. ure popoldne. Vstopnine ni, pobirajo se le prostovoljni prispevki v vrhu kritja stroškov. Razstavno gradivo sta zbrali Jugoslovenska Matica in Orjuna Sv. Peter-Vodmat. Občinstvo opozarjamo, da je razstava v priložnosti Narodnega doma in ne, kakor je bilo prvotno plakativno, v šentpeterski vojašnici.

Poziv ljubljanskim društvom organizacijam in občinstvu

Jugoslovenska Matica sklicuje za nedeljo, dne 11. t. m. ob 11. dopoldne javno manifestacijsko zborovanje na Kongresnem trgu. Dolžnost vsakega zavednega Slovence je, da se tega zborovanja udeležijo. Po zborovanju je obhod skozi Wolfovo in Prešernovo ulico, Aleksandrovo in Bleiweisovo cesto pred vladno palačo, kjer se na vladi odda na zborovanju sklenjena resolucija. Obhod gre dalje po Rimski cesti in Vegovi ulici pred univerzo, kjer je razhod. Društva se zbirajo do 11. ure, in sicer «Sokol» ob Zvezdi med Filharmonijo in govorniškim odrom, «Orel», Slomškova zveza in društva Prosvetne zveze med govorniškim odrom in nuzko cerkvijo, «Orjuna» ob Vegovi ulici, akademiki pred univerzo, narodno žensko ob govorniškem odru, poleg njih mladina srednjih in strokov. Šol. Ostala društva

in občinstvo naj se poljudno postavijo in uvrstijo v sprevod.

Naši koroški bratje gledajo na to manifestacijo, od udeležbe vsakega posameznika je odvisno, ali jim bo v tlažbo ali novo bridkost.

„Koroški dan“ v Ljubljani

Danes ob 8. zvečer v Unionski dvorani

AKADEMIJA

Spored izvajajo: Oton Zupančič, Svetozar Banovec, Janko Ravnik, Zora Zarnikova, pevski zbori «Glasbena Matica», «Ljubljana» in «Ljubljanski Zvon». Vstopnice v Maticni knjigarni.

Pogreb dr. Ivana Šusteršiča

Ljubljana, 9. oktobra.

Dr. Ivan Šusteršič je nastopil danes popoldne svojo zadnjo pot. Za vedno so se zaprla groba vrata za bivšim voditeljem SLS, ki ga je tragika usode na višku njegove moči pahnila in proglašeno, iz katere se je vrnil duševno in telesno strti, da ga sprejme ujedinjena, svobodna domovina — svoje naročje. Kot možak človek je imel poguma dovolj, da je z energično gesto obračunal s svojo preteklostjo in skušal tudi svoje nekdanje mogočne trume usmeriti na nova pota. Doživel pa je bridko razočaranje, grenko spoznanje, da imajo mase naroda v rokah oni, katerim je bil tudi on le slepo orodje in eksperiment in katerim je posvetil vse svoje izredne sposobnosti in veliko energijo. Osamljen — kakor hrast na planem — se je zrušil.

Zapuščen od onih, ki so mu nekaj klicali hosana! in ga kovali v zvezde, je legel danes tudi k večnemu počitku. Le malo hvaležnih, ki so mu prisegli zvestobo tudi preko groba, ga je spremljalo na njegovi zadnji poti. Tem večja pa je bila udeležba onih, ki so mu bili v njegovem življenju častni nasprotniki, ki pa potem, ko je usoda odločila proti dr. Šusteršiču, niso odrekli bivšemu glavarju Kranjske niti stvarnih zaslug za dobrobit dežele, niti niso svojega političnega nasprotstva spremenili v osebno sovraštvo, ki še pred grobom ne preneha...

Ob 4. popoldne so prenesli krsto z zemskimi ostanki dr. Šusteršiča v vestibul palače ljubljanske posojilnice. Očetje frančiškani so odmolili molitve, pevci so zapeli «Usliši nas». Krsto so nato prenesli v frančiškanske cerkve, kjer se je vršilo opelo. Po izvršenih obredih se je razvil žalni sprevod, ki so ga otvorile sirote iz Marijanišča in Lichtenturna ter skupina nameščencev cestne električne železnice. Sledila sta mrtvaški voz in voz z vencji, ki so mu jih poklonili razni zavodi in njegovi osebni in zvesti prijatelji. Naj omenimo med drugimi venec Komisije za upravo imovine bivše dežele Kranjske, krasen venec dr. Valentina Krisperja s trakovi v državnih barvah in napisom «Dobra Vaša dela naj Vam svetijo v večnosti», vence Ljudske posojilnice in Prometne banke, rodbine Pollakove, dr. Pegano, Gallettove itd. SLS in njene organizacije in društva se niso spomnile svojega nekdanjega voditelja niti s skromnim šopkom cvetlic in nobenega od današnjih voditeljev stranke ni bilo blizu. Kljub temu je bila udeležba zelo častna in je bil Marijin trg do magistrata poln občinstva.

Žalnega spreveda so se udeležili še državni uradov z dv. sv. Kremenškom, kot zastopnikom odsotnega velikega župana ter predsednikom viš. sodišča dr. Babnikom in podpredsednikom Rogino. V žalnem spremstvu smo med drugim opazili ministra n. r. doktorja Žerjavo, bivšega predsednika dež. vlade dr. Brejca, bivšega dež. glavarja dv. sv. Šukljeta, francoskega konzula de Flachea, gerente mestne občine ljubljanske dr. Puca, J. Turka in A. Likozarja, kanonike dr. Šiško, dr. Svetin, Lesarja, dr. Opeko, priorja nemškega viteškega reda p. Valerijana Učaka, profesorja teološke fakultete dr. Aleša in dr. Franceta Ušeničnika, dekane Koblarja iz Kranja, šinkovca iz Kamnika in Lavrenčiča, šentjakobskega župnika Barleta, šentpeterskega župnika Petriča, župnika Pibra iz Šenčurja, Strajharja iz Borovnice, Škrbea iz Tr. Strajharja iz Borovnice, Škrbea iz Tr. žiča, kaplana Komlanca, prof. Perneta iz škofskih zavodov. Spreveda so se udeležili nadalje bivši skupščinski poslanec Stanovnik, nekdanji kranjski deželni poslanci SLS Drobnič, Mihael Dimnik in Jaklič in dr. Zajc ter precej nekdanjih starejših županov in zaupnikov SLS. Številno so bili zastopani pokojnikovi stanovski tovariši s predsednikom odvetniške zbornice dr. Majaronom ter predsednikom notarske zbornice dr. Hudovernikom, mnogi uradniki bivšega dež. odbora ter številni zastopniki ljubljanskega meščanstva.

Na ulicah se je bilo nabralo mnogo občinstva, mimo katerega se je tiho

premikal sprevod po Stritarjevi ulici, Poljanski cesti mimo škofove palače, Katoliške knjigarne skozi Kopitarjevo ulico mimo Katoliške tiskarne čez Jubilejni most po Sv. Petra cesti do kancele na Martinovi cesti, kjer so pevci zapeli še «Blagor mu», nakar je krenil kondukt proti pokopališču pri Sv. Križu.

Na pokopališču.

V kapelici na pokopališču so zapeli pevci pokojniku v spomin zadnjikrat, nakar je bila krsta prenešana v grobnico.

Ko je izzvenel zadnji Requiescat in pace se je pokojnikov zvesti pristaš župnik Piber iz Šenčurja pri Kranju v gniljivem govoru poslovil od drugega prijatelja. Naglašal je posebno, da je pokojnik navzlic vsem svojim zmotam bil vedno iskren Slovan in zvest sin svojega rodu, ki je neutrudljivo delal za blagor in procvit svoje ožje domovine. Govornik je nato poudaril simpatične osebne črte pokojnikovega značaja ter ga slavil kot vzglednega kristjana. Pretresljivo je naslikal duševno trpljenje dr. Šusteršiča v izgnanstvu in njegov iskren duševni preokret. Pred povratkom v domovino se je dr. Šusteršič sestal z nekaterimi ožjimi somišljeniki in prijatelji v Gradcu in takrat je odkrito in možato zaključil svoje račune s preteklostjo ter se iskreno izrekel za idejo narodnega in državnega edinstva. «Doživel sem svoj hosana, pa tudi svoj Veliki petek. Priznavam iskreno svoje pogrške a z enako iskrenostjo priznavam svojo veliko ujedinjeno domovino, kateri hočem služiti kot zvest sin».

Za župnikom g. Pibrom je spregovoril še bivši deželni poslanec g. Drobnič iz Blok, ki se je v preprostih toda iskrenih besedah poslovil od rankega kot velikega prijatelja in skrbnika slovenskega kmeta. Važne ceste, vodovodi, elektrarne in druge naprave, čijih pomen in koristi čuti kmet pri vsakem koraku, tvorijo spomenike dr. Šusteršiču po nešteti občinih in vaseh nekdanje kranjske dežele.

Ob ihtenju žalujejo rodbine in globokem ganutju vseh navzočih je sprejela zemlja, kar je bilo smrtnega na dr. Ivanu Šusteršiču.

izvajanje

Slika iz bližnje preteklosti Maribora

Maribor, dne 7. oktobra.

Prejeli smo sledeči dopis: Šef mariborskega mestnega gradbenega urada, gradbeni nadsvetnik inženjer Adolf Bäumel, je stopil dne 1. oktobra v zaslužni pokoj.

Gospod nadsvetnik Bäumel je splošno poznana, vsestransko priljubljena in z našim mestom in njegovimi prebivalci tesno združena osebnost, ki je radi njegovega prijaznega in izredno ljubljivega značaja čista vsak soplebivalec.

Pri smotrenem in strokovnem vodstvu svojega urada je vsestransko uporabljal svojo bogato tehnično in juridično znanje in z vsemi močmi deloval za dobrobit in procvit našega mesta.

Kakor je bil strankam ljubezljiv in prvovrsten svetovalec in informator, tako je bil tudi svojemu osebju pravičen in blagohoten šef ter odlični predstavnik mestnega gradbenega urada.

Razen vsestranskih tekočih del, ki jih je izvršil, je uvedel g. Bäumel tudi mnogo administrativnih novosti in rešil razne upravno-tehnične probleme. Posebej omenjamo tu le ona, za javni blagor izvršena dela in sicer: Priprave za regulacijo novega državnega mostu preko Drave, regulacijo Glavnega trga in obeh predmostov, pogajanja za odstop sosednih zasebnih zemljišč in napeljava vodovoda, kanalizacije in razsvetljave preko novega mostu. Mnogo truda je zahtevalo tudi projektiranje elektrarne pri Felberjevem otoku, katere izvršitev pa se je pozneje z ozirom na Falsko elektrarno opustila. V dobo njegovega službovanja spada tudi projektiranje pokopališč na Pobrežju in Teznu, razširjenje današnje Aleksandrove ceste pri Scherbaumovem dvoru, razširjenje vodovoda zgradba topniške vojašnice, raznih šolskih poslopj, desinfekcijske naprave na Pobrežju, naprava raznih kanalov, nabava modernih cestnih škroplilnih vozov in mnogo drugega. Več za javno korist izredno važnih načrtov in idej, ki jih je spredel njegov živahni duh, pa je ostalo vsled gromotnih težkoč in neblagih vojnih razmer neizvršenih.

Povodom njegove ločitve iz aktivne mestne službe, mu je priredilo uradništvo mestnega gradbenega urada slavnostni večer. Njegov naslednik, gospod gradbeni nadsvetnik inženjer A. Černe mu je po nagovoru, v katerem je opisal vse njegove zasluge in prednosti, izročil primeren, od navzočih poklonjen spomin z željo, da vživa zasluženi pokoj v zdravju in zadovoljstvu še mnogo let. Gradbeni višji inšpektor gosp. P. Madl je podal nato še preglede slavnostnega obsežnega dela in truda, naglaševaje pri tem njegove dobre lastnosti, ki so mu pridobile tako velike simpatije.

Slavljenec g. gradbeni nadsvetnik A. Bäumel je v svojem govoru odklonil vsako hvalo in priznanje z motivacijo, da gre zasluge le marljivemu in vestnemu slovenskemu delu mestnega gradbenega urada. Sledile so nato prijetne ure intimne zabave, ki so le pre-

Pripravlja se največji naravni film

„Potovanje okrog sveta“

hitro mine in ki ostanejo vsem udeležencem gotovo v trajnem spominu. (Zanimivo poročilo kaže, da znajo naši ljudje tudi zaslužne mariborske nemške občane, ki res ljubijo naše mesto in spoštujejo naš jezik, primerno ceniti in jim priznati zasluge. Zato tudi radevolje priobčujemo poslan dopis. — Uredništvo).

Silen požar v Skoplju

Že včeraj smo na kratko poročali, da je izbruhnil v sredo ponoči v Skoplju požar, ki je upepelil več hiš in napravil preko tri milijone dinarjev škodo. Požar je zavzel velikanske dimenzije in se je spočetka zdela, da postane sploh celo staro Skopje žrtev plemen.

Požar je nastal ob 9. zvečer v Šabaci ulici v starem delu mesta, v neposredni bližini klasične in stare cerkve Sv. Spasa. Naprej se je vnela neka mala hišica, podobna že bolj razvalinam, nesreča pa je hotela, da je prešel ogenj knalu tudi na sosednjo veliko drogerijo Luke Petroviča in poslopje trgovca Ašera Bitija. V tem trgovskem delu mesta takrat ni bilo žive duše na cesti. Šele, ko je plamen objel tudi drogerijo in so sledile strašne eksplozije bencina, špirta in drugih objektov v drogeriji, ter so ogromni ognjeni zublji švigali proti nebu in razsvetljevali celo Skopje, je nastala splošna zmešnjava in so se slišali obupni klici na pomoč.

Čez pol ure je bila zbrana na kraju nesreče ogromna množica naroda. Med drugim so prihiteli tudi župan Šapundžić z občinskim odborom, veliki župan Vildovič in vsa žandarmerija. Policija je le z največjo težavo vzdrževala red. Sredi ognjenega morja je spočetka izgledalo, kakor da gori celo staro Skopje. Ognjegasci so delali neumorno z veliko požrtvovalnostjo. Sreča je bila, da ni bilo vetra, sicer bi nedvomno zgorelo celo staro Skopje. Poslovno v katerem se je nahajala Petrovičeva drogerija in poslopje trgovca Bitija, sta pogoreli čisto do tal, čeprav sta bili hiši iz trdega materiala. Ogenj je objel tudi že sosednje hiše, ki so jih pa z nadčloveškimi napori rešili propasti in ožar lokalizirali. Zanimivo je bilo gledati, kako so metali ljudje iz svojih stanovanj na ulico, kjer je tekla voda v potokih, prav vse, kar jim je prišlo pod roke. Le trgovec Biti je ostal popolnoma hladnokrvn. Ko je pribežal iz hiše, je prinesel s seboj samo tri knjige. Ko so ga vprašali, kaj je z drugimi stvarmi, je mirno odgovoril: «Kar imam v rokah, je celo moje premoženje. Vse sem rešil in ne potrebujem več!»

Mož je bil namreč dobro zavarovan proti požaru in je gledal, da je rešil vsaj svoje trgovske knjige. Požar je divjal še v četrtek dopoldne in so ga popolnoma zadušili šele proti večeru. Mesto je bilo v četrtek ves dan na nogah in v strahu, da ne izbruhne požar iznova. Človeških žrtev k sreči ni bilo. Po dosedani cenitvi znaša škoda nad 3 milijone dinarjev in je le neznačno krita z zavarovalnino.

„Tat v raju“
Flanelaste rjuhe, češko blago kom. Din 55, najboljši Din 65 ter vseh vrst češkega barhanta za perilo in obleke v veliki izbiri, po zelo nizkih cenah nudi 441-A-III F. in J. Goričar, Ljubljana, Sv. Petra c. 29

I. režiserski tečaj Zveze kulturnih društev v Ljubljani

Zveza kulturnih društev v Ljubljani priredi v dneh od 31. oktobra do vključno 2. novembra svoj prvi trodnevni režiserski tečaj pod vodstvom priznanih strokovnjakov Narodnega gledališča v Ljubljani. Namen tečaja je, nuditi našim režiserjem - diletantom teoretična in praktična navodila za uspešnejše delovanje na domačem odru. Dasiravno vemo, da bo marsikatero društvo na dan 1. novembra radi zaposlenja na lastnem odru težko pogrešalo svojega režiserja doma, vendar pa priporočamo vsim društvom, da svoje morebitne igre raje prelože na kak drugi dan in odpošljijo svoje člane za te dni v Ljubljano; kajti z ozirom na pričujočo se gledališko sezono s prireditvijo tega tečaja nismo mogli na noben način še dalje odlašati.

Imenovani tečaj se bo vršil v zgoraj omenjenih dnevih v Ljubljani s sporedom, ki ga pošljemo vsem društvom v prihodnjih dneh. Program je določen in izbran po gledaliških strokovnjakih samih ter bo nudil vsem posetnikom obilo potrebnih in zanimivih stvari. Zato želimo, da se vsa društva poslužijo te ugodne prilike ter se prigrisajo k udeležbi v velikem številu. Vsako društvo naj nam najkasneje do sobote dne 24. tega meseca sporoči število članov, ki se tečaja udeležijo, da vemo za iste pripravi stanovanje ter jim preskrbeti cenejšo prehrano. Na poznejše prijave se bomo ozirali le po možnosti.

Natančnejši spored tečaja dopošljemo društvom takoj pričetkom naslednjega tedna. V slučaju, da bi katerokoli društvo, ki se za tečaj zanima, sporeda ne prejelo, naj nam to takoj javi.

Z. K. D.

Ženitbeni goljuf

Sijajna veseloigra v 6 velikih zelo zabavnih dejanjih v glavnih vlogah Reinhold Schünzel, Erika Glässner, Evi Eva, Erna Morena.

Mladini neprimerno!

Kino «LJUBLJANSKI DVOR».

Telefon 730

Predstave ob nedeljah ob pol 11. dop. in ob 3., 5. 6., 8. in 9. uri zvečer, ob delavnih ob 4., 6., 8. in 9.

290 novih stavb v Zagrebu

Zagrebski listi priobčujejo rezultate letošnjega gradbenega gibanja v Zagrebu. Mestni stavbni urad v Zagrebu je izdal do 1. oktobra 1925. 290 novih gradbenih dovoljenj, 40 dovoljenj za prizidke ter 109 dovoljenj za nove adaptacije. V prošlem gradbenem letu se je Zagreb povečal za dve štirinadstropni hiši, za 8 trnadstropnih, 10 dvonadstropnih, 46 enonadstropnih ter 123 pridelnih hiš. Poleg tega je bilo dozidanih več mansard.

Število novih stanovanj, za katere se je pomnožilo zagrebsko mesto v ravnozaključeni gradbeni sezoni, znaša 429. Mestna občina je sezidala 38 stanovanj z dvema sobama in postranskimi prostori, ter 40 stanovanj z eno sobo za deložirance. Od novih stanovanj se jih nahaja 34 v kletih, 152 v prizemlju, 4 v mezzaninu, 94 v I. nadstr., 56 v II. nadstr., 29 v III. nadstr., 2 v IV. nadstropju, 27 v mansardah in 31 na podstrešjih. Prevladujejo torej stanovanja v prizemlju in I. nadstropju.

Od teh stanovanj jih je 143 z eno sobo, 173 z dvema sobama, 75 z 3 sobami, 28 s 4 sobami in 6 s 6 sobami in postranskimi prostori. Lüksna stanovanja ostajajo torej daleč v ozadju. Relativno prevladujejo stanovanja z dvema sobama, dočim dokazuje naravnost veliko število stanovanj z eno sobo, da je stanovanjska beda še vedno pereča.

V splošnem se je letos gradilo v Zagrebu manj nego lani, kar je pripisati denarni krizi. Ko bo slednja premagana, nastopijo v stanovanjskem oziru boljši časi.

Iz Trbovelj

— *Deljena manifestacija koroškega dne.* Prvotno zasnovana manifestacija koroškega dne se je spremenila v toliko, da proslavi Sokolsko društvo obletnico nesrečnega plebiscita danes zvečer ob 8. v Sokolskem domu. Na sporedu je predavanje in petje narodnih pesmi trboveljskega «Zvona». K proslavi so povabljeni vsa napredna društva.

— *Smrtina kosa.* V Lokah pri Zidanem mostu je umrl včeraj ponoči g. Leopold Cimpešek, ki je učiteljaval v Trbovljah polnih 18 let. Njegovega pogreba, ki se bo vršil danes popoldne, se bodo korporativno udeležili njegovi kolegi in kolegije z vseh šol v Trbovljah.

— *Podežitev koncesijoniranih obrti.* Koncesijo za vzdrževanje rednega prometa s avtomobili je dobil g. Miloš Rožin, imejitelj Avto-družbe. V smislu zakona je izdajati vsako naslednjo koncesijo v tem slučaju, če ne ustreza prva krajevni potrebam. — Koncesijonirano obrt za inštaliranje vodovodov je dobil g. Franc Guček, ključavničarski mojster v Trbovljah, priznan strokovnjak na tem področju.

— *Za mrtvega je proglašen rudar Martin Plaznik,* rojen l. 1893. v Sv. Lenartu, pristojen ob občino Trbovlje, pogrešan oktobra 1. 1914.

— *Petindvajsetletnica službovanja pri TPD.* Danes praznuje 25letnico zvestega službovanja pri TPD g. Franjo Bidovec, rudniški blaginjak. Jubilaru iskreno čestitamo!

Iz Primorja

— *Roparski napad v St. Petru na Krasu.* Prošli ponedeljek zvečer se je vračal 32letni hlapec Jakob Stavanja iz Selc pri St. Petru na Krasu. Ko je povečeval v neki čuvajnici, jo je mahnil k posestniku Ivanu Činiharju na prenočišče. Medpotoma pa so ga zahrbtni napadli štirje lopovi, ki so mu odvzeli 70 lir gotovine. Napad se je izvršil poleg hiše posestnika Geržine.

— *Goriški planinci na Sabotinu.* «Slovensko planinsko društvo» v Gorici priredi v nedeljo izlet na Sabotinu. Odhod ob šestih jutraj izpred kavarnе «Adriatico» skozi Pevmo, povratek zvečer čez Kojsko in Stožerjan.

— *Konec občinske avtonomije na Primorskem.* Italijanska vlada pripravila reformo po kateri bodo smele voliti župana samo občine z nad 5 tisoč dušami. Na ta način pridejo vse slovenske občine ob svojo dosedanjo župane. Ljudstvo bodo zastopali samo posredovalci, župane pa bo imenovala vlada, ki jih bo tudi plačevala kot državne uradnike.

— *K eksploziji motorja v Bukovici.* Goriška sodna oblast je odredila preiskavo radi eksplozije motorja v bukovski opekarni. Nesrečo je blaj zakrivil strojnik, ki je hotel ogreti celinder stroja s petrolejem. Tu di motor ni bil kalvdiran od pristojne oblasti.

Dnevi smehal

Danes, nedeljo, ponedeljek in torek v kino «Ideal»

Buster Keaton

Človek, ki se nikoli ne smeje nastopi zopet v svoji največji burki «TRI DOBE». Ze pri cenzuri tega filma je nastal bučen, prisrčen smeh. Ako se domislimo, koliko smeha sta nam prinesli burki «V valovih Niagara» in «Navigator», se lahko že naprej veselimo na njegov tretji film. Smelo se danes že lahko trdi, da je Buster Keaton prvi komik na filmskem odru in kot tak gotovo tudi najbolj priljubljen med zvestimi kino obiskovalci.

Predstave v delavnikih: popoldne ob 3., 5. 6., 8. in 9. uri.

Predstave v nedeljo: ob pol 11. dopoldne, popoldne ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri.

Na najboljši francoski igralci, ki jih poznamo iz dosedaj predvajanih velikih Gaumont-filmov igrajo glavne vloge v originalnem francoskem kino-romanu:

JUDEX

Bogata vsebina je istočasno ljubavna, pustolovna in kriminalna, kakor običajno pri filmih pisatelja Louis Feuillade-a. Film JUDEX je izdelan v 26 dejanjih ter se isti predvaja neskrajšan v dveh delih. Vsi velike dolžine filme se vrše dveurne predstave ob: 4. 7. 9. V nedeljo ob 3. 5. 7. 9. Da se omogoči nedeljski publiki ogled celega filma se v nedeljo pri prvih dveh predstavah predvaja prvi del, a pri drugih dveh predstavah drugi del.

ELITNI KINO MATICA
(Telefon 124)

Domače vesti

«Robske duše»

Pred petimi leti je padla ta beseda, kakor bič po naših plečih. Zavpili smo na glas, ker nas je zabolelo žgoc. Šele sedaj smo se zavedli, da smo bili sramotno poraženi, ne samo poraženi.

Zavedli smo se, da je ta beseda resnična. Srbija Jovanović je takrat dal izraza odporu, ki se je ob tej sramoti vzbudil v nas. Slovesno je izrekel: «Teh 15.000 Jugoslovijev ne bo niti pozabila, niti zapustila».

Ponosna beseda ni meso postala. V teh petih letih, ki so potekla, — ali nismo slovenske Koroške izpozabili i zapustili?

Da je ta rod onstran Karavank nemški, pod okupacijo, ali francoski, ali laški, ali češki, ali srbski, — ali bi v teh 5 letih baš slovenska ljubljansko-mariborska zveza s tem zasedenim ozemljem bila tako slabotna, tako ničeva, kakor je dejansko bila? Ali bi v zadnjih petih letih bili kje drugje tako malo mislili na Koroško, tako malo govorili, tako malo čutili in tako nič storili, kakor le mi?

Svoj ponos smo pokazali le v odporu proti Srbom, v borbi za avtonomijo. Na Koroško pa smo, robske duše, pozabili. Med 1920, in 1925, ni še razlike, ostali smo, «koker smo b'li». — Je prislilni, prijatelji, danes, pa boš slišal odmev rjovenja «Horrucl fibern Loibl» Zagrižel se v rodna je tla volkodlak, to bil je Črtomir, naš junak.

M. A. C.

* Prestolonaslednik v Primorju. Prestolonaslednik Peter, ki biva že delj časa v Selcih v hrvaškem Primorju, se tamkaj jako dobro počuti in mu primorsko podnebnje prav ugađa. Zaradi tega se je njegovo bivanje v Primorju podaljšalo ter ostane v Selcih še do konca oktobra, da popolnoma izkoristi lepe jesenske dneve.

* Iz šolske službe. Kontraktualni profesor na državnem moškem učiteljskem v Mariboru Robert Kenda je sprejel v državno službo, istotako tudi kontraktualni šolski upravitelj Josip Lipovec v Voklem; oba sta stalno nameščena.

* Z beograjske univerze. Kakor javljajo «Službene Novine», je dr. Balduin Saria imenovan za docenta na filozofski fakulteti beograjske univerze. Arheolog dr. Saria je v zadnjem času vodil izkopavanja starodavnega mesta Stobi ob Vardaru.

* Smrtna kosa. V Loki pri Zidanem mostu je umrl v noči od četrta na teteš šolski upravitelj, nadučitelj g. Leopold Cimperšek. Pokojnik je bil vester učitelj, dober narodnjak in splošno priljubljen. Pogreb bo danes, ob 4. popoldne. Blag mu spomin, žalujemo naše iskreno sožalje!

* Naredba o novinarjih. Minister za izenačenje zakonov dr. Milaž Sršić je sprejel te dni referenta stalnega odbora za naredbo o novinarjih Udruga jugoslovenskih novinarjev, urednika Slavka Vodvarjaka, ter mu izjavil, da ni nobene ovire, da bi za novinarje velevalna naredba ne stopila v veljavo že dne 1. januarja 1926. Minister bo prih, mesec sklical anketo, katere naj bi se udeležili novinarji in lastniki listov.

* Konferenca o izenačenju kazenskega zakona. V ministru pravde se je predvčerajšnjim vršila konferenca, katere so se udeležili novi predsednik kasacijske sodišče v Beogradu dr. Dušan Subotić, univerzitetni profesor dr. Boža Marković in kot predsednik Udruga pravnikov Gorka Nestorović. Na konferenci se je razpravljalo o vprašanju izenačenja kazenskega zakona in kazensko-sodnega postopka.

* Dve proslavi v Varaždinu. Za prihodnji mesec se v Varaždinu pripravljata dve proslavi: odkritje spomenika znanemu starvstu dr. Vatrosl. Jagiću in otvoritev varaždinskega muzeja. Obe proslavi prireditvaraždinska gimnazijska ekstenza s sodelovanjem vseh varaždinskih društev. Proslavi se pričneva v soboto, dne 14. novembra s koncertom, ki ga priredi pevsko društvo »Tomislav«; v nedeljo dne 15. novembra pa se odkrije spomenika plošča velikemu slavistu dr. Jagiću. Plaketo je izdelal prof. Rudolf Valdec. Po odkritju plošče se bo vršila akademija v počaščenje Jagićevega spomina. V ponedeljek dne 17. novembra bo svečana otvoritev varaždinskega muzeja.

* Ostranitev slovenskih uradnikov iz ministrstva za šume in rude. Radičevski minister za šume in rude dr. Nikić je penzioniral načelnika za državne rudnike v ministruv inž. Vladimirja Lipolda, ki je bil svojčas pozvan na to mesto kot eden prvih rudarskih strokovnjakov po predlogu Udruga inženjerjev. Isti minister je odstranil iz ministrstva inšpektora inž. Volkja Koprivnika, znanega odličnega šumarskega strokovnjaka, premestivši ga na malopomeno mesto v Varaždin. Tako je sedaj po zaslugi stranke g. Puclja ministruvstvo »očisto«; višjih slovenskih uradnikov. Napram inž. Lipoldu je bil s penzioniranjem izvršen še poseben in radičevske hvalečnosti. Inž. Lipold se je namreč kot strogo objektiven uradnik ponovno eksponiral za rudarske uradnike Radičeve pristaje, proti katerim se pojavljali politični vplivi ter je dejansko preprečil njihov odpust. Sedaj je dobil plačilo.

Edina žena?

* Obmejna kontrolna služba. Z ozirom na vesti o raznih incidentih med potujočim občinstvom in organi obmejne železniške policije, ki so se v zadnjem času ponovno pojavile v dnevnem časopisu in bile povod pritožbam in kritiki, je veliki župan mariborske oblasti izdal okrožnico, v kateri opozarja v poštev prihajajoče drž. uslužbenca na dolžnost uslužnega in vljudnega obveščanja s strankami.

* Gradnja soline v Učlinju. Posebna komisija je v zadnjih dneh pregledala teren na katerem se zgradi projektirana velika solina, ki bo lahko celo našo državo preskrbovala z morsko soljo. Z gradnjo se prične prihodnjo pomlad in je v to svrhu odobren kredit v znesku 60 milijonov dinarjev.

* Proforsko društvo. Radi manifestacij za Koroško je preložen občni zbor sekcije Ljubljana na nedeljo 18. t. m. Vršil se bo v Mariboru in sicer v gimnazijski dvorani. Ravnotako je preložen tudi občni zbor društva Samopomoč slov. profesorjev na 18. t. m., ki se vrši istotam eno uro poprej.

* Nov kovani drobiž. V sušaško pristanišče prispe prihodnji teden francoski parobrod »Teneriffe« z novo pošiljativjo našega kovanega denarja. Pošiljatev vsebuje za 50 milijonov dvodinarskih in za 75 milijonov enodinarskih novcev.

* Oddaja kolodvorskih restavracij. Kakor znanost sta bili svoječasno oddani kolodvorski restavraciji na Jesenicah in v Celju nemškimi ponudnikom in to iz formalnega razloga, ker so njihove ponudbe bile menda za nekaj dinarjev višje nego one slovenskih ponudnikov. Ministrstvo saobračaja je to storilo v nedovoljenem poznanju razmer, ako ravno mu daje zakon prosto oceno ponudb. Ker je z državnopolitičnega in moralnega stališča potrebno, da se te važne kolodvorske pozicije nahajajo v zanesljivo narodnih rokah, je odločitev ministrstva naravno izvala v narodnih krogih splošno ogorčenje. Dr. Jerjav je te dni v imenu SDS protestiral pri ministru saobračaja g. Radojeviću proti tej oddaji kolodvorskih restavracij ter je minister uvažujoč dr. Jerjavove razloge odredil revizijo dotičnih odločitev.

* Uradniška stanovanja v Novem Sadu. Finančno ministruvstvo je sklenilo, da se v Novem Sadu prične prihodnjo pomlad z gradnjo velike stanovanjske hiše za uradniške oblastne inspekcije. Za pripravljala dela je odobren kredit v znesku 350.000 Din.

* Na Koroško. Tako je naslov lepi knjižici, ki jo je izdala marljiva podružnica Matice v Mariboru. Gradivo je zbral pod psevdonimom Natorog II Šanpor dober poznavatelj koroških razmer in koroške zemlje, rojen Korošec. Pod geslom »Spoznavaj svojo domovino! Vsa zaveden Slovenec, vsaka iskrena Slovenka mora poznati biser slovenske domovine — naš staroslavni Korotan! nas vodi pisatelj po najlepših krajih slovenskega Korotana, nas opozarja na njegove zgodovinske in jezikovne posebnosti, na njegove naravne krasote. Kdor je kdaj živel na Koroškem ali potoval po njej, si bo s čitanjem te knjižice odzvel lepe spomine na svoje bivanje, turistom bo knjižica dober vodnik po Korotanu, šolska mladina pa bo iz nje lahko črpala zemljepisno in zgodovinsko spoznavanje zibelke slovenskega naroda. Knjižico iskreno priporočamo. Dobiča se pri Jugoslovenski Matici v Mariboru in v Ljubljani in v vseh ljubljanskih knjigarnah. Cena Din 16. Strani 190.

* Zadržna šola na drž. dvorazr. trg. št. 1 v Ljubljani. Kongresni trg 2, se prične dne 3. novembra in bo trajala do Velike noči. Vpisovanje se vrši dne 3. nov. od 9. do 11. popoldne, redni pouk pa se prične dne 3. nov. ob 14. uri in se bo vršil vsak delavnik od 14. do 19. ure. Pogoji za sprejem je dovršena osnovna šola in dopolneno 16 leto starosti. K vpisovanju je treba prinesli: krsni list, zadnje šolsko izpričevalo in 20 Din vpisnine. Solnine ni nobene. Šolskih knjig ni treba kupovati nobenih. Ako bi bilo priprilasevceve preveč, imajo prednost tisti, ki ostanejo na posestvih svojih staršev. Pismene prijave sprejema tudi pred 3. nov. ravnateljstvo.

* Naši v Ameriki. Kakor poročajo iz Clevelanda, je naš rojak odvetnik Ivan Mihelič sprejel kandidaturu za mestnega councilmana. Močna slovenska kolonija ki šteje nad 30.000 prebivalcev, je kandidaturu z zadovoljenjem pozdravila. — V Clevelandu sta 20. septembra praznovala zlato poroko naša rojaka Anton in Marija Klaus. Oba sлавljence sta rodom iz vasi Hudi konec pri Velikih Laščah.

Edina žena?

* Smrt na železniškem tiru. V Demžalah je prošlo sredo skozi pod vlak tankokolni kovač Janez Jerovšek, star 60 let. Vlek ga je popolnoma raztrgal. Truplo so prepeljali v mrtvašnico na Črničici. Vzrok samomora — alkohol.

* Samomor ali zločin? V gozdu »Črešnjeva draga« pri Kraljevcu je neki kmet našel te dni že močno razkrojeno truplo starejše žene. Tekom preiskave se je dognalo, da je truplo identično z Marijo Butorac, materjo kmetice Vere Stipanov. Hči je po obliki spoznala svojo mater. Izjavila je, da je mati pred tedni zapustila dom ter v zadnjem času ponovno izjavila, da si bo končala življenje. Vršil se preiskava, da se dožene, ali gre za samomor ali umor.

* Zagoneten samomor farmacevta. V okolici Ogulina so našli te dni na železniškem tiru močno razmesarjeno truplo mladega moža, ki je brezdomno izvršil samomor. Dognalo se je, da je onesrečenec farmacevt Zdravko Forempolher iz Fužin. Kaj ga je gnalo v smrt, ni znano.

* Monstre-proces na Cetinju. Na Cetinju se je predvčerajšnjim pričela sodna obravnava proti roparski tolpi, ki šteje 4 članov. Povabljenih je več sto prič. Obravnava bo trajala približno 14 dni.

* Razstava aeroplanov v Beogradu. Beograjski Aero-klub otvori dne 17. oktobra razstavo aeroplanov v Beogradu. Člani uprave Aero-kluba so se predvčerajšnjim podali v Novi Sad, da na tamkajšnjem aerodromu izberejo aeroplane za razstavo ter naprosijo za sodelovanje komandanta zrakoplovne komande generala Stanovljovića. Razstava se priredi v pritličju palače Žike Mileticia, Obilježje venac št. 6.

NOGAVICE

v največji izbi
za dame, gospode
in otroke

F. & M. Rozman
Židovska ulica št. 4

Najbolj uspešna reklama je dobro blago,

solidna izdelava in nizke cene. Vse to dosežeš le pri nakupu oblik v naši detajlni trgovini, Erjavčeva cesta 2, nasproti dramskega gledališča.

Koolevistična tovarna
FRAN BERENDA & Cie., Ljubljana

Skrbi automobilistov

nastanejo največkrat vsled težkoč, ki jih povzroča kvalitativno manjvredni avtomobilni material. V tem tiči tudi poasnost, zakaj se daje prednost pri nabavi avtomobilskih potrebščin tvrdki R. Jorža, Zagreb, Nikoličeva ul. 9/d in Beograd, Topliča venac 19. ker se ravno pri tej tvrdki more kupiti zanesljivo izvrsten material in potrebnice. Poleg znane najboljšje Michelin Cable pneumatike morete najti tu največjo izbiro vseh avtomobilskih potrebščin najboljše kakovosti po kolikor mogoče nižnjih cenah. Tudi pokvarjene pneumatike se morejo tu popolnoma na novo popraviti.

* Pogreša se petindvajset let stara služkinja Terezija Košič, rodom iz Kovka pri Hrastniku, ki je do 29. novembra 1924 služila v Ljubljani pri trgovskem potniku Treku, potem pa odšla neznanu kam. Evtualne navedbe o njenem bivanju naj se sporoče njeni materi Mariji Košič v Kovku pri Hrastniku.

* Tatvina na Pragerskem. Iz kolodvorske čakalnice na Pragerskem je nepoznan, uzmor viš ukradel Elizabeti in Angeli Ceder iz Poljskave rjav usnat koveč, v katerem se je nahajala denarnica z okrog 400 Din gotovine, dva potna lista, 2 para čevljev in rjav dežni plašč. Tatvino je izvršil blizkone okoli 20 leten neznanec, katerega so železničarji večkrat opazili, da se nekam sumljivo suče po kolodvoru. Skupna škoda, ki jo trpita okradenki, znaša okrog 1500 Din.

* Kmetica z veliko iglo v grlu. V Zagreb so pripeljali iz Oslička kmetico Mando Janjič, doma iz Doljega Svllaja, kateri se je pripetila velika nesreča. V družbi z ostalimi kmetkami je pletla nogavice in nekaj pripovedovala, držoč medtem iglo na ustnicah. Ker je precej hitro govorila, ji je nenkrat zmanjkalo sape. Igla ji je ušla v usta in običala v grlu. Vsi poljskusi osliških zdravnikov, da bi iglo odstranili, so ostali brezuspešni. Nesrečno ženo, ki ima iglo že od 22. septembra v grlu, so prepeljali v Zagreb, kjer ji bodo skušali odstraniti iglo z operacijo.

Edina žena?

Iz Ljubljane

u— Šiška za Koroško! Na podlagi sklepa delegatov podpisanih naprednih društev in organizacij v Šiški, se pozivlja članstvo, da se udeleži manifestacijske prireditve za Koroško, združene s koncertom, ki jo priredi Orjuna v Šiški, v soboto dne 10. oktobra ob 20. uri v hotelu »Bellevue«. Vstopnine ni. — Sokol, Orjuna, Narodna čitalnica in podružnici C. M. družbe v Šiški.

u— Električna cestna železnica nas naproša za objavo sledečih vrstic: Radi pravice, oziroma izmenjave železniškega tira na križišču državne železnice in električne železnice na Dolenjski cesti, bodo vozili vozovi cestne železnice samo do prehoda dolenjske železnice in sicer od ponedeljka 12. oktobra do petka 16. oktobra, na kar se potujejo občinstvo opozarja.

u— Izgubljeni dežniki na Vodnikovem trgu. Mestno tržno nadzorstvo ima shranjenih več dežnikov in denarnik, ki so se izgubili na Vodnikovem trgu ter pozivlja njihove lastnike, da se oglašijo v pisarni na Vodnikovem trgu št. 5 ob 11. uri popoldne.

u— Nezgoda vsled neprevidnosti. Josip Trojar, vajenec v Strojnih tovarnah in ilvarnah, stanojuč v Zeleni jami št. 109, se je v četrtek med delom v tovarni težko ponesrečil. Metal je žareče kose železa v posodo z mrzlo vodo, pri tem pa sta dva kosa vsled nagle spremembe temperature iz posode odletela fantu v obraz in stegno ter mu prizadajala več težjih poškodb. Ponesrečenca so prepeljali z rešilnim vozom v bolnico.

u— Policijske prijave. Od četrta na petek so bili prijavljeni policiji sledeči slučaj: 1 tatvina, 2 telesni poškodb, 1 nezgoda, 2 prestopka nedostojnega vedenja, 2 prestopka pijanosti, 2 prestopka nepravilne vožnje, 5 prestopkov cestnega policijskega reda in 2 prestopka avtomobilskih predpisov. Arretaciji sta bili izvršeni dve in sicer: 1 radi napada straže in 1 radi beračenja.

u— Smrtni padec z balkona. V četrtek okrog pol 13. ure se je pripetila na Cesti na Rožnih smrtina nesreča. V hiši št. 5, na balkonu II. nadstropja je 37-letna služkinja Tereza Drobnik razpenjala vrvi za sušenje perila. Pri tem se je nenadoma preveč nagnila ter padla z viška na dvorišče. Nesrečnico so takoj prepeljali z rešilnim vozom v bolnico, kjer pa je vsled notranjih poškodb že ob 16. uri umrla.

Ne pozabite danes v soboto na koncert

v salonu restavracije glavnega kolodvara. Igra prvovrstni salonski orkester železničarske godbe. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstop prost.

Odpri vsak dan do ene ponoči.

Iz Maribora

a— Koroški dan v Mariboru. Nesea sedeče javne prireditve: danes ob 8. v Narodnem domu akademije slovenske Matice s sodelovanjem sokolskega orkestra, Drave, Jadrana ter Dramatičnega društva; jutri, v nedeljo manifestacijski obhod po mestu; zbirališče ob 8.30 na Trgu svobode. Zavedni Mariborčani udeležite se prireditve brez razlike strank in stanov!

a— Prosvetar mariborske sokolske župe br. Kovačič je dodeljen v službovanje na tukašnje moško učiteljske in nas je prošil, da obvestimo sok. društva in odseke župnega območja, naj mu pošiljajo dopise z eventualnimi željami na imenovni zavod.

Edina žena?

a— Pritožbe o razsvetljavi in mizerem stanju Tvrniške ulice. Prejeli smo: Priprilil sem se nedavno z večernim vlakom ob tričetrt na 9, s Koroškega in izstopil v Mariboru kor. kol. Slučajno je ta dan jako deževalo. Šel sem po Tvrniški ulici v mesto in zabredel med potjo v jarek ob pešpoti do kolen v vodo. Ta cesta namreč ni kanalizirana in na vsej poti od Koroškega kolodvora do Frankopanova ulice ni niti ene svetilke. Slišal sem že več potnikov, ki so se javno zgražali nad takimi nerednostmi v tej ulici, ki je jako živahna, posebno pri večernem vlak. V kolikor sem se informiral, ima to cesto v oskrbi progovna sekcija drž. žel. Maribor kor. kol. Apelliramo na merodajna mesta, da te nedostatke čimprej uredijo, ker kvarijo ugled tega dela predmestja. — Potnik.

a— Kaznilnica bo zidala? Vprašanje zidanja stanovanjskega poslopja za paznike mariborske moške kaznilnice na desnem bregu Drave je stopilo v odločilen stadij. Minuli tork si je namreč ogledala komisija, obstoječa iz zastopnikov gradbene direkcije iz Ljubljane in gradbene sekcije v Mariboru temelje začete stavbe mladinske kaznilnice, o kateri smo svoječasno prinesli obširnejši članek. Na teh temeljih se bo postavilo veliko stanovanjsko poslopje z nad 40 stanovanji. S tem bo rešeno stanovanjsko vprašanje kazniških paznikov, katerih približno 50 stanuje v mestu in okoliskih občinah in bi se s tem tudi toliko stanovanj izpraznilo za druge reflektante. Podrobni načrti in proračuni bodo izdani po gradbeni direkciji že to jesen; z gradnjo pa nameravajo pričeti takoj spomladi. To bo največja stanovanjska hiša, kar jih je bilo tekom zadnjih desetletij zidanih v Mariboru.

Iz Celja

e— Koroška akademija. Na današnji prireditvi Jugoslovenske Matice v Narodnem domu vabita vse svoje člane obvezno Sokol in Orjuna. Vobe je med občinstvom za žalno prireditve mnogo zanimanja.

e— Cercie francals. Konverzacijski tečaj francoskega krožka se prične v sredo dne 14. oktobra ob pol 7. uri v prostorih meštanske šole. Pri prvem sestanku se določijo za stalno dan in ura. Nadaljevalni in začetniški tečaj se odprta nekoliko pozneje, ker se še ni dovolj udeležencev prijavilo.

e— Nočno lekarniško službo bo upravljala prihodnji teden lekarna pri »Križu«.

e— Sportni stadion v Celju. Po sporazumu s Sportnim klubom Celje je bilo v zadnji občinski seji sklenjeno, da občina odstopi klubu zemljišče med tovarno Arko in Vehovar ob Savinjski železnici, da si uredi svoj stadion. Dosedaj je klub gojil svoj sport na Glaziji.

e— Prezidava magistrata. Pri zadnji občinski seji je bilo sklenjeno magistratno poslopje deloma preurediti, a deloma celo prezidati. Podrobnosti še niso končno dognane, a pozdrava vreden je ta sklep, ker je poslopje staro in prenovljenja zelo potrebno.

e— Mestna Orjuna Celje priredi v nedeljo ob 11. uri popoldne v Narodnem domu povodno petletnice koroškega plebiscita javen shod, nato pa obhod po mestu.

e— Angleški park. Ker je sportni klub Celje dobil svoj prostor za ureditev stadiona, ki bo že pomlad popolnoma urejen, uporabi mestna občina Glazijo za angleški park. Poleg obširnega igrališča za deco bo zasajeno grmovje in drevje in postavljene bodo klopi za oddih in počitek.

e— Za predsednika Celjske posojilnice je bil izvoljen za rajnim dr. Josipom Serncem g. dr. Josip Vrečko, odvetnik v Celju, za podpredsednika pa g. vladni svetnik Em. Lilek iz Celja.

e— Z realne gimnazije. Ministrstvo za prosveto je sedaj dovolilo realni gimnaziji dve novi paralelki in sicer po eno za prvi in tretji razred, dočim jo drugi razred že ima.

e— Uradne ure poštne blagajne. Radi instalacijskih del v blagajniških prostorih, ki se začno prihodnji ponedeljek in ki bodo trajala tri do štiri dni, se skrajša blagajniške ure do izvršitve del na čas od 8. do 12. ure popoldne.

e— Občni zbor Glasbene Matice, ki se je vršil dne 7. oktobra, je bil kaj skromno obiskan. Poročila pa so vsa pokazala zelo veselo sliko Matičnega delovanja v minulemu šolskem letu. Novi odbor je sestavljen iz predsednika g. ravn. Grudna, podpredsednika g. ravn. Jeršinovića, tajnika gđ. I. Zupančičeve, blagajnika g. A. Pfeifferja, gospodarja g. K. Finka, odbornikov ravn. B. Sernajnika, dr. St. Sajovica in A. Miheličica ter preglednikov računov g. ravn. Marinčeka in I. Smodiša.

e— Ljudsko vseučilišče. V ponedeljek je predaval zdravnik dr. Rebernik o povzročiteljih nalezljivih bolezni. Predavanje je bilo zelo zanimivo, zlasti ker smo videli bacile in njih razvoj tudi pod mikroskopom. Moramo na žalost ugotoviti, da ni v našem mestu za taka važna in lepo nazorna predavanja nikakega zanimanja. To priča slab obisk. In vendar je ravno ta predmet silno važen za skupnost in za vsakega posameznika.

Edina žena?

u— Dramatični odsek »Unije« priredi danes zvečer ob 8. v restavracijskih prostorih g. Kavčiča na Privozu (Prule) zabavni večer s pestrnim sporedom in sodelovanjem tam buraškega zbora. Vstop prost. Vabimo vse napredno delavstvo in občinstvo, da v čim večjem številu posej to našo prvo prireditve, ki bo vsakomur nudila obilo zabave in smeha. Za dobro plačilo in jedila bo skrbela prvovrstna, znana kuhinja g. Kavčiča. Torej na veselo svidenje! — Odbor.

u— Ogledite si največjo zalogo velourjev vseh barv v modnem salonu Stuchly Maške, 1945

u— Ceni, damam popravlja vse vrste klobukov po najnižjih cenah modistka Z. Mahnič-Gorjanc, 348

u— Filce vseh barv in oblik, krasne kvalitete, samo 125 Din v modnem salonu Stuchly Maške, 1938

u— Da ne bo zamere se obveščajo vsi, za katere je zmanjkalo pretečeno nedeljo izbornih krvavih klobas v restavraciji »Kolezija«, da »Pelcova mama« zopet pripravila ta krvavi izdelek za danes in jutri. Na dejati se je da »reprima« ne bo zastajala za prvovrstno »premiero«. Za dobrobit med odmoru poskrbljeno s prav dobro kafiljo. Pridite! 1954

u— Radio - predvajanja pri tvrdki I. Gorec se vrše od sedaj naprej ob sobotah, ponedeljkih in sredo ob 20. uri, 1948

u— Društvo »Soča« poziva svoje člane in sploh vse Primorce, da se udeležijo v največjem številu vseh prireditve in manifestacij »Koroškega dneva« 10. in 11. oktobra. Posebno pa bodi obvezna udeležba akademije v soboto bo 8. uri zvečer v Unionski dvorani in javnega zborovanja ter obhoda v nedeljo dne 11. oktobra ob 11. uri pred univerzo. Pridite vsi brez izjeme! Zbiranje »Sočanov« in Primorcev sploh za javno zborovanje in obhod v nedeljo ob pol 11. uri pred kino Matica. — Odbor.

Pripravlja se največji naravni film

„Potovanje okrog sveta“

u— Podružnica vojnih invalidov v Ljubljani uprizaro v nedeljo, dne 11. oktobra ob pol 8. uri zvečer v sokolski dvorani v Mostah, veseloigro »Tit Grom«. Vabimo vse prijatelje vojnih žrtve, da se udeležijo te prireditve, da tako pomagajo vojnim žrtvam.

u— Plesni krožek »Tabor« vabi člane in članice sokolskih društev ter po njih vpleljane goste na otvoritveno plesno vajo, ki se vrši v nedeljo dne 11. oktobra ob 20. uri v dvorani Kazine. Sodeluje društveni orkester Sokola I. Prijave sprejema br. Albin Turk, Prešernova ulica 48 do sobote zvečer. Prijavite se lahko tudi na dan otvoritve pri blaginji. — Odbor.

u— Pevski zbor Glasbene Matice. Prihodnja dva tedna se vrše samo skupne vaje in sicer za ves ženski zbor ob torkih in četrkih ob 6. in četrta, za vse moški zbor ob sredo in petkih ob 8. uri zvečer. Pevska šola v ponedeljkih ob 6. in četrta. Točno in vsi. — Odbor.

Ostanke

češkega in angleškega sukna za moške obleke, damske kostume in plašče po metru 2-50 do 3-20 dobite po neverneto nizki ceni in sicer od Din 250 nanrej v razpoložljajnici

JOŠIP IVANČIČ, Ljubljana,
Miholičeva cesta št. 4.

(Nasproti frančiškanske cerkve)

Oglejte si izložbe! Prepričajte se!

Prevzemajo se vsa preoblikovanja in popravila po najnižji ceni v

MODNEM SALONU

Z. MAHNIČ - GORJANC

Kopitarjeva ulica 1.
Zaloga vseh vrst najmodernejših klobukov po konkurenčnih cenah.

Iz življenja in sveta

Houston Stewart Chamberlain

Pred 10 leti da je imel svojo sedemdesetletnico! To bi bila slava! Vkljub angleškemu imenu slavljenca bi bila odmevala Nemčija bučnega veselja in v Bayreuth bi frčale brzojavke iz vseh kazin gardnih polkov, in SM. (zajne majestet) bi bil poslal germansko samozvestno fanfaro, brzojavno čestitko, koje odjek bi šel po vsem svetu.

Danes je skoraj mesec dni od te sedemdesetletnice — 9. septembra — ali velika plima je izostala vključu temu, da je politično Nemčija še zelo konservativna, nacionalistična, junkerska, monarhistična, germanska. Pa je le nekaj dnevnikov jubiliralo, le malo revij — slavljenčeve slike sploh nisem videl, dasi sem vse dostopne nemške revije prelistal samo radi njega. Bruckmann Verlag A. G. je inseriral o priliki 70-letnice vsa slavljenčeva dela — to je bilo vse.

In vendar, Chamberlain ni pisal malo. Njegova »Gesammelte Hauptwerke« tvorijo dolgo vrsto knjig, in vrhu tega je napisal morda na tisoče člankov. »Goethe«, »Immanuel Kant«, »Richard Wagner«, »Mensch und Gott«, »Worte Christi«, — naslovi kažejo precej jasno, kako si meri ta pisatelj angleškega imena svoje mišljenje. Kristus — Kant — jaz. »Jaz«, to je današnji germanski človek in pol, bogu blizu in sličen, vzvišen nad dobrim in zlim, sam sebi pravec in cilj. V »meni«, v germanskem meni, se zlijejo vsi v en akord sile, znanja, morale, gospostva, istine, — od vekomaj do vekomaj se ta nadčlovek razteza okrog oble in utrip njegovega srca je utrip vsemirja. Goethe, Kant, Wagner, Mensch, Gott, Christus, Deutscher, Ich, — to je le več besed za en pojem. Germanski mesianizem, tako fantastično oblikujoč politični cesaropapizem wilhelmske dobe, je našel v pomnem človeku Anlezu Houstonu Stewartu Chamberlainu svoj klasičen izraz. Kako se je njegova plitva, na eno kopito udarjena filozofija — sociologija in psevdoznanstvena teo — in antropomorfologija širila tudi po naših glavah, s kakšno napetostjo smo pred 20 leti požirali in prebavljali njegovo obenem genialno in obenem kretensko delo »Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts!« To je delo, polno znanja, — amaterskega; polno ognja, — zelotskega; polno znanosti — obkurantizma. O umerjenem Goethejevem klasicizmu ni sledu. Na vrhuncu »Weimar oder Potsdam« odgovarja Chamberlain na ves glas: »Potsdam, Potsdam, Potsdam!«, kakor z bobnom, da slišiš od daleč železni korak gardnih bataljonov, topot konjice, apokaliptično šumenje v svilni barjakovi. Die Weltmacht na pohodu. Godba igra koracnice iz Walküre, iz Nibelungov, Wagnerjeve koracnice, vse lepote imajo poteze Cosine, mož niene hčere pa. Houston Stewart Chamberlain, je vrhovni pridigar in znanstvenik te armade.

Njegova neugnana sila oblikovanja je v lastni težnosti hitela dalje tudi če ni imela več povoda. Napisal je še »Tod der Antigone«, »Weinhauer«, »Antonie oder die Schlacht«, »Parsifal« in pritožbo »Herrn Hinkeheims Schädel«, izdal posebej »Drei Vorworte« in svojo izpoved »Lebenswege meines Denkens«. Ti dramatsko-filozofski poizkusi so le »die Probe aufs Exempel«. Wagner je genialna sinteza dekadence in prusaštva — isto je njegov zet Chamberlain, ki to dekadenco in cesaropapizem pretira do nemožnosti. »Die Grundlagen« povedo v dveh debelih zvezkih nič več in nič manj, da je vse, kar je na svetu dobrega, germanskega izvora in porekla. Hartmann, Mommsen, Wagner, Chamberlain, Ludendorff — ena rodina, en duh, eno nadržanje, ena usoda. Ekspresionizem je njihov direktni umstveni potomec, kri njih krvi. Ekspresionizem je onemogočen ali preprečen materializem in cesaropapizem, ki se je križal z amaterstvom.

H. St. Chamberlain je koncem svetovne dolgega življenja doživel tragično

razočaranje. Samomor — ta izhod Nibelungov 70 letniku več »ne leži«. Wagner — ni več vera, ni več zvezda vodnica. Potsdam — pozabljen. Wilhelm — premagan, ubežni kralj. Slovani — imajo svoje države, so stresli trojno tiranstvo s sebe! Anglija — zmagovalka. Materializem — nima vernikov. Edino misticizem še straši po svetu, to pribežališče vseh grešnikov...

H. St. Chamberlain ima 70 let. Kdo ga danes še pozna?

Škandal grofice Bothmerjeve

Poročali smo o tatvinah nemške grofice Bothmerjeve, ki so pripravile njene moža v takšen obup, da si je rezeval skušal vzeti življenje. Grofica je bila zapravljiva ženska in je okradla stanovanje nekega družinskega prijatelja, ki ji je poveril nadzorstvo nad svojimi premičninami v Berlinu. Grofica je izrabila priliko in je pokradla mnogo dragocene posode in preprog. Se predno je postal škandal javen, je grofici mogoče izvršil poskus samomora.

V prvem hipu ni bilo jasno, čemu je grofica nakradla toliko in kam je dala denar. Zadnje dni so prišle tozadevno na dan prav čedne reči. Grofica je imela ljubezensko razmerje s policijskim stotnikom Heferjem v Berlinu in je kradla po njegovih navodilih. Bala se je, da jo v nasprotju slučaju ljubček zapusti. Oha, grofica in stotnik, sta igrala v aristokratskih krogih Berlina in okolice veliko vlogo, zato je zadeva treščila v javnost kot strela. Zdaj je postalo tudi popolnoma jasno, da si je grof Bothmer skušal vzeti življenje radi te sramote. Proti grofici in stotniku je uvedena preiskava. Material, ki so ga sodne oblasti spravile skupaj, obeta ob ravnavo, ki bo trajala tri tedne.

Dunajska Volksopera v konkurzu

Že dolgo je izgledalo, da je dunajska Volksopera zapisana poginu. Zavod je bil globoko pasiven in je padel zadnje čase tako nizko, da ni mogel več izplačevati gaž svojim nastaviteljem. Samo baritonist Bohnen se pritožuje, da je prišel ob horendno vsoto denarja s tem, da je pristal na angažman v Volksoperi. Poleg običajnega honorarja, ki mu ga vodstvo ni izplačalo, trpi 60 tisoč dolarjev škode, ker je odpovedal gostovanje v glasbeni sezoni, ki se je že povsod pričela.

Upravni svet Volksopere je sedaj napovedal konkurz, ki ima zelo neprijetne posledice. Gledališče je zaprt in nima skoro nikakega premoženja. Z aktivnimi sploh ne razpolaga, kajti svet

Zamudniki!

Danes zadnji dan 20% popust! Velja samo še do 6. ure zvečer.

Drago Schwab - Ljubljana

Izkrčevanje španskih čet v Maroku

in poslojpe sta last Volkstheatervereina, ki mora oboje vrniti dunajski mestni občini l. 1948.

Upravitelj borne konkurzne mase še ni imenovan. Ponudili so to mesto gledališkemu ravnatelju Jarnu, ki pa je tako zaposlen z vodstvom dveh odrov, da ne more biti kos še ti odgovorni nalogi.

Govori se tudi o tem, da je Volksopera pasivna že od leta 1923. Tedanji proračun je bil baje samo popravljen, da je izgledalo kakor bi delalo gledališče brez izgube. V resnici je bilo baš nasprotno. In sedaj bo začela Volksopera razprodajati svoj inventar, da vrže svojim številnim upnikom par beraških vinarijev.

Volksopera je zaposlovala skupno 600 oseb. Ker je oboje radi zatvoritve zavoda zabredlo v siromaštvo in bedo, razmišljajo oškodovanci o tem, da bi obnovili obrat na lasten račun. Vrnitve pa je, če bo mogoče dobiti tozadevno dovoljenje in če bo s tem sploh kaj uspeha. Upravni svet gledališča namreč utemeljuje polom zavoda z izgovorom, da se je občinstvo napram operi zelo ohladilo.

V moškega preoblečena ženska pustolovka

V Ragnitzu poleg Gradca je prejela pred par dnevi žandarmerijska postaja obvestilo, da služi v kraju pri nekem posestniku hlapec, ki je pravzaprav preoblečena ženska. Žandari so postali pozorni na ovestbo in so takoj poslali patroljo k posestniku, ki je zaposloval tu čudno bitje. Orožnikom se je brž posrečilo identificirati hlapca, ki ni bil nihče drugi kot Agata Pavlina Beyer iz pruske Šlezije. Ženska je bila že večkrat zasačena pri tatinskih dejanjih, radi katerih so jo oblasti izgnale čez avstrijsko mejo.

Beyerjeva je bila radi zadnje tatvine zaprta v kaznilnici Lankowitz. Ko je odsedel kazen, so jo oblasti odrinile v Nemčijo. Toda nemški policiji je ženska zbežala in se je vrnila v Avstrijo. Nekaj časa se je potikala po avstrijskih deželah, kjer si je dala ostriči las. Potem si je nabavila moško obleko in si je poiskala hlapčevske službe. Opravljala je dela v kravjem hlevu ter je dejala gospodarju, da se piše Johann Fachmar.

Ženski hlapec je bil zelo marljiv in delaven. Gospodar in drugi ljudje v vasi pa niso niti slutili, da je hlapec le preoblečena ženska. Končno je sklenila Beyerjeva, da utrdi svoj položaj s posebnim trikrom. Pisala je nekemu odvetniku v Gradcu, da živi v lankoviški kaznilnici ženska, s katero bi se rada poročila. Prosila je advokata, naj ji pomaga osvoboditi »ljubico«, kakor je sama imenovala to žensko. Toda želja se ji ni izpolnila.

Potem je poskušala Beyerjeva drugo zvijačo. Hotela se je vrniti k usmiljenim bratom v Gradec ter je prosila frančiškane, naj jo sprejmejo v njihov red. Tudi ta prošnja je bila odbita.

Tretjič je pisala domači žandarmeriji, katero je prosila za neke podatke. Pismo je bilo sestavljeno v tako sumljivem tonu, da je kmalu prišlo na dan, kdo je pravzaprav tisti, ki ga je sestavil. In tako se je vlovila Beyerjeva v lastno past. Tudi pri žandarjih je opravljala jetnica nekaj dni hlapčevske dela z neverjetno vneto in spretnostjo. Njen gospodar obžaluje, da je prišel ob tako marljivo delovno silo, katero bodo avstrijske oblasti sedaj zopet izgnale v Nemčijo.

Boj za Puccinijevo dedščino

V kratkem bomo obhajali prvo obletnico Puccinijeve smrti. Letošnjo obletnico bo v Italiji kalil prepričanje, da dedščino po velikem pokojniku. Kakor znano, je ostavil Puccini nad 20 milijonov lir premoženja ter je postavil za glavnega dediča svojega sina Antona, kateremu je sedaj okrog štirideset let. Puccinijeva vdova uživa dosmrtno dohodke del, ki prinašajo velike taničeme ter ima na razpolago Puccinijeve nepremičnine, katerih ni baš malo.

Boj zoper Puccinijev testament so začeli pokojnikovi sorodniki, katerim ni ljubo, da sta samo dva človeka podežovala ogromne milijone denarja. Povod pravdi je dalo dejstvo, da je bila donna Elvira Puccini najprej poročena z nekim Gemignanijem, katerega je zapustila, ko je spoznala Puccinija. Donna Elvira se je hotela poročiti s Puccinijem, a je morala čakati, da je njen prvi mož umrl, kar se je zgodilo šele po dvajsetih letih. V tem času je prišel na svet otrok, katerega so krstili za Antonija. Skladatelj ga je takoj naznanil pristojnemu uradu kot svoje dete, matere pa ni navedel. Pozneje je to napravil s tem, da je zaprosil za kraljev dekret, v katerem je bil Antonij priznan za otroka donne Elvire. Sorodniki pa se upirajo tej točki. Na vse kripile se trudijo, da bi dosegli razveljavljenje oporoke. V ta namen se poslužujejo trditve, da nima Antonij pravice do Puccinijevega imena, ker je pravzaprav pred oblastmi sin Gemignanija, ki nima s Puccinijem nič opraviti. A Puccini ni zapustil svojega denarja Gemignaniju, ampak Pucciniju in okoli tega se suče pravda. Največ težko bo delalo sodnikom vprašanje, čigav sin je pravzaprav Antonij: Puccinijev ali Gemignanijev? In še to: ali je dedič otrok donne Elvire ali ni? Od rešitve tega vprašanja je odvisen izid pravde in usoda dedščine, katero hočejo Puccinijevi sorodniki iztrgati dediču iz rok.

Razgovor s krčmarico v Asconi

Poročevalec pariškega »Matina« v Locarnu poroča svojem listu raznovrstne intimnosti o zadnjem zaupnem sestanek med Briandom in Luthrom v Asconi.

Poročevalec je takoj po ministrskem razgovoru obiskal gostilno »Helvita« ter je prosil gostilničarko za razgovor. Gostilničarka, ki je bila dobro informirana o svojih gostih, je povedala, da sta se gospoda zelo prijazno razgovarjala in da je trajal njun razgovor skoraj pol-druugo uro.

— Ali mislite, da sta se sporazumela? jo je vprašal francoski novinar.

— Najbrže, je odgovorila prijazna krčmarica, ker sta se razgovarjala zelo prijateljsko. Francoski gospod, ki ima toliko las, je izvelkel iz žepa kos papirja, drugi gospod, ki je plešast, pa mu je pritrjevalno pokimal. Pogovarjala sta se popolnoma mirno in nemoteno, ker sta bila samo še dva gosta na drugi terasi točilnice.

— In kaj sta pila?

— Mineralno vodo in kavo, potem pa sta zahtevala grozdje. Moj mož je hotel, da jima prinesem steklenico šampanjca, da si moreta razdraviti, toda nisem upala. Mali nemški gospod s plešo je bil zelo, zelo ljubezniv. Ujel je mojo črno mačko, jo postavil na mizo ter jo je gladi. Nato me je prosil za kosček mesa, da bi ga dal mački, toda nisem mu mogla ustreči, ker nismo imeli doma prav nobenega mesa. Ljudje v vasi so medtem izvedeli, kakšna visoka gospoda je pri meni, ter so se pričeli zbirati pred vrtno ograjo. Prihiti so tudi fotografi. Ko pa sta gospoda zapazila fotografe, sta vstala in odšla.

— Kdo pa je plačal račun? je vprašal končno novinar.

— Od samega počaščenja ne vem več natanko, mislim pa, da je plačal francoski gospod...

Collarich bi rad pobegnil

Obnavna proti istrskemu banditu Collarichu se nadaljuje po prvotnem načrtu. Podoba je, da je še ne bo kmalu konec, kajti pri zaslišanju pride na dan vedno kaj novega, kar zavleče razpravo. Collarich se vede zelo pogumno in je nesklajeno dobre volje. Misel na svobodo mu ne prestopa krogi v možganih, tako je n. pr. objubil, da se bo maščeval nad svojimi ovaduhim čim pride na prosto.

Napovedal je poleg tega tudi svoj beg iz zaporov. Dejal je: »Nič ne skrbite zame, ki imam na razpolago za pobeg tri sredstva. Počakati pa hočem, da me najprej izpraznijo in ko bo razprava pri kraju — frri!«

Da misli bandit zares na beg, se da sklepati tudi iz njegovega obnašanja. Pisal je n. pr. svojemu zagovorniku pismo, v katerem pravi: »Moja ljubica, s katero sem mogel izmenjati par besed, mi je povedala, da me ne more več zalagati z denarjem. Kar je imela, je zapravila. Moram Vas torej prositi, da mi izkažete ljubav ter me zagovarjate brezplačno. Povejte, če soglašate s tem. Povdarjam, da še živim in da trdno zaupam v svojo plačilno možnost, kateri se ne bom izognil.«

Ko so pozneje peljali Collariga na oborožen avtomobilu k razpravi, je skočil pokonci in zavpil: »Danece pa je na vrsti Marija Traccanelli!« Spušil je obraz in stresel z rameni. Stražniki so seveda postali pozorni nanj, naker mu je okoli usten zasigral ironičen nasmech, da je rekel: »Kaj imate danes nabasane puške?«

Meseca decembra je Collarich umoril v Puli zasebnico Rozo Klaj in njeno poročeno sestro Marijo Traccanelli. Naletel je v mestu na zaupnika, ki mu je povedal, da imata dve ženski dosti denarja, katerega hranita doma. Brž je bil bandit odločen za to, da ju napade in oropa.

Vdrla sta zvečer v trgovino obeh sester. Collarich je začel stikati za denarjem, tovarš pa je južinal sardine v olju in salamo ter je oboje zalival z marsalo. Ko je videl, da sobandit preveč pije, ga je opozoril, naj se mu nikar ne upijani.

Okoli sedmih zjutraj sta sestri vstali. Takrat je dejal tovariš, naj se okrnita. Ko se je mlajša sestra pojavila pri vratih, ga je opazila in je začela vpiti na pomoč. Skočil je za njo ter jo zgrabil za pas in jo prisilil k molčanju. Ker pa je kljub temu cvilila, jo je rnil z bodalom. Nato se ga je hotela ženska otresti in skočiti k oknu, kar je Collariga tako razjarilo, da jo je zabodel do smrti. Zadal ji je osem ran, nato pa se je spravil nad njeno sestro, ki se je oblačila v sobi. Tovariš se je od strahu tresel, a bandit ga je bodril. Prišedši v sobo, je vrgl na sestro umorjenke ponjavo ter začel kar na slepo udrihati z nožem po truplu na postelji. Ko je bila tudi druga žrtev mrtva, sta s tovaršem preiskala stanovanje, a našla sta komaj tisoč lir in nekaj vrednostnih predmetov. Te sta pobasala in zapustila hišo, na hribu Cassone pa sta si razdelila plen. Tovariš ni hotel uplenjenega zlata. Collarich se je nato podal k sestri na stanovanje, kjer se je umil in preoblekel. Bandit je opisoval ta umor tako hladno kravno in cinčno, da so se poslušalci v sodni dvorani nad njim zgražali.

Collarich pa je imel poleg krutega srca tudi mehko dušo, o čemer svedočijo posredna pisma, katera je pošiljal svoji ljubici, 25letni Ivanki Jurmanovi v Pulo. Takole so je raznežili na nekem mestu v tej korespondenci: »Ti si moja roka, ki me vodi in podpira na poti v življenje. Ko ga je vprašal predsednik, kako je to mislil, je bandit odgovoril, da je ljubil Jurmanovo čisto in iskreno in da ni vedela njegova ljubica nič o njegovih napadih, tolovajstvih in krvavih činih.

× Zagoneten umor. Pri Ivrei na železnici Milan-Turin so našli te dni ob tiru odsekane noge umorjene mlade ženske. Kljub vsem naporom policije še vedno umor ni pojasnjen. Policija domneva, da gre za noge demimondke. V nogavicah so namreč našli vsite amulete. To navado imajo ženske, ki so na slabem glasu. V pondeljek so našli v Turinu za bolnišnico žensko truplo brez nog. Domnevajo, da spadajo noge, ki so jih našli pri Ivrei, k trupu te ženske. Kako se je posrečilo morilcu vreči ude iz vlaka in potem neopažen odložiti truplo pri bolnišnici, je velika uganka, ki jo policija skuša rešiti.

Frank Woolworth

Tajnost njegovega uspeha

»Le tisti posli ti bodo uspeli, ki aučijo tebi samemu zabavo...«

Tako se je glasil najvišji princip moči, ki ga danes svet šteje med najmarantnejše postavbe trgovskega sveta. Frank Woolworth, ustanovitelj 1300 ameriških bazarjev, v katerih se prodaja blago le po 5 in 10 centov (3 do 5 Din), je na svojem lastnem telesu preizkusil, kako človek začne s strganimi plačami in konča kot milijonar. S tem človek moremo reči, da je on doslovno začel s strganimi plačami: vsekakor pa je tvoril prihranki 15letnega dečka. To je njegov prvi šef hotel v sled nemogočnosti odločiti, temelj velikanskega, na 45 milijonov dolarjev cenjenega premoženja.

Ko se je mladi Frank izučil, je odšel v trgovino v provinci za prodajo. Toda sreča mu ni bila mila. Zato je le na hitro odločil, si odnekod izpodi par sto dolarjev in odprl malo trgovino, v kateri je vse predmete prodal po 5, oziroma 10 centov. Tukaj je imel dovolj prilike, da preizkusi svoj osnovni princip na sebi samemu: njegova stvar nudila sicer zabavo, ne pa

publiki. Posel se ni obnesel. Toda Woolworth ni obupal. Poskusil je srečo v nekem drugem, istotako majhnem provincijalnem mestu, in kmalu nato se v štirih drugih podeželskih krajih hkrati. Pri izmed svojih trgovin je moral sicer trpeti, toda 1500 dolarjev, ki so mu prinesle, se mu je zdelo že veliko bogastvo. Hotel svojo finančno bazo razširiti in razdeliti eventualni riziko tudi na druga ramena, je prišel na misel, ponuditi tvorničarjem, svojim dobaviteljem delež na dobičku. Le - ti so seveda za ponudbo zagrabil, saj je bila v njihovem interesu. Woolworth na je prospeval vedno bolj, in leta 1895. je že otvoril prvo večjo trgovino v Brooklynu, ki ji je kmalu sledila ena v Bostonu in ena v Filadelfiji.

Če se spomnimo teh malih začetkov in pomislimo, da žive danes cele tvornice zgoli od Woolworthovih naročil, potem razumemo, kako velik napredek v realnem in simboličnem smislu besede pomeni not od malih provincijalnih krajev pa do današnjeza Woolworthovega nebotičnika, ki obvlada danes New York in se šteje med njegove največje posebnosti. S sholna tega 55nadstropnega poslopnja se vidi vse ogromno novo-rško mesto kot neizmerno mravljišče. Za Franka Woolwortha znači ta veli-

kanska stavba, ležeča v City Hall Square krom njegovega življenjskega dela in tistih 1300 trgovin, ki jih je on priklical v življenje v Zedinjenih državah in Kanadi. Njih celotni promet so lansko leto cenili na 215 milijonov dolarjev. Woolworth je bil ponosen na to zgradbo, ki obsega na stotine in stotine birojev vseh vrst in strok — mesto v mestu — in ki se s svojimi neštetiimi trgovinami, izložbami, restorani itd. lahko imenuje čebelnjak dela. Z upravičenim ponosom je Woolworth vedno dejal, kadar je bil pogovor o tem spomeniku železne pridnosti in žilave vztrajnosti: »Kdo ne bi hotel naseliti se v tej hiši, kjer lahko vsakdo reče svojim odjemalcem iz Hongkonga ali iz Kapstadta: Moji prostori se nahajajo v najvišji stavbi sveta...? Nihče ne bo nikdar pozabil njegovega naslova.«

715.000 dolarjev znaša dnevni promet v Woolworthovih bazarjih! Svota se skoraj zdi neverjetna, če pomislimo, da se tam prodajajo zgoli mali predmeti po 5 in 10 centov. V Woolworthovih bazarjih se dobi vse: poročni prstani in zumilasti čevlji, gramofonske plošče in vianice, mila, ceneni parfemi, knji in pokrovke, otroške igračke, svinčniki, peresa, umetne

cvetlice, noži, vilice, žlice, linolej, čipke, uhani, zapestnice, manšetni gumbi, porcelan, naramnice, čokolada, nojeva peresa, tennis - čevlji, mišje pasti, deske za pranje, zobne ščetke, rokavice, konzervirano meso, robc... Pa tudi dela Oskarja Wildeja, knjige Edgara Allana Poeja, zbrani spisi Marka Twaina, Dickensa in Browninga. In da ne pozabimo: radio - aparati, barvasti trakovi za pisalne stroje, pisemski papir...

In vse to za 5 ali 10 centov? bo marsikdo povprašal neverno. Da, se glasi odgovor. Kjer je bilo količkanj množice, je Woolworth ostal pri teh temeljnih cenah. Kjer pa ni šlo, je našel izhod: 10 centov pol iarda ali tretjina iarda — 10 centov ena nogavica itd. Na ta način si je mogoče nabaviti tudi radio - aparat: 5 centov jard žice, 10 centov jard antene itd.

Noben nastavljenec ne imenuje višje cene kakor 10 centov. Publiko vabijo predmeti, ki stanejo le 5 ali 10 centov, in ne brani se kupiti, tudi če je treba to osnovno ceno pomnožiti z deset. Z drugimi besedami: Woolworth je ustvaril trgovino malega človeka, pri katerem igra sugestija nizke cene veliko ulogo. 5 centov je majhna svotica, in tako vsak do rad plača eventualno tudi dvajsetkrat pet centov. A tod ne kupuje samo

mali človek. Poleg mladega delavca, ki kupuje prstan za svojo drago, stoji elegantna dama iz 5. avenije, ki zahteva imitirano ogrje za svoj naličeni vrat...

Tajnost tolikega uspeha, ki leži ponajveč na imponderabilijah, je težko domnjeti. Mistra H. T. Parsons, ki vodi po smrti Woolwortha njegovo podjetje, so nešteto krat vprašali: Kako dosežete tolike uspehe? »Mi uganemo vnaprej želje naše klientele,« odgovarja navadno Mr. Parsons. In v tem filem čutu za želje občinstva, ki se ga ni mogoče priučiti, v tem reagiranju na najfiniješje utripe ljudske psihe leži uspeh.

Eden izmed Woolworthovih aksijomov se glasi: Kupec ima vedno prav. Ta beseda je ključ za skrivnost, ki prav zaprav ni skrivnost. Saj je znano, da so v Ameriki in tudi v drugih deželah — a, pr. v Angliji — trgovine in javne naprave, kakor železnice, pošte itd. za publiko in ne obratno kakor pri nas.

In zato pravi Parsons: »Pri nas so odjemalci, ki takorekoč prodajajo in kupujejo, in ne mi. Mi pustimo odjemalca, naj kupi, kar hoče on, ne mi. Mi nikdar ne forsiramo prodaje. Po istem principu so tudi urejene naše izložbe; mi ne izlozimo nikdar predmetov, ki »ne gredo«, zato, da bi jih prodali, marveč je

Kulturni pregled

Narodno gledališče v Ljubljani

Drama:
Sobota, 10.: *Zimska pravljica*. Prem. Izv.
Nedelja, 11.: ob 3. *Pravljica bodečnosti*.
Mladinska igra. Izv. Ob 8.: *Periferija*.
Izv.
Ponedeljek, 12.: *Zimska pravljica*. A.
Torek, 13.: *Zaprto*.
Sreda, 14.: *Pegica mojega srca*. C.
Četrtek, 15.: *Elfenija na Tavrudi*. D.
Petek, 16.: *Periferija*. F.
Sobota, 17.: *Pegica mojega srca*. B.
Nedelja, 18.: *Zimska pravljica*. Izv.
Ponedeljek, 19.: *Periferija*. E.

Opera:
Sobota, 10.: *Zaprto*.
Nedelja, 11.: *Manons*. Izv.
Ponedeljek, 12.: *Zaprto*.
Torek, 13.: *Manons*. B.
Sreda, 14.: *Aida*. E.
Četrtek, 15.: *Zaprto*.
Petek, 16.: *Mrtve oči*. A.
Sobota, 17.: *Hoffmannove pripovedke*. C.
Nedelja, 18.: *Nabor-Povratak*. Premijeri.
Izv.
Ponedeljek, 19.: *Zaprto*.

Premijera „Zimske pravljice“ v ljubljanski drami

„Zimska pravljica“ je med zadnjimi Shakespearovimi deli. Ne da se prav uvrstiti niti med tragedije niti med komedije. Po vseh silnih in silovitih dramah človeških strasti in zablod, ki so vrgle mrak tudi v pesnikovo dušo, išče stari modri Shakespeare novega izraza in izhoda iz te noči. In tako so nastale tri zadnje njegove drame: Cimbeline, Zimska pravljica in Vihar. Strasti divjajo z nezmanjšano silo, brezno, proti kateremu drevo, ni nič manj strašno, in človeštvo bi se samo ugonobilo, da mu je usojeno izživet do zadnjega to stran svoje duševnosti. Ali spoznanje, kes in pokora vodijo k očiščenju in uvedo človeka v višjo duševno sfero, kjer je čudež, milost in harmonija prav tako trdna resnica, kakor je v nižnji resnica strast, greh in razdor. — In vendar ni ta zadnja faza Shakespearovga pogleda v svet abstraktna doktrina in pusta moralna pridiga, temveč pravo živo, etično občutje, ki je prepeljalo vso materijo s svojo magično muziko in jo poveljalo v zadnji soj poezije.

Vloge so zasedene po najboljših močeh naše drame: Marija Vera, Šaričeva, Medvedova, Lavar, Skrbinec, Rogoz, Gregorin, Povhe, Lipah, Jan, Danilo, Plut, Peček, Kralj itd. Delo je posloven dramaturg O. Zupančič; režijo vodi Osipl Šest. Orkester Dravske divizije bo izvajal Humperdinckovo glasbo k „Zimski pravljici“. Deloma novi kostumi so narejeni v gledališki krojačnici. „Zimska pravljica“ se uprizarji prvič v slovenskem jeziku danes, v soboto ob 8. zvečer.

„Pohujšanje v dolini šentflorjanski“

(Otvoritevna predstava v celjskem mestnem gledališču dne 6. t. m.)

Razpravljati o Cankarjevem „Pohujšanju“ kot oderskem delu bi bilo odveč. O tem se je že toliko pisalo, da se mi zdijo potrebno govoriti le o kreaciji dela na odru.

„Pohujšanje“ se je igralo v Celju po prevratu že dvakrat. Dosedanje uprizoritve so bile skrbno pripravljene in posrečene, otvoritvena predstava dne 6. t. m. pa jih je v mnogem prekašala. Režija g. Stanka Gradišnika je vdihnila farsni življenje in izluščila iz nje mnogo žgoče Cankarjeve satire in ščemečega humorja. Tudi simbolika je bila mestoma krepko poantirana.

Jacinti posebej plemeniti prave umetnosti, ki je umetniku plemenita in zvesta družica na njegovi visoki poti, je dala ga. Šaričeva iz Ljubljane vzneseno dostojanstvo in globoki, pravi umetnosti primerno obleke. Jasno je podčrtala kontrast med ciljem svojega poslanstva in nizko, filistersko hinavščino in pohotnostjo rodoljubnih šentflorjancev. V prizoru zapeljavanja v drugem dejanju pa bi lahko bila ta dva kontrasta malo izraziteje podana. Jacinta mora biti vedno visoko vzvišena nad vsem hlapčevstvom in opolzlostjo svojih podložnikov. V ostalem pa je odigrala ga. Šaričeva svojo vlogo z razumevanjem in s privlačno naravnostjo. Postavila je dober tip lubeznopole, večno nemirne in v čudezne dalje hrepence Jacinte. Umetnik in razbojni Kristof Kobar g. Pfeifferja je bil vestno naštudiran in prav hvalevredna figura, polna lahne

one, o katerih mislimo, da jih bo publika kupila. Odjemalci sestavljajo pri nas program, ne mi. Odjemalci disponirajo, ne mi. Našim prodajalcem tudi ni dovoljeno, hvaliti to ali ono blago. Naše izlozbe publiko le informirajo, vse ostalo pa prepuščamo publiki sami.

Woolworthova podjetja tudi ne lasirajo mnogo. Zato pa je v poslovnih lokalih tako urejeno, da pada pogled odjemalca pri vsaki priliki na tablico, na kateri se blesti ime firme. Na teh tablicah so tudi naštet vsi predmeti, katere prodajajo v tistem oddelku. Tako si odjemalec najlažje zapomni, kje, pri kateri tvrdki je kupil to ali ono blago. Zakaj tak mali človek ne pozna vedno različnih imen naštetih firm in se dostikrat izgubi v trgovino, kjer je blago poceni, ne da bi poznal ime lastnika dotične trgovine. Na omenjeni način pa se mu ime firme vtisne globlje v spomin kakor z oglasi, ki jih se čita.

Pa še en sila važen princip igra veliko vlogo v Woolworthovih trgovinah, in brez dvoma je ta princip mnogo prispeval k njegovemu bogastvu: Woolworth vzame vsako kupljeno blago, če ne konvenira, nazaj. Sicer pa je ta princip v ameriški mali trgovini zelo razširjen. „Ta princip“ pravi Mr. Parsons, „nam donša obilo koristi. Po veliki večini so

fronte in tupatam ostrega sarkazma. Umetnikovo bistvo — umetnost — pa je včasih premalo podčrtal. Zlodeja, Konkordala, je igral g. St. Gradišnik. Njegovo satanstvo, cinizem in zaničevanje šentflorjancev je bilo podano premišljeno in v rutino. Mimika zelo posrečena, maska skoro preveč karikirana, izgovorjava mestoma nesigurna. V ostalem pa je dosegel v igranju učinkovite viške in postavil na oder odlično figuro.

Izmed šentflorjancev je treba zlasti omeniti nekaj prav dovršenih tipov: spoštljivosti in moralnosti polnega župana (g. Marn), čednostnega in nedolžnega učitelja Švlligola (g. Perc), grošnega dacarja (g. Ferlež) ter sladkega in pohotnega cerkovnika (g. Koren). V vseh teh rokah so bile tudi ostale vloge: popotnik Peter (g. Plahu), notar (g. Bele), šacunar (g. Velušček), župan (g. J. Marnova), ekspeditorka (ga. Založnikova), dacarka (g. Jurmanova), šacunarka (g. M. Marnova) in oko postave (g. Čepin).

Skupna igra je nudila zaokroženo sliko in enotnost. Scenarija v 1. dejanju je bila preskromna. Sobi je manjkalo strop, ki ga drugače v sobnih scenerijah vedno vidimo. Kuliserija in ostala oprema v 2. in 3. dejanju so pa bile skorajda razkošne, kar je mnogo pripomoglo k uspehu. Oderska razsvetljava je pokazala nekaj hib, umetni ogenj v zadnjem dejanju pa je bil zelo okusno prirejen: istotako tudi Jacintin ples in godba za sceno.

Obisk je bil zadovoljiv, aplavza obilo. Ga. Šaričeva je prejela lep sopek in košarico s cvetjem. Odmor med dejanji so bili malo predolgi. V ostalem pa je uspešna otvoritvena predstava letošnje sezone zelo častno. Celjani bi se s „Pohujšanjem“ lahko pokazali tudi na večjem odru. —rp—

Mariborski kapelnik A. Mitrovič — tajnik zagrebške opere. Zagrebški listi javljajo da odide dosednji ravnatelj opere v Mariboru g. Andro Mitrovič za tajnika k operi v Zagrebu. Ga. Mitrovičeva bo nastopala v partii dramatske sopranistke. Na njeno mesto v Maribor pride ga. Matija Križeva iz Osijeka, kapelniško mesto pa prevzame dirigent g. Herceg.

Mestno gledališče v Celju. Ker je prva letošnja predstava „Pohujšanje v dolini šentflorjanski“ v vsakem oziru dobro uspešna, se farsa v torek dne 13. t. m. ponovi. V vlogi Jacinte nastopi zopet kot gost ga. Šaričeva, članica Narodnega gledališča v Ljubljani. Režira g. Stanko Gradišnik. Predprodaja vstopnic v knjižarni Gorčičar & Leskovšek.

Basler Liedertafel se ustavi na poti z Dunaja v Ljubljani v nedeljo, dne 11. okt. ob popoldnih popoldne na glavnem kolodvoru kjer zapoje nekaj pesmi iz svojega koncertnega repertoarja. Vabimo vse pevce in pevke včlanjenih zborov, da polnoštevilno pozdravijo švicarske goste. Vstop na peron prost. Odbor ljubljanske župe J. P. S.

Uspešni koncerti „Kola v Parizu in Lyonu“. Zagrebško pevsko društvo „Kola“ je ime lo s svojimi dvema koncertnima produkcijama v Parizu prav lep uspeh. Francoska kritika hvali zagrebške pevce in njihovega dirigenta g. Smodeka. Zelo pohvalno sta ocenila nastop „Kolašev“ Paul Le Flem v pariški „Comediji“ ter Andre Colouro v listu „Paris Midi“. Iz Pariza so odšli „Kolaši“ v Lyon, kjer so prvič nastopili v tamošnjem konservatoriju, drugič pa v Rameaujevi koncertni dvorani.

Ivo Vojnovič v Zagrebu. V ponedeljek zvečer bo igrati v zagrebškem gledališču pesnik Ivo Vojnovič svoje na novejšje delo, štiridejanski „Prolog nenapisane drame“. La ni je Vojnovič recital v Zagrebu „Maškara“ spod kuplja.

Komorni pevci Steiner v Zagrebu. V torek, dne 20. oktobra nastopi v Zagrebu na koncertnem odru komorni pevci Franc Steiner, katerega bo spremljal na klavirju pianist Fr. Miller.

Meštrovicve razstave v Ameriki. Koncem prošlega meseca je bilo konec Meštrovicve razstave v St. Louisu. Plastikse so razdelili na tri dele ter jih poslali v Denver (Colo), v Baltimore (Md) ter v Cleveland (O). V Ameriki pričakujejo, da se Meštrovic vrne zopet tja, kar se zgoi še tekom letošnjega leta.

Weingartner na Dunaju. Nemški skladatelj, dirigent Feliks Weingartner je došel na Dunaj, kjer bo dirigiral dne 11. in 18. t. m. koncert dunajske filharmonije in nekaj produkcij v Državni operi, na katero ga veže pogodba še iz prejšnjih časov.

ljudje pošteti in znajo tudi skrbno ravnati s kupljeno robo. V Ameriki je tudi v navadi običaj, razgrniti blago tako, da si ga lahko občinstvo povsem svobodno, često brez slehernega nadzora, ogleda. Ta običaj priča o veliki veri v ljudsko poštenost. Želje in nasveti iz krogov odjemalcev naiščejo v Woolworthovih podjetjih vedno posluh, in po možnosti se jim skuša tudi kar najbolj ugoditi. Seveda bi dostikrat nekateri želeli robo, ki jo je nemogoče oddati za 10 centov. Toda take želje pričajo le, kako neizmerno je zaupanje publike v zmožnost tvrdke.

Pri Woolworthu so kot prodajalke na mešene zgolj ženske. Vse osebe, ki ga je več tisoč, je deležno na dobičku firme.

Za jesensko prodajo kolesa in šivalni stroji
cene znatno znižane pri
J. Gorec Palača Ljubljanske kred. tne banke
Znižane cene! Znižane cene!

Bob in Mary „Pot k sreči“

Pride v kino „Dvor“

Schillerjevo „Kovarstvo in ljubezen“ so sredi tedna igrali v Beogradu. Predstava je dobro uspešna, kritik hvali posebno izbrano igrjo ge Markovac in dostavlja, da Schiller ne učinkuje prav nič nesodobno.

Molnarjev „Stekleni čevljiček“ v Berlinu prodrl. Najnovejšje Molnarjevo dramsko delo „Stekleni čevljiček“, ki je prošil: teden na Dunaju doživelo neuspeh, je v Berlinu prodrl po zaslugi režije in igralcev, med katerimi je bil tudi znani Pallenberg.

Dopisi

JESENICE. Podružnica Jugoslov. Matice priredi danes dne 10. oktobra ob 8. uri zvečer v risalnici osnovne šole akademijo „Koroški večer“ s sodelovanjem združenih pevskih zborov jesenjskih, godbe kat. del, društva in tamburašev društva „Edinost“ Govorila predsednik podružnice g. dr. Kogoj in koroški rojak g. katehet Franc Krašna. Vstopnine ni. Pobirali se bodo samo prostovoljni prispevki za Jugosl. Matice. V nedeljo se bodo prodajale na Jesenicah in Savi razglednice Jugosloven, Matice, Jeseničani, prihitite vsi, da dostojno manifestiramo, da niso naši bratje onkraj meje pozabljeni in da ravno na meji najbolj razumemo njihovo bol.

JESENICE. V sredo dne 7. oktobra se je poslovil od jesenjskega Sokola in sploh z Jesenic gospod Gaetan Ribola, kapelnik sokolske godbe ter se stalno preselil v svojo romantično domovino Švico. Z njim je izgubil jesenjski Sokol svojega prvovrstnega kapelnika, ki je izvečal godbo in salonski orkester do najvišje stopinje. Godba je nastopala pod njegovim spretnim vodstvom pri vseh sokolskih prireditvah na Gorenjskem, kakor tudi lansko leto na pokrajinskem zletu v Zagrebu, kjer je žela vsestransko priznanje in zanimanje. G. Ribola je priredil tudi na Jesenicah več jako lepo uspešnih koncertov. Bil je izredno nadarjen godbenik ter izborni dirigent, ljubezniv družabnik in sploh simpatična osebnost na Jesenicah, ki se je znal tako uvesti v naše nacionalne narodne razmere ter s tem postal v vseh krogih priljubljen in popularen človek. Nedeljski poslovilni koncert je nad vse silajno uspel. Dne 7. t. m. pa se je zbral na jesenjskem kolodvoru velika množica narodnega občinstva in polnoštevilna sokolska godba, ki je zaigrala g. Riboli v slovo nekaj komadov. Slovo je bilo za njega, kakor tudi za njegove iskrene prijatelje in znance težko, najtežje mu je bilo, ko je podajal roko in poljubljaj marljivke godbenike; marsikateremu je porosila solza, ko so se poslednjikrat posvajali od svojega mojstra. Med burnimi zdravji — klici je odpeljal vlak in še dolgo so vihrali robc v pozdrav in zopetno svidenje simpatičnemu družabniku in umetniku sokolske jesenjske godbe. Brat starosta Osvald in še več drugih intimnih prijateljev in prijateljic je spremljalo svojega Gaetana do obojne postaje.

ŠMARJE PRI GROSUPLJEM. Kar smo pravi naprednjaki vedno trdili in kar je bilo za nas gotovo dejstvo, to je sedaj tukajšnji posestnik in gostilničar g. Anton Škerjanc starejši, javno priznal, kdor moža že iz prejšnjih časov pozna, se temu ni čudil. Bil je že od nekdaj vnet pristaš SLS in le radi užaljenega samoljublja pri občinskih volitvah je presedlal in dejal, da je za SDS, a v srcu je bil še vedno SLS-ar. Ker se je njegov sin France zadnji čas čutil radi malenkosti močno užaljenega, je ata Škerjanc, čujte ter strmite — podal v „Slovenca“ izjavo, da izstopa s svojimi sinovi iz SDS in preneha biti naročnik „Jutra“ in „Domovine“. Nam je ta izjava le v zadoščanje. Samo to nas močno skrbi, če ne bo morda radi njegove odpovedi prenehalo izhajati „Jutra“ in „Domovina“. Če se to ne zgodi, potem je zadeva za nas hvala Bogu brez vse nesreče končala. Opozarjamo vse napredno občinstvo, da imamo v Šmarju le dve napredni gostilni in sicer pri „Smoletu“ in pri „Trevnu“ (preje Janez Pengov) in pozivamo vse, da bodi naše geslo vedno in povsod „Svoji k svojim“. — Šmarski naprednjaki.

TREBNJE. Narodna in prosvetna društva v Trebnjem prirede v nedeljo dne 11. t. m. v gostilni g. Pehanija „Koroški večer“. Pričetek ob pol 8. uri zvečer. Narodno — zavedno občinstvo se uljudno vabi k mnogobrojni udeležbi.

KOČEVJE. Podružnica Jugoslovenske Matice priredi s sodelovanjem vseh kulturnih društev „Koroški dan“ dne 10. oktobra v hotelu „Trst“.

ZAGORJE OB SAVI. Kot po vseh zavednejših krajih Slovenije, priredi tudi pri nas podružnica Jugoslovenske Matice v zvezi z vsemi tukajšnjimi prosvetnimi društvi s prav primernim sporedom spomin 5. obletnice za nas žalostno zavrženega koroškega plebiscita. Zbirališče pred rudniško restavracijo ob pol 19. uri. Nato obhod po novi cesti in vrnitev po stari v prostore Sokolskega doma, kjer se prireditve z bogatim sporedom zaključijo. Vse kar čuti narodno, ta dan na plan!

PETROVČE. C. M. podružnica se zahvaljuje vsem direktnim kakor indirektnim sodelavcem na prireditvi dne 27. septembra. Gospoda Maksa Roša, ki je s svojim zdravim humorjem vse navzoče izredno animiral, brezpogojno želimo zopet v svojo sredino. Salonskemu orkestru „Ilirija“ se C. M. podružnica zahvaljuje v imenu vseh, katerim je skoraj brezplačno nudil prvovrsten koncertni spored. Hvala Keramični d. d. Petrovčev, ki je darovala precej drblikov. Ta večer, ki je v polni meri zadovoljil vse navzoče, je tudi gmotno dobro uspel. Odbor je na svoji seji dne 4. oktobra daroval za

uboge šolarje petrovške šole 1500 Din in li-bojske 500 Din. V bodoče si bo odbor prizadeval, da bo nudil svojim članom in posetnikom prireditve vedno razvedrilne, poučne in tudi vesele ter zabavne večere, na katerih jim bodo za kratek čas odvzete vse skrbi in nadloge in poleg tega jim bo dana prilika, da se seznanijo z našimi slovenskimi in jugoslovenskimi literarnimi deli. Upamo, da se bomo radi sestajali na teh prijateljskih večerih, da tako uvedemo pogrešano družabnost.

LJUTOMER. Koncem septembra je vstopil v pokoj tukajšnji učitelj Fran Zacherl, ki je deloval 26 let na tukajšnji osnovni šoli, 8 let v Cezanjevcih in 2 leti pri Mali Nedelji. Za svoje vzorno šolsko delovanje je prejel več posebnih priznanj in povelj. Kot predsednik sadjarskega društva ima velike zasluge, da se sadjarstvo v Ljutomeru okoli prav lepo razvija. Naravnost nedosegljiv pa je kot delavec na glasbenem polju. Ima svojo godbo na pihala, mladinski zbor in pevski zbor. Vzgojil je celo generacijo pevcev. Njegov mladinski zbor je glasbeno teoretično in praktično tako izvečban, kakor malokateri. Zadnji veliki koncert pod njegovim vodstvom je bil meseca avgusta ob priliki 30-letnice tukajšnjega pevskega društva, pri katerem je sodeloval tudi znani baritonist pater Kolb iz Zagreba. Na programu so bile samo novejšje skladbe Adamiča, Premrla, Lajovic, Dvofaka in druge. S tem koncertom je učitelj Zacherl pokazal, da je mojster tudi najnovejšim modernim skladbam. Učitelj Fran Zacherl si je pridobil s svojim šolskim in izvenšolskim delovanjem neverenljive zasluge za kulturni razvoj v Ljutomeru. Želimo, da bi še dolgo let užival sad svojega neumornega dela in da ne odloži taktirke. Najlepa zahvala za njegovo delo pa živi v srcu vseh onih, ki so hodili kdaj k njemu v šolo; vse, mlado in staro ljubi in spoštuje učitelja Zacherla.

LJUTOMER. Sokolsko društvo priredi danes dne 10. oktobra v gledališki dvorani gostilne Strasser „Koroški večer“ s sodelovanjem vseh naprednih in kulturnih organizacij. Na sporedu je nagovor, deklaracije predavanje o koroškem plebiscitu l. 1920, in alegorija. Vstopnine ni in se vrši prireditve pri pogrnjenih mizah. — Odbor.

DOLNJA LENDA. V soboto so uprizorili pri nas „Vdovo Rošlino“ pod režijo g. Pečnika. Predstava je zelo dobro uspešna. — Po končanem učiteljskem zborovanju v Belčinih se je pri nekem večjem omizju čula le madžarsčina. Ali res ne obvlada naše učiteljstvo našega jezika, da se mora posluževati madžarsčine v medsebojnem obveščanju. Kako pa naj vzgaja deca? — Dne 4. oktobra je predaval g. Janko Lesničar, zadružni ravnatelj iz Celja, o zadružništvu z ozirom na ustanovitve živnorojske zadruge. Po govoru sreznega ekonomista je izročil sreznim govornikom g. Kandrlič nekemu vzornemu živnorojcu častno diplomu velikega županstva iz Maribora.

SV. LENART V SLOV. GOR. Na splošno željo je tukajšnja osnovnošolska mladina ponovila v nedeljo dne 27. septembra igrjo „V kraljestvu palčkov“ in Kosilevo spevajro „Vino in voda“. Kakor prvič, so tudi tokrat malčki rešili svoje vloge v vsakem oziru prav povojno. Zlasti nas je norček (Pircherle) s svojim temperamentnim nastopom in s svojo žegavostjo naravnost očaral. Našemur vrlému učiteljstvu, ki je imelo z uprizoritvijo gotovo obilo truda, čestitamo k silajnemu uspehu ter pričakujemo, da nas kmalu zopet preseneti s podobno prireditvijo.

Sokol

Svojemu članstvu!

V soboto, dne 10. t. m. ob 8. zvečer priredi Jugoslovenska Matica v spomin na srečni koroški plebiscit svečano akademijo v dvorani „Union“, v nedeljo, 11. t. m. pa javno zborovanje pred univerzo na Kongresnem trgu.

Pozivamo Vas, da se tako akademije, kot manifestacijskega zborovanja udeležite v čim večjem številu.

V torek, 13. t. m. pa priredimo v društveni čitalnici v Narodnem domu svoj koroški večer, na katerem predava brat dr. J. C. Oblak. Začetek predavanja točno ob pol 9. zvečer.

Zdravol Odbor „Ljubljanskega Sokola“.

Sokol Moste vabi svoje člane, da se polnoštevilno udeležijo današnjega manifestacijskega zborovanja za Koroško, ki ga priredijo vsa napredna društva skupno ob 7. zvečer v šolski telovadnici.

Šah

Iz ljubljanskega šahovskega kluba. Simultanka dr. Vidmarja se danes ne vrši, ker se je dr. Vidmar odpeljal v službenih zadevah v Beograd. Na brzoturnirju za prvenstvo oktobra je dosegel prvo mesto M. Stupan. — Dances ob 17.30 revizijska seja odbora v kavarni Evropa. Odborniki in revizorji naj se je udeležijo v polnem številu. Ta seja je poslednja pred obćnim zborom, ki se vrši dne 14. t. m.

VI BODETE VEROVALI! da eden par nogavic z žigom in znakom (rdečo, modro ali zlato) 30.000

„ključ“ traja kakor štirje pari drugih ako kupite eden par. — Vse vseh prodaja nah.

Sport

Sportniki in koroški plebiscit

Kakor znano, igrajo koroški nogometni klubi vsako leto tekme za pokal 10. oktobra. Prvo kolo za ta pokal se je vršilo pred tedno nedeljo in je zmagal Klagenfurter A. K. proti Villacher Sp. V. s 3 : 2.

Pri nedeljskih manifestacijah v Celovcu bodo sodelovali vsi tamošnji sportni klubi. Zato je dolžnost tudi vsakega našega sportnika, vseh naših sportnih klubov in organizacij, da se polnoštevilno udeležijo vseh prireditvev Jugoslovenske Matice v soboto in nedeljo. Pokažite tudi v tem oziru, da se more narod vedno in povsod zanašati na vas.

II. kolo prvenstvenih nogometnih klubov v Ljubljani

V nedeljo, 11. t. m. se boj za točke ljubljanskih klubov nadaljuje ter se odigrajo štiri tekme. Pravzaprav bi se morale pred tekmi prvih moštev odigrati tekme njihovih rezerv, vendar pa klubi vsled premale opreme, ki je zelo draga, ter vsled pomanjkanja igralnih moči, ne morejo postaviti svojih rezerv. Edino izjemo v tem oziru tvorijo naši bivši prvorazredni klubi in S. K. Slovan, ki zmorejo postaviti tudi po več moštev. V zadnjem času se kaže, da bodo zmogli i ostali naši klubi več moštev, posebno ljubljanska Svoboda, kjer se situacija v tem pogledu zelo boljša.

Od nedeljskih tekem bo najvažnejša in najbolj zanimanja vredna tekma med ASK Primorje in SK. Jadran. Poslednji je pokazal posebno v tekmi proti Iliriji, da se nahaja v izborni kondiciji. Pa tudi od mlajših klubov se pričakuje oster odpor, kar sta tako Slavija kot Svoboda dokazala na poslednjih tekmah. Vse tekme se vrše na igrišču ASK. Primorje ter se odigrajo v sledečem redu: Predpoldne ob 8.30: ASK. Primorje rez. : SK. Jadran rez., ob 10.45 SK. Hermes : SK. Svoboda, popoldne ob 14. SK. Ilirija : SK. Slavija, ob 15.45 pa ASK. Primorje : SK. Jadran.

Božanstvena Suzanne na Dunaju

Kakor smo že na kratko poročali, se je svetovna prvakinja v tenisu Mlle. Suzanne Lenglen, ali kakor jo imenujejo njeni rojaki, božanstvena Suzanne odločila, da bo tri dni igrala na Dunaju, kamor je dospela v četrtek. Pred dnevi je igrala v Milanu kjer je sijajno zmagala. Igrala je skupno z grofom Salmom, ki si je pri pariških svetovnih prvenstvih priboril drugo mesto. Novinarjem je slavna igralka izjavila, da živi le za tenis. Rojena je leta 1899. v Compiegne, svojo mladost pa je preživela v Nici. Njen oče, ki je sam strasten tenis igrač, jo je že v njenih mladostnih letih sistematično treniral v tenis igri. Je predsednik teniškega kluba v Nici, ter vodi sam trening svoje hčerke, ki je takorekoč zrastle na tenis igrišču. In tega si lahko razlagamo njen rekord v svetovnih prvenstvih. Zmagala je v nešteti bojih ter je bila poražena le enkrat, in sicer v Ameriki. Pri potovanju tja je zelo trpela vsled morskne bolezni, kljub temu pa je takoj nastopila proti mrs. Mallory ter bila poražena. O njenem življenju pripoveduje, da hodi zelo rano spat in da nikoli ne zamudi treninga. Ona ne pleše in ne hodi v službo. Živi le eni ideji. Tenis ji je postal strast.

Prvi dan bo mlle. Lenglen nastopila proti avstrijski prvakinji Erni Redlichovi, nato v dvojni igri z grofom Salmom proti nemški prvakinji Neppachovi, ki bo igrala najbrže skupno s svetovnim prvakom Koželuhom in končno bo skupno z go. Neppachovo proti dvema gospodoma. Gostovanje Lenglenove pomeni seveda za Dunaj pravo sportno senzacijo.

Ilirija : Primorje 17 : 0 (11 : 0). Včerajšnja hazenska tekma med Ilirijo in Primorjem je končala z rezultatom 17 : 0 za Ilirijo. Tekma je bila predčasno zaključena vsled nastale teme. Igra je bila precej monotona, ker se je vršila večinoma pred vrati Primorja, tako da napad Primorja in obramba Ilirije nikakor nista mogli priti do veljave. Ilirija je bila ves čas v absolutni premoči, vendar pa ni pokazala svoje prejšnje dobre forme. Podrobno poročilo prinesemo prihodnjič, ko bo odigran še ostali del tekme.

Hazena Atena : Primorje. V nedeljo, 11. t. m. se vrši na igrišču Atene v Tivoliju prvenstvena tekma med omenjenima kluboma. Tekma obeta biti zanimiva, ker se obe družini, zlasti pa Atena, nahajata v dobri formi. Tekma se vrši ob 11. dopoldne ob vsakem vremenu.

Iz sekcije ZNS. Delegirajo se za tekme 11. t. m.: Igrišče Primorja ob 8.45 Primorje rez. : Jadran rez. g. Kemperle; 10.30 uri Svoboda : Hermes g. Deržaj; 14. uri Slavija : Ilirija g. Stenard; Primorje : Jadran g. Vodišek. Igrišče Ilirije ob 10.30 Ilirija jun. : Crna XI. g. Ahčan. V Mariboru Rapid : Merkur g. Frankl; v Ptujju Mura : Ptuj g. Nemec. Gospodje sodniki se opozarjajo, da je treba eventuelne incidente točno opisati. — Tainik.

S. K. Ilirija pozivlja svoje članstvo, da se polnoštevilno udeležijo vseh manifestacij povodom „Koroškega dne“. — Odbor.

S. K. Ilirije nogometna sekcija. V nedeljo 11. t. m. igra juniorsko moštvo ob 10.30 s „Crno enajstoric“, ob 14. uri naraščajoči naraščajskim moštvom Hermes. Postava moštva za prvenstveno tekmo s Slavijo, ki se vrši ob 14. na igrišču Primorja, v gardo robi. — Načelnik.

Madžarska : Češkoslovaška. Nedeljska tekma je prva med reprezentancama omenjenih držav. Pred vojno se je vršilo šest mednarodnih tekem Praga : Budimpešta. O teh so tri končale z zmago Budimpešte s 2 : 1, 5 : 2 in 5 : 2, Praga je zmagala enkrat s 5 : 3, dve tekmi sta ostali neodločeni. Nedeljsko tekmo bo sodil Dunajski Braun, tekmo Praga : Budimpešta pa Zagrebčan Fabris. Zadnja tekma se vrši v Budimpešti.

Ob petletnici koroškega plebiscita

1920 - 10. oktobra - 1925

Bratom v tujini

Bratje, ste sami,
ni solnce, ne zarje v tem mraku,
da ste povsili glave,
da tuga vam sije v oči?
Nimate koga, da vas bodril bi
v tem težkem koraku —
ko ste obstali pod križem
na veliki petek ob treh?

Ne, domovina vas vidi,
sinove trpeče.
Kot pajčolan
je njena ljubav nad vami razpeta,
kliče in vabi vas
v svoje naročje ljubeče,
z vami je ona, smo mi
in vsem nam Gospa Sveta.

Kaj — Karavanke so meje,
in Triglav naj bo mejnik?
Kdaj in k-ko
razmejili so naša srca,
naše ljube in čustva,
našo ljubazen do rodne grude;
kdo jim je dal pravico
— čiti neš branik?

Naš slovenski glasnik
je Gosposveti zvon!
Ali ste čuli to divno zvonjenje,
ta klic, ta močnega glas,
ki kliče nas in vas
v novo življenje — vstajenje?
Bratje, pogum, ne klonite glav!
Zemlja slovenska je naša, naš je
Triglav,
in Karavanke so naše — Gospa Sveta
v težkih mukah bo nam in vam oteta.

Kako je prišlo do plebiscita

(Vojaška in diplomatska predigra.)

Wilsonova nacionalna demokratična načela so na žalost med nami povzročila pravo psihozo: vse je bilo uverjeno, da nam bo na severu ob nemško - slovenski meji prisojeno vse, do koder sega naše prebivalstvo; naše naziranje o etnografski pripadnosti smo si predstavljali kot bodočo osnovo za določanje državne pripadnosti, ne pa individualno odločanje posameznikov po načinu splošnega glasovanja. Popolnoma tuja pa nam je bila misel, da bi kaj pomenila faktična posest, priborjena z vojaško zasedbo ali celo z oboroženo močjo.

V tej psihozi je vir in začetek vse naše nesreče, ki se je zaključila z nesrečnim izidom koroškega plebiscita. Maribor, Ptuj in Dravsko dolino, kjer je bilo nemškutarstvo mnogo močnejše nego na samem Koroškem, smo rešili, ker je general Maister ravnal po svojem — morda vojaškem — instinktu in ni zapadel obli psihozi.

Posamezni mladi dobrovolci so takorekoč na svojo roko, spočetka pod duševnim vodstvom Maribora, pričeli z maloštevilnimi vojniki zasedati slovenske koroške kraje, in sicer v drugem tednu novembra leta 1918; dne 7. novembra Prevalje, 16. novembra Sinčevci in Borovlje. Nemci so bili še povsem zadržani; upirali so se samo v Ziljski dolini. Dne 23. novembra je sklenil major Lavrič z zastopniki koroške deželne vlade začasni sporazum o demarkacijski črti, ki naj loči jugoslovenske in koroško - nemške dežele, — ta črta je potekala od italijanskih okupacijskih čet v bližini Trbiža ob Zilici navzdol do ustia, potem ob Zili do ustia in nato ob Dravi navzdol do točke 3 km vzhodno od Velikovca.

Ta čas so se vršila pogajanja za določitev demarkacijske črte v Koroški; vodil jih je general Maister z zastopniki štajerske in koroške vlade; zahteval je v glavnem vse etnografsko slovensko ozemlje, a do soglasja ni prišlo. Dne 30. novembra je slovenska četa pod vodstvom Malgajevim zasedla Velikovec, kar je povzročilo v ostali Koroški veliko vznemirjenje. Dne 5. decembra je sklenila koroška deželna zbornica, da je antantnim četam vedno pustiti prost prehod, da pa se jugoslovenskim četam treba zoperstaviti. Sledila je reorganizacija volkshwehrovcev po vsej deželi, z namenom, da se brani napredovanje

Jugoslovenov, dokler mirovna konferenca ne določi mejo.

To je bila predigra krvavih spopadov na Koroškem. Dne 14. decembra je naša četa zasedla Grabštajn, toda že naslednje noči jo je ponoči zavratno napadla četa volkshwehrovcev in jo ujela. Začeli so se boji na vsi črti. Ti boji, v katerih so Nemci povečini nastopali ofenzivno, pa niso prinesli bistvenih sprememb. Medtem se je še vedno poskušalo prvotno pogajanje med ljubljanskim Narodno vladno in raznimi avstrijskimi oblastmi napraviti kompromis glede nacionalne meje. Dne 13. januarja se je na Koroškem sklenilo premirje, 14. januarja so se v Gradcu pričela pogajanja zastopnikov obeh vlad. Tekom teh pogajanj, ki so potekala neugodno, se je pojavila ameriška študijska komisija, pod vodstvom nadpolkovnika Milesa ter ponudila svoje posredovanje, katerega jedro je bilo, da se ameriška komisija poda v sporni obmejni predel ter določi provizorno demarkacijsko črto, kolikor najbolj mogoče upoštevaajo želje prebivalstva glede bodoče narodne pripadnosti. Ta predlog sta dne 22. januarja sprejeli obe stranki.

Ta ameriška komisija pomeni stvarno pričetek uporabljanja plebiscitnega načela v sporu za Koroško; njen nastop je imel naidalekosejšnje posledice. Miles se je s svojimi dne 27. januarja podal iz Gradca v Maribor, kjer so upirali Nemci manifestacije, da bi pokazali nemški značaj. Padli so strel in kri je namočila mariborske ulice. V prihodnjih dneh je komisija prepotovala domala vso sporno Koroško, — Mežiška dolina je bila že takrat izvzeta — in na temelju svojih opazovanj napravila poročilo o razpoloženju prebivalstva glede nacionalne pripadnosti. To poročilo bi lahko imenovali koncept plebiscitnega izida; za nas pač ni bilo ugodno. Objavilo se ni.

Dne 18. januarja se je v Parizu odprla mirovna konferenca, začele so se razprave o novih državnih mejah. Dne 2. marca je razpravljala komisija o mejah na Koroškem in štajerskem. Zastopnik Amerike je predlagal za mejo Karavanke ter se pri tem skliceval na boje v januarju, ki da pač kažejo voljo prebivalstva. Tudi Angleži in Italijani so predlagali za nas neugodne meje, le Francija nas je podpirala. Ali do odločitve ni prišlo, stvar se je odložila do začetka maja.

Ko se je pokazalo, da beatus possidetis tudi pred novo Evropo največ pomeni, se je pričela nova akcija za zasedbo Koroške. Dne 29. aprila se je izvršil oni znameniti, nezadostni napad proti Celovcu, in sicer na vsej demarkacijski črti. Toda napad se je izvedel s popolnoma nezadostnimi in slabimi vojaškimi silami; volkshwehrovci so dobili

pomoč iz ozadja, osobito iz Celovca, pa tudi iz ostalih avstrijskih dežel, prešli v protinapad takoj 30. aprila in 1. maja in v naslednjih dneh se jim je posrečilo, potisniti jugoslovenske čete popolnoma čez koroške deželne meje. Ta katastrofa je napravila na vso slovensko javnost porazen vtis, in je tudi poslabšala našo situacijo v Parizu. Obnovljena pogajanja med zastopniki ljubljanske in koroške vlade v Celovcu so potekla brez uspeha.

V Parizu je prišel problem koroške razmejitve dne 9. maja zopet na dnevni red. Tekom maja je postalo jasno, da bomo imeli na Koroškem plebiscit, za kar je odločilo v prvi vrsti stališče ameriške delegacije. Baš v zadnjih dnevih majnika je izvedela naša delegacija, da se je konferenca odločila za plebiscit. Istočasno, dne 28. maja, pa se je zgodilo ono, kar bi nam bilo, da se je zgodilo takoj pričetkom osvoboditve, rešilo Koroško brez težav: naše čete, v prvi vrsti srbske sile, so v zadostni množini pričele zasedati zahtevano koroško ozemlje. V prvih dneh junija so naše čete okupirale Koroško, dne 6. junija tudi Celovec.

Medtem so se v Parizu nadaljevale razprave o naših mejah, predlog za predlogom je prišel na dnevni red. Dne 5. junija se je Wilsonu predstavila slovenska deputacija z znamenitim svojim: »Ave, Wilson, morituri...« Ali vse je bilo brezuspešno; slo je samo še za podrobnosti, kako naj se izvede plebiscit. Dne 23. junija je vrhovni svet antante definitivno sklenil razdelitev Celovške kotline v dva pasova in dne 25. junija je določil podrobnosti za izvedbo plebiscita. Te odločitve so prišle v člena 49. in 50. mirovne pogodbe z dne 20. julija.

Dne 10. septembra 1919 je bila v St. Germainu podpisana mirovna pogodba z Avstrijo in s tem se je zaključila vojaška in diplomatska predigra koroškega plebiscita.

Dr. Fr. M.

Usoda koroških Slovencev

Skrajni zapadni in severni mejniški ozemlja, ki so ga v osvojevalnih pohodih zasedli predniki korotanskih Slovencev v drugi polovici VI. stoletja, so bile ob izviru Drave na Tirolskem, ob izviru Mure, na sedanjem Solnograškem in na Gorenje-Avstrijskem, segajoč na severu do Donave in Dunajskega lesa. Od kar so korotanski Slovenci v drugi polovici VIII. stoletja morali pripoznati nadoblast bavarsko-frankovskih vladarjev, tako da so postali odvisni od njih v političnem, gospodarskem in kulturno-cerkvenem oziru, se je to ozemlje vsled nemške kolonizacije spremenilo, posebno v svojih severnih predelih, v jezi-

kovno mešano pokrajino. Tekom stoletij je večina absorbirala narodne manjšine; ko je v XVI. stoletju smodnik začel ugašati do tedaj nepremagljivo moč nemških gradov in utrjenih mest in je vsled tega germanizacija za enkrat se ustavila, se je bila že izobličila nova živa narodna meja; oči stari mejniki, ki nam o njih pričajo samo še do današnjega dne ohranjena pristno slovanska imena gorskih vrhov, potokov, rek in krajev, so v tej dobi že stali na popolnoma pomnemnem ozemlju in na Koroškem je že bilo nemško ozemlje večje od slovenskega.

Leta 1848, je bila med dijak in učenci vseh šol v Celovcu približno polovica slovenska in devet let pozneje so našli v tem mestu 6000 Slovencev in le 3000 Nemcev. V isti dobi so na ljudskih šolah v Borovljah, pa tudi po Ziljski dolini in verjetno drugod na Koroškem, proučevali otroke pisati in čitati tudi cirilico in so izdajali koncem šolskih let slovenska letna poročila. Leta 1863, je v Blatogradu med Osojskim in Vrbskim lezerom koroški slovenski književnik in duhovnik Jarnik pridigoval samo v slovenskem jeziku svojim vernikom, ki nemško sploh niso razumeli. Leta 1866, začasnji vodja glavne šole v Celovcu ni mogel postati stalen, dokler ni napravil izpita tudi iz slovenščine.

In danes! Pri Gospi Sveti, pri Ostrovi, v nekdanjem političnem in kulturnem središču karantanskih Slovencev, ne slišiš več niti slovenske pridige, dasi prihaja semkaj še vedno dokaj koroških — slovenskih romarjev, niti ne čuješ slovenske govornice med domačini. Celovec je skoro docela pomemben in pravo leglo nastrupenih sovražnikov vsega, kar nosi ime slovensko. V omenjenih Borovljah, v Ziljski dolini in sploh na vseh šolah na sedaj še slovenskem delu Koroške je učni jezik nemški in slavni Blatograd leži na že popolnoma nemškem ozemlju.

V dobi od l. 1850. do l. 1900. se je živa narodna meja pomaknila proti jugu, seveda najbolj pri Celovcu, tako, da teče, — če ne govorimo o Ziljski in Kanalski dolini, — severovzhodno od Balačka, ki je tudi že popolnoma pomemben; povprečno 10 do 15 km severno od Drave.

Toliko ozemlja, dasi v marsikaterem predelu prvotno le slabo obljubljeno, so pomčili Nemci, polativši se oblasti nad karantanskimi Slovenci v VIII. stoletju.

Južno od omenjene narodne meje živi danes še okoli 100.000 koroških Slovencev. Ti žive in govorijo slovensko v kljub temu, da jih je zadnje uradno ljudsko štetje našelo samo 37 tisoč, govorijo svojo, vsled stoletnega nemškega vpliva močno z germanizmi skvarjeno slovenščino. Toda dobra polovica teh je že popolnoma nemškega mišljenja in deloma naravnost fanatično sovražna slovanstvu in slovenščini, ki je pa ne more čez noč opustiti in se jo otresti, deloma že iz prirojene konser-

vativnosti, deloma radi nezadostnega obvladovanja nemškega jezika. To so — sicer žalostna — a neizpodbitna dejstva, ki jih tudi največji jugoslovenski idealist, ki dejansko pozna resnične razmere, ne more, pa tudi ne sme utajiti, s katerimi pa mora računati vsak, kdor resno in objektivno premišljuje o usodi koroških Slovencev.

Če govorimo o usodi koroških Slovencev v Avstriji, se nehoti tudi spominjamo Nemcev, ki bivajo v naši državi, osobito onih v Sloveniji. Pri tem pa je sicer treba kar naprej povedati in približati, da so koroški Slovenci relativno avtohtono, napram Nemcem prvotno prebivalstvo, ki biva kompaktno na svojem ozemlju, ki je sestaven del celokupnega jugoslovenskega ozemlja in nikakšen jezikovni otok. Koroški Slovenci nimajo samo svojega lastnega slovenskega jezika in narečja, ki nas v svojih posebnostih spominja tako na goriško-primorsko in gorenjsko narečje, kakor na hrvatski in češki jezik, ampak tudi svoje prav posebne šege in navade, svojo narodno nošo in zlasti svoje narodne pesmi, ki slovijo že po celi Jugoslaviji in preko njenih mej. Oni in samo oni so dali na celem Koroškem in v pokrajinah preko te dežele rekam, potokom, jezerom, mestom, trgom, vasem, goram, hribom, dolinam itd. svoja pristna slovanska imena, kakršna nahajamo povsod pri drugih Slovanih, pri Hrvatih, Srbih, ravnajo tako kot pri Čehoslovakih, Poljakih in Rusih; in ta prastara imena so kljub politični in kulturni odvisnosti od Nemcev obveljala, ostala in se skoraj več kot tisoč let ohranila kot žive zgodovinske pričje slovanstva do danes tudi tam, kjer je v naši državi slovenska govornica že izumrla.

Nemci v Sloveniji, na Kranjskem tako kot na nekdanjem Spodnjem Štajerskem, pa so samo potomci nemških kolonistov, ki so jih počeni z drugo polovico VIII. stoletja in v celem srednjem veku klicali v deželo nemški mogotci, posvetni in cerkveni, da posejedo zemljo, odvzeto Slovincem. Oni nikjer ne bivajo kompaktno tako, da bi se stikali nepretrgoma s pristno nemškim ozemljem ali narodom. Na Kočevskem tvorijo jezikovni otok in vsak petošolec mora vedeti, kdo in kdaj da jih je tja naselil: na Spodnjem Štajerskem pa žive raztreseni, v kolikor sploh niso le pomemčeni Slovenci, izvenzemski Apaški kotlino o kakem kompaktno od potomcev nemških kolonistov naseljenem ozemlju tu ni govora in ga ne more biti, ker takšnega ozemlja nikjer tu ni. Razen Kočevarjev tudi nimajo Nemci v Sloveniji nikjer pristno lastnega narečja, nimajo svojih posebnih šeg in navad, ki bi jih ločile od slovenske večine, niti svoje narodne noše. Ozemlju, kjer bivajo raztreseni, niso oni, ampak Slovenci dali krajevna imena. Maloštevilna nemška naselbina pojmovanja, ki se tu pa tam tod nahajajo, ne izvirajo iz ljudstva, ampak iz nemških uradov srednjega, pa tudi novega veka.

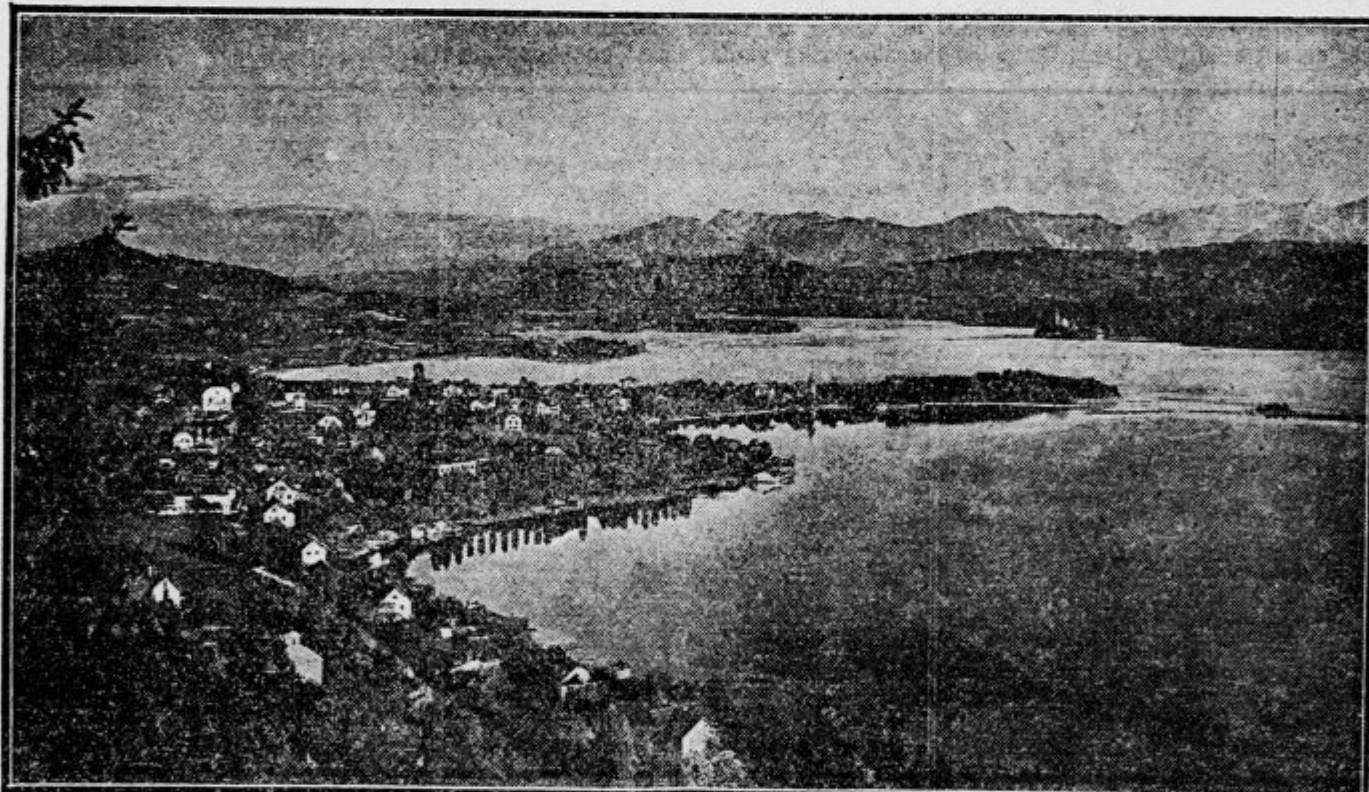
Ako so že morali koroški Slovenci pripasti k nemški državi, dasi se je dala meja potegniti brez vsakih zemljepisnih in gospodarskih težkoč tako, da bi tudi oni postali sestaven del države, h kateri spadajo etnografsko, bi že iz opisanega dejanskega položaja moralo slediti, da imajo več naravnih pravic do zaščite in obstanka nego Nemci v Sloveniji. Slednjih se sploh ni moglo in tudi ni smelo prikloniti k Nemški Avstriji, ker se ozemlje, koder bivajo Nemci kot jezikovni otok ali kot raztreseni udje nemškega telesa, ne stika nikjer z nesporno popolnoma nemškim ozemljem, na katero bi se naslanjalo.

Senžermenska mirovna pogodba ne dela v tem oziru nobene razlike, naj še tvori narodna manjšina — kakor koroški Slovenci v Avstriji — kompaktna naseljeno prebivalstvo, ali pa naj tvorijo to manjšino — kakor Nemci v Sloveniji. — samo razkropljeni deli tujega naroda.

Slovenci v Avstriji so torej po mednarodno veljavnih določilih pravno pod isto zaščito kot Nemci v Sloveniji, oziroma v Jugoslaviji sploh.

Določbe, ki govorijo o zaščiti narodnih manjšin, vsebuje V. oddelek senžermenske mirovne pogodbe v čl. 62. do vključno 69.

V stari Avstriji so živeli koroški Slovenci skupno z ostalimi Slovenci, četudi od njih po pokrajinskih mejah v

Vrbsko jezero

L. S.:

Sveti Trije kralji

Nad cerkvijo Hilindaria na Sveti Gorji je skozi jasno noč odjeknil jasen klic: »Marko...!«
Vse tiho.
Potem vavoič:
»Kraljevič Marko...!«
In še v tretje:
»Pobratim Marko!«
Zamolko se je odzvalo iz dna cerkve:
»Tu sem!... Kdo me dram iz stoletnega sna?«
»Jaz, Marko! Vila! Posestrima tvoja!«
»Belo se ti grlo posušilo, posestrima! In črn ti obraz bil! Pusti v miru moje trile kosti! Daj Bogu, kar je božjega in zemlji, kar je njenega!«
»Grobniča ti trile kosti izmetala in prahu tvojemu ne bilo mira! — Vstani, Marko! Pobratim moj, vstani in čuj!«
Pred cerkvijo je v mehki mesečini zahrlal Sarec vidoviti, udarilo je kopje bojno ob buzdovan šestoperni, z zlatom okovani...
In naročja zemlje je zasopel vzdih, kot bi se silna siva skala trgala v Mrvini planini...
»O, čujem, sestra!... Zove Sarec gospodarja. Zove buzdovaa moj zvesti, Z

njima vitko kopje bojno...!«

Počile so kamenite plošče pred oltarjem, višje je vzplamtel lučka v kandilu in Marko kraljevič je pokleknil pred ikono Kristova.
»Marko — Pobratim!« je govorila pokraj nega vila posestrima in mu s prebelo dlano gladila mrko čelo. »Marko! — Vrag navlajuje na tvojo zemljo... Vrag ljutejši od Turčina! Huišči od poturice! Pojdi, Marko! Desetstično bratov kličejo na pomoč! Stotični! Na daljnem severu, kjer se med gorami razpenja prostrano polje, Gosposvetno polje, in na njem stoji vojvodski prestol, iz kamena izklesan! Pojdi, pobratim, da podeliš megdan junašči s črnim vragom in pravdo sveto njemu in svojim! Idi, pobratim, in blagoslov posestrime svoje ponesi s seboj — —!«
Vstane Marko. Trikrat se prikloni, trikrat prekrži pred ikono. Poljubi posestrimi vili prebele roke, pritisne si jih na čelo in prsi.
»Ukazuješ, posestrima! Marko, pobratim, uboga!«
Širom se otvorijo vrata svete cerkve Hilindarske. Stopi Marko kraljevič pod nočno nebo, v mesečino mehko. Svečena vetra z morja zajame globoko v grudi. Oči se mu napolnijo z zvezdami božjimi.

Lehti pretegne kraljevič Marko, da zaškriljejo v členkih. Objame kraljevič Marko Sarca vidovitega, v desnico vzame buzdovan okovani, v levico tanko kopje bojno.
Zajaše kraljevič Marko konja Sarca. Zaviti kraljevič Marko topuz pozlačeni, Zaviti kraljevič Marko vitko kopje bojno.

Na ravnem polju kerestinskem pri Sv. Petru je razpletenih las šetalo skozi jesensko noč in povzdignjenih rok klica mlado dekletce:
»Kje si, ti sveti, na razbeljenem prestolu ustoličeni in z ognjeno krono kronani naš kralj Matija? Ali so kopita sovržnih konj tako trdo zateptala zemljo nad grobovi junakov tvojih in nad gomilo tvojo, da ne čujete obupnih kričev, ki jih noč temna in svetli dan prinašata s severa? Zimzelena puntarskega sem prinesla, o sveti kralj naš, da ti ga pripnem na krono ognjeno. Da zakitim z njim uporne polhovke vojščakov tvojih, Pridi, o kralj zatiranih in ubogih! Pridi in z zamahom meča, z enim samim, stri verige sužnje. Prebiji in zlomi jarem hlapčevski, ki je sedel na tihnik in se pod njim krivil in lomi hrbenica. Kralj Matija! Pridi! Pridi!«
Črna mečica se vije pod obzorjem,

Brzi, leti vse bližje. Ali je oblak, ki se je utrgal raz nebo nad spavajočimi gorami? O, ni meglica črna! Ni oblak! Z ognjeno krono kronani kralj Matija, na razbeljenem prestolu ustoličeni, jezdi jadrno na svoji črni kobili Liski.

Jezdi sveti kralj Matija in ob otroku sredi polja zaustavi konja...
»Blagoslovljena, ti najmlajša, ti najčistejša!«
Do sedla dvigne kralj Matija dekletce, poljubi ga na čelo in oči in usta.
»O, kralj naš! O, sveti kralj Matija!«
Z zimzelonom puntarskim kinča dete krono kraljevo, šopek zimzelena puntarskega mu pripne na svitli meč.

Na ravnem kerestinskem polju, pri starodavnem Sv. Petru.
Na ravnem polju kerestinskem pri Sv. Petru se pozdravita in poljubita dva svetla viteza, dva svetla kralja, Marko kraljevič in kralj Matija. Z ravnega polja kerestinskega zajašeta kot strelji dve dva sveta kralja, Marko kraljevič in kralj Matija. S kerestinskega polja v podravsko pa v posavsko plat, Zajašeta, da podkva iskre kuje. Da v vetru zavirata plašča dva. Plamen sipljejo nozdrvi Sarčeve. Ogenj dišejo nozdrvi Liskine. Na sever, na sever! Tja, kjer za sneženimi planinami leži polje, Gospo-

svetsko imenovano, in na njem je kameniti sedež vojvodski. A v gori tam pod gradom Krnskim in dvorani zlati spava s svojimi vojskami tretji sveti kralj...
Kralj Matijaž...

Ni ju spoznal, o Micika. Ni ju spoznal. Meni pa je srce povedalo, kdo sta.
Pri samem vojvodskem prestolu sta pritegnila uzde in stopila s konj. In je prvi pogledal na zvezde in je dejal drugemu:

»Brat Matija... Čas jet!«
In tudi drugi se je ozrl po nebu in je rekel:

»Resnično, brat Marko! Dvanajsta ura se približuje... Ne oklevaj...!«
Spoznal sem ju, o Micika, spoznal na prvi pogled...

Pri vojvodskem prestolu sta pustila konja, Sarec je nemirno tolkel s kopiti grudo. Črna kobila Liska je zaupno naslonila glavo na njegov vrat...
In sta se kralja namerila naravnost pod Krnski grad...

Ko je z bronja pri Gospi sveti odbrnelo triletrn na polnoč, je sveti kralj Marko z zlatim buzdovaaom udaril na skalo pod gradom.

»Odpi, o kralj Matijaž!« je zaklical z močnim glasom. »Po kolenu in Bogu brat... Odri!«

upravnem in zlasti v šolskem ozirju ločeni. v državi, katerega prebivalstvo je bilo številčno po večini slovansko. Danos — po plebiscitu — pa živijo, oziroma životarijo kot nezmatna narodnostna manjšina v nacionalno enotni nemški republiki, ki se na zunaj zove Avstrija. De iure se pač lahko sklicujejo na pravice, ki jih dajejo tozadevna določila senžermenske mirovne pogodbe narodnim manjšinam in tudi njim, in so v vsakem ozirju s svojimi nemškimi sodržavljani enakopravni kakor tudi enakodolžni; de facto pa — tako izpovedujejo njih priznani voditelji, njihova oficijelna reprezentanca in njihov list »Koroški Slovenec« — so na milost in nemilost izročeni svojim dednim sovražnikom, koroškim Nemcem in nemškutarjem.

Kdor čita nemške, na Koroškem izhajajoče časopise, kadar pišejo o usodi Nemcev v Jugoslaviji in posebej v Sloveniji, pa ne pozna osebno dejanskih razmer, mora si osvojiti popolnoma napačno prepričanje, da so ti naši Nemci brezpravni sužnji, to pa sicer kljub temu — tako zatrjujejo venomer isti nemški listi s Koroškega — da Nemci na Koroškem dajejo svojim slovenskim rojakom vse pravice v polni meri. Na drugi strani skoro vsi slovenski listi v Sloveniji poročajo že od plebiscita sem neprestano o popolni brezpravnosti, da celo o nasilnem preganjanju narodno zavednega slovenskega življa na Koroškem.

V zadnjem času se ponovno zonet čuje marsikaj neprijetnega preko koroške meje; zato bo umestno, da si ogledamo natančneje sedanjost usodo koroških Slovencev, zlasti in to še posebej v zvezi z usodo jugoslovenskih Nemcev, in jo predočimo naši javnosti tako, kakršna je v istini. Kakšna usoda v bodočnosti — ako pojde po započeti poti naprej — čaka koroške Slovence, to predvideti na podlagi sedanjega stanja in dosedanjega krčenja slovenskega ozemlja na Koroškem uganiti pač ne bo težko.

Po čl. 68. V. oddelku senžermenske pogodbe mora avstrijska vlada v okrajih, kjer bivalo koroški Slovenci skrbeti za to, da se nudi slovenskim otrokom v šolah pouk v njihovem materinem jeziku. Koroški Slovenci pa imajo na podlagi 67. čl. iste pogodbe tudi sami pravico, »da zidajo šole, jih oskrbujejo in nadzorujejo, in sicer s popolno uporabo svojega jezika«.

Kar se tiče šolstva med koroškimi Slovenci v Avstriji in Nemci v Jugoslaviji, so znana slovenski in nemški javnosti svoječasna tozadevna izvajanja našega zunanjega ministra g. dr. Ninčiča in bivšega prosvetnega ministra Svetozara Pribečevića. Navedene uradne številke govore jasno dovolj. Na drastičen način jih izpopolnjuje temeljito poročilo tajnika Ctril-Metodove družbe g. inž. I. Mačkovička na njem 36. glavni skupščini v Brežicah. V Sloveniji pride na 1211 prebivalcev po ena šola; ako se upošteva število Nemcev, naštetih pri zadnjem ljudskem štetju v Sloveniji, pa pride po ena šola že na 1100 Nemcev. Na Koroškem pride celo na vsake 500 Kočevčarjev po ena nemška osnovna šola. V tem jezikovnem otoku vzdržuje zgolj za Nemce naša država celo pet nemških šol, kjer število otrok ne dosega po zakonu predpisane minimuma 30. Da obstoja v Ljubljani za celih 34 učencev štirirazredna manjšinska nemška šola, smo pred kratkim čitali v slovenskih listih. In na Koroškem? V šolah severno od Drave ne poznajo več slovenskega jezika; nemški učitelji silijo slovenske otroke, da morajo nemško občevati med sabo, ne morebiti z motivacijo, da se bodo tako prej naučili nemško, ampak češ: »Deutsch ist nobel, ist fein; windisch ist hässlich, ist schief«! In vendar je vsa planota, ki se razprostira med Dravo, Vrbskim jezerom in celovško ravnino popolnoma slovenska in leže tu štiri občine, ki so pri plebiscitu dale več kot polovico glasov za Jugoslavijo. V nekaterih šolah južno od Drave — lahko jih naštejemo na prvih dveh rok — trpijo sloveščino, pa samo koroško narečje, ne pa pismenega jezika, v prvem letu skozi nekoliko mesecev za najprimitivnejše razgovore; potem pa izgine sloveščina in ves nadaljni pouk zasleduje samo dva namerana, vbiti otrokom v glavo mehanično znanje nemščino in zaničevanje materinega jezika. Na Koroškem delansko slovenskega šolstva več ni kljub temu.

Stara romarska cerkva na Otoku na Vrbskem jezeru.

da nemški listi sami priznavajo, da je tam še 80.000 Slovencev in so sami proti brezpredmenemu ponemčevanju v šoli. (»Arbeiterwille« dne 16. dec. 1920 in dne 5. aprila 1925.)

Tako je torej razmerje! Treba pa je, kakor že omenjeno, pripomniti, da je krivica daleko večja, ako se koroškim Slovincem, ki ne tvorijo nobenega jezikovnega otoka in ne živijo raztreseno, ampak kompaktno, ne da slovenskih šol, kakor pa bi bila, ako bi se — kar se pa ne godi — prebivalstvu jezikovnega otoka in raztresenim kolonistom ne privoščila elementarna izobrazba v materinem jeziku. Ker Nemci, razen na Koroškem in v Apaški kotlini, nikjer v Sloveniji ne bivalo kompaktno, jugoslovenska vlada po besedilu navedenega 68. člena V. odd. senž. pogodbe niti ni dolžna otvarjati in vzdrževati nemške šole tudi še po drugih krajih, n. pr. v Ljubljani ali v Mariboru.

Na Koroškem je dosti občin v plebiscitni coni A, ki je v celoti priznana kompaktno slovensko ozemlje tudi po avstrijskem ljudskem štetju iz leta 1910 (gl. Stelerjev »Atlas«), ki so pri plebiscitu dale več kot polovico glasov za Jugoslavijo, dasi so vsi Slovenci z nemškim mišljenjem in vsi organizirani socialni demokratje glasovali za Avstrijo. Te občine so: Sele (96 odst.), Blato (80

odstotkov), Bela (78,5 odst.), Švabek (75 odst.), Slovenji Plajperg (65,9 odst.), Bistrica pri Pliberku (64,7 odst.), Loče (64,3 odst.), Ledina (58,4 odst.), Libelče (57 odst.), Bistrica v Rožu (54,9 odst.), Ljubše (54,9 odst.), St. Jakob v Rožu (54,2 odst.) in Globasnica (53,8 odst.). Severno od Drave na planoti med Dravo in Vrbskim jezerom in celovško ravnino, na takozvanih »Huarah« (= »Oorah«) pa so te-le občine dale več kot polovico glasov za Jugoslavijo: Bilčovs (79,4 odst.), Zgornja vesca (68,8 odst.), Logaves ob Vrbskem jezeru (56,8 odst.) in Radiše blizu Celovca (51 odst.). Nad 30 odstotkov glasov je bilo na Jugoslavijo oddanih v sledečih občinah: Smarjeta v Spodnjem Rožu, Hodiše ob Vrbskem jezeru, Škocijan v Podumju, Skočiše ob Vrbskem jezeru, St. Peter, Olinje — Medborovnica, Vovbre nad Velikovecem, Rožak, Žitaraves, Kotmaraves, Buda, Podlublje, Drava, Djekše (35 odst.), naisevernejša točka sedanjega slovenskega ozemlja na Koroškem, Rikariaves, Dobrlaves, Zrelec pri Celovcu, Železna Karla in Otok, Blizu 30 odstotkov je dobila Jugoslavija v občini Galicija (28,5 odst.) in v Borocljah (27,5 odst.).

Pred dvema letoma je naš zunanji minister g. dr. Ninčič zapretil, da bo jugoslovenska vlada segla po posebnih

merah, ako avstrijska oziroma pokrajinska koroška vlada ne da koroškim Slovincem slovenskih šol. Kdor pozna bistvo koroških Nemcev in nemškutarjev, je takoj vedel, da v naprej, da izlepa oni ne bodo dali nikoli koroškim Slovincem niti ene slovenske ljudske šole, da se izlepa nikoli ne bodo pokorili obveznostim, ki jih je avstrijska vlada prevzela v 67. in 68. členu V. odd. senž. pogodbe, in d. ase tudi pretenj našega zunanjega ministra ne strašijo.

Ker so določbe glede zaščite narodnih manjšin obveznost mednarodnega značaja, ima Jugoslavija po čl. 69. odd. V. one pogodbe kakor sicer tudi vsaka druga v svetu Društva narodov zastopana država pravico, pri tej mednarodni in štanci posredovati in ima torej tudi možnost doseči, da mednarodno razsodišče celo zadevo uredi. Toda to je pot, ki jo menda naša vlada iz gotovih vzrokov ne mara podvzeti; kam sicer v obče ta pot pelje, nam je pokazalo zadnje zasedanje Društva narodov.

Naša vlada ima na razpolago drugo sredstvo, in to je zelo enostavno. Besedam g. ministra dr. Ninčiča, izpregovorjenim pred dvema letoma — mi ga pri tej priliki na njegove ministrske besede spominjamo — naj sledi vendar že enkrat tudi dejanje:

Ako deželna vlada v Celovcu ne otvori takoj slovenskih šol povsod tam, kjer je plebiscit dal več kot polovico glasov za našo državo, ako ne vpeje sloveščine kot učnega predmeta obvezno za vse Slovence v ljudskih šolah onih občin, ki so pri plebiscitu dale nad 25 odstotkov glasov za Jugoslavijo, ako avstrijska vlada ne vpeje za vse slovenske dijakne obvezne sloveščine kot učnega predmeta na vseh koroških srednjih šolah, potem naj naša vlada v smislu besed g. ministra dr. Ninčiča na mah z enim samim ukazom zapre vse nemške šole v Sloveniji — in uspeh bo isti hip viden.

Nemci koroškim Slovincem na šolskem polju ničesar ne morejo vzeti več, ker so jim vse do zadnjega, kar so pri v plebiscitu dobili imeli, krasno razvijačo se ljudske, meščanske in obrtne šole, gimnazija in učiteljske. Že davno vzeli in njih sledi izbrisali. Takoj bodo, da preprečijo zapiranje nemških šol v Sloveniji, dali našim bratom na Koroškem to, kar bo naša vlada na podlagi navedenih določb senž. pogodbe upravičeno zahtevala od avstrijske vlade. Kajti koroškim Nemcem je vse in morebiti celo več kot Nemcem v Sloveniji samim ležeče na tem, da ostanejo nemške šole v Sloveniji.

Je pa še druga važna zadeva, s šolsko ozko zvezana, ki bi je naša vlada ne smela v nemar puščati, usoda slovenskih učiteljev, duhovnikov in profesorov — vse skup okoli 100 — ki so svojičas morali zapustiti svojo domovino deloma, ker so jim Nemci in nemčuri pretili, d. aih ubijejo, ako takoj ne izidejo — slučaj g. dekana Limpla je dokaz, da grožnje niso bile prazne — deloma pa zato, ker jih nemška šolska oblast v Celovcu oziroma na Dunaju ni hotela prevzeti v svojo službo. Po določilih senžermenske pogodbe nemška

oblast ni bila upravičena te prošnje zavrniti, kajti plebiscitna določila in druge določbe one pogodbe dobesedno pravijo, da se radi plebiscitnega delovanja nikogar ne sme preganjati, zlasti ne glede njegovega službovanja, ker ima vsakdo, ki je upravičen do glasovanja, tudi pravico, agitirati in delovati za to ali ono državo. Če nemške oblasti v Celovcu pravijo sedaj, da so imenovani Korošci — učitelji, duhovniki in profesorji — z vstopom v jugoslovensko službo v plebiscitni dobi in s prisiljenim begom v Jugoslavijo po plebiscitu si pridobili tudi jugoslovensko državljanstvo in s tem izgubili avstrijsko, tako da bi postali na svoji rodni zemlji inozemci, se mora pripomniti, da so omenjeni zapustili Koroško šole in samo zato, ker jih nemška oblast — neupravičeno — ni hotela prevzeti, dasi bi jih bila potrebovala, oni pa brez službe niso mogli živeti, ali pa zato, ker jim merodajna oblast ni nudila dovoljnega varstva za njihovo življenje in premoženje, tako da so v vsakem slučaju k. izseljevanju bili prisiljeni.

Za pravni položaj slovenskega jezika in Slovencev na Koroškem je važen 66. člen V. odd. senž. pogodbe. Ta člen slove dobesedno tako-le: »Vsi avstrijski državljani brez razlike rase, jezika ali vere, so pred zakonom enakopravni in uživajo iste državljanske in politične pravice. Nobenemu avstrijskemu državljanu se ne sme omejevati svobodna uporaba njegovega jezika v privatnem, poslovnem, verskem, novinarskem ali kakem drugem oziru, tako tudi ne na javnih zborovanjih. Nenemški govoreči državljani morajo dobiti tudi primerne olajšave pri rabljenju svojega jezika pred sodiščem, in sicer v govoru in pisavi.«

V Sloveniji se Nemci popolnoma neovirano privatno, kakor javno pri vseh različnih uradih smejo in morejo posluževati svojega materinega jezika in zakrknjeni nemškutarji nemškega. Na kolodvorih dobe brez vsega na nemško zahtevo potni listek in morebitne informacije v nemškem jeziku. Pri vseh uradih, sodni hali poštah in političnih, slovenski uradniki z vsjo spoštljivostjo »kramlajo« z njimi nemško, tudi marsikdaj v slučajih, ko dobro vedo, da ta »Nemec« dobro zna govoriti slovensko, ampak da je sploh Slovenec, ki pa se radi svojega »nemškega mišljenja« noče posluževati svojega materinega jezika. Ako se v Sloveniji po možnosti zbiranje in organiziranje odpadniškega življa omejuje ali zabranjuje, je to popolnoma pravilno in tudi ne nasprotuje duhu senž. pogodbe, ki nikjer ne govori o pravicah ali celo o zaščiti izdajalskih, odpadniških elementov; odpadništvo ni moralno in nemoralnost, v tem slučaju »nemškutarstvo«, je treba zatreti, saj je to povrh še protidržaven element, ravno zato, ker je protinaroden.

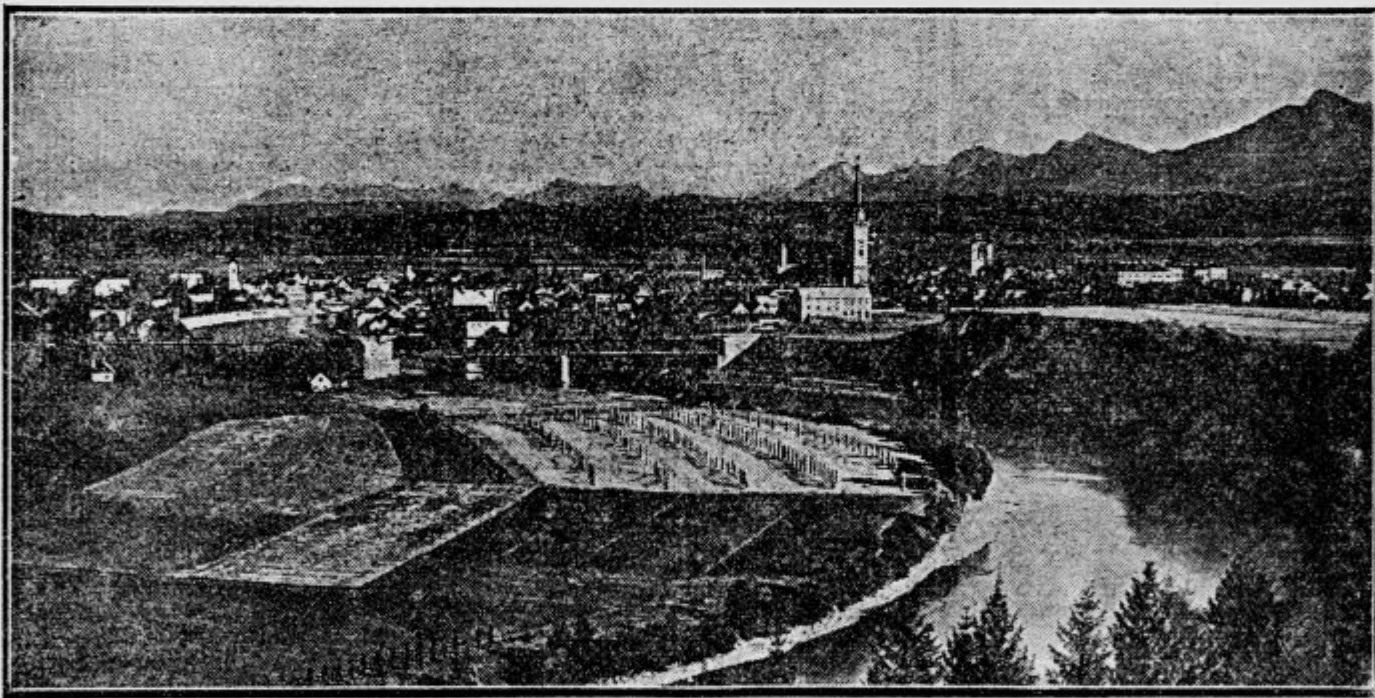
Če pa pogledamo med naše brate na Koroškem, vidimo, da se avstrijske oblasti navedenih določb o pravicah in zaščiti narodne manjšine ne drže, da jih celo vedoma in namenoma po svojih organih prezirajo. Narodni koroški Slovenci pred koroškim sodiščem in pred zakonom sploh z Nemcem ali nemškutarjem ni enakopraven. Koroški sodniki, zlasti mnogi v plebiscitni coni A, presodijo prej, ali stranka nemška ali slovenska, potem šele — razsodijo. Pripetilo se je, da je sodnik med obravnavo vprašal stranko, kako je pri plebiscitu glasovala in da je potem z razsodo takoj bil na jasnem. Svobodna uporaba slovenskega jezika se koroškim Slovincem povsod omejuje, privatno na cesti, v gostilni, uradno na pošti, pri sodniji, pri davkarji, sploh pri vseh uradih. Zahtevaj na kolodvoru vozni list v slovenskem jeziku, pa jo dobiš namesto listka z batino po glavi. Uradniki in učitelji, pa tudi večina duhovnikov, ki služujejo med koroškimi Slovenci, ne znajo govoriti slovensko. Pa tudi tisti, ki znajo, nočejo govoriti s Slovincem slovensko in ga povsod in vedno silijo, da »lo-mi« nemščino; drugače nič ne opravi in ga zapode. »Niks bindi«! Je že postala krilatica.

V čl. 62. odd. V. senž. pogodbe se je Avstrija zavezala, da bo vse določbe tega oddelka, ki govore o varstvu narodnih manjšin, pripoznala kot osnovne državne zakone in da nobena postava, nobena naredba in nobeno uradno poslovanje ne bo veljalo več kakor te določbe o zaščiti narodnih manjšin.

Toda vse te določbe so do sedaj tako avstrijske državne, kakor koroške deželne oblasti same ali po svojih organih teptale z nogami Koroški Slovenci so brez slovenskih šol, s svojim jezikom pri uradih in na opravi nič. Inteligenca koroških Slovencev, učitelji, duhovniki, uradniki, profesorji, odvetniki, vsi so morali zapustiti svojo domovino in so bili na svoji rodni grudi oropani domovinske pravice. Zavedni koroški Slovenci so na Koroškem pred zakonom avstrijski državljani druge vrste, za ne veljajo posebne odredbe; izdaja jih privatna družba, ki se zove »Heimatsdienst«.

Ako si predočimo hitri potek germanizacij v zadnjih desetletjih in upoštevamo, da se sedaj slovenski živijo na Koroškem nahača kot narodna manjšina v popolnem brezpravju in v popolnoma neenakem boju z močnim, dednim sovražnikom, brez narodne šole brez izobrazbenih voditeljev, brez inteligence, v žalostnem položaju kakor kdaj prej, potem si lahko mislimo, kako usoda čaka naše brate, ako »se zanje nekaj ne zgodi«.

Treba je energičnega koraka. Kar se tiče šolstva, naj naš zunanji minister g. dr. Ninčič od besed preide k dejanju. Iz Koroške izgnana in na rodni hleh do-

Beljak

Trikrat je pozval prvi sveti kralj in trikrat je potkal ...

Oj, nisi videla čuda, Micika!

Na tretji udarec in na tretji klic se je skala razklala od vrha do tal in so pred strmečimi očmi zablestela zlata vrata. Zlata vrata v zlato kralj Matjažovo dvorano.

In nato je drugi sveti kralj, kralj Matija, s svojim mečem trikrat udaril na zlato duri:

»Odpri, o kralj Matjaž! Po Bogu in po kolenu brat, odpri!«

In ko je v tretjič potkal in v tretjič pozval, so se v zlatih tečajih razstežila zlata vrata.

In gledal sem, o draga! Gledal sem ... Za slonokoščeno mizo je na slonokoščem prestolu sredi dvorane sedel in spal tretji sveti kralj: kralj Matjaž ... Dragočen plašč mu je pokrival ramena in se preko ledij v težkih gubah zlivljal do samih tal. — Iz srebra kovani oklep je bliščal izpod plašča in prav na sredi, nad smaragdno zapono na prsih so sijale tri bele, tri modre in tri rdeče zvezde. Zlata krona z bisernim križem višje čela mu je počivala na glavi, v desnico naslonjen. Levico je uprl na prekrasen meč ob boku, brada pa, samim liliam podobna, se je sedmič ovijala okrog mize slonokoščene.

Tisočglave vojske so ležale mož pri možu križem po dvorani in spale. In pri kraljevih nogah je klečal paž njegov v škrlatnem oblačilu. Na zlat in srebrn ščit kraljev je nagnil glavo in tudi spal.

Do mize slonokoščene sta stopila sveta kralja. Marko in Matija, in med spečimi vojskami in pred spečim kraljem je lonuz svoj šestoperni trdo položil na mizo slonokoščeno in izpregovoril kraljevi Marko:

»Po kolenu in po Bogu brat! O, kralj Matjaž! Vstajaj in v boj se napravljaj!«

In za njim je pred mizo slonokoščeno z mečem zarožljil drugi sveti kralj, kralj Matija, in izpregovoril:

»Na polnoč se vzdiguje nebo, o kralj Matjaž! Po kolenu in po Bogu brat! Vstajaj in v boj se napravljaj!«

In tretji sveti kralj, kralj Matjaž, je odprl oči in počasi dvignil veličastno glavo. In z njim so se isti hip tisoči in tisoči prebudili na dvorani in se je odprlo dvakrat toliko oči.

In je izpregovoril tretji sveti kralj, kralj Matjaž:

»Kdo me budi? — Kdo me budi? In s kakšno pravico?«

»Tvoji rod! Naš rod! O kralj Matjaž! sta odgovorila Marko kraljevi in kralj Matija. — Naš rod, s pravico za pravico! Za staro pravdo!«

Vstal je kralj Matjaž za mizo slonokoščeno in v pogledih njegovih se je vnel mal snop bliskov. In je po dvorani planilo tisoče junakov na junaške noge. In je sto mečev zažvenketalo ob sto mečev in je tisoč kopj treščilo ob tisoč ščitov.

»Za staro pravdo? S pravico za pravico?« je zagrmelo iz kraljevih prsi. »Kdo sta, o tuja! In od kod vaju je privredla pot?«

»Ne izprašuj, o kralj Matjaž, brat po Bogu in kolenu! Ker še malo, in sprožila se bo dvanajsta ura! Vstajaj in pojdi!«

Kralj Matjaž pa se je obrnil k rdečemu pažu pri svojih nogah in izpregovoril mračno:

»Ne poznam ju, mali! Ali ju poznaš ti?«

»Ne!« je odgovoril rdeči sluga. »Ne poznam ju, o kralj Matjaž!«

Ni spoznal kralj Matjaž svetlih vite-zov. Ni ju spoznal.

Počasi je tretji sveti kralj, kralj Matjaž, sedel nazaj za mizo slonokoščeno. In je vnovič navesil glavo v desnico in skril levico za pas. In strele so se gasile druga za drugo pod njegovimi trepalnicami.

»Povej mi, mali,« je še izpregovoril trdno rdečemu pažu, »povej, ali še le-

tajo srake po svetu?«

»O, kralj Matjaž!« je odgovoril suženi. »Se letajo srake po svetu.«

In ko je suženi izgovoril, je pri Gospi sveti ura označila polnoč ... In sveti kralj Matjaž je nagnil glavo nizko, nizko k mizi slonokoščeni in zaprl veke. In z njim so kot na povelje polegile in posnale po dvorani tisočere vojske.

Nad poljem Gosposvetkim je vrisnil dolg obupen krik strahu in bolečine, v zlato kralj Matjažovo dvorano pa je zavlela črna ledena tema. Ledena in črna tema. In nilem videl ničesar več — — —

Desetega oktobra dopoldne Gospodovega leta tisočdevetstoindevsetega je fantiček Tonček pripovedoval tovarišici Miciki svoje sanje. In je na koncu dodal:

»Davi so za našo mizo sedeli trije neznanj možje. S pšenično pogaočo so se gostili in so si grla nalivali z ruino starino. In smejali so se na vsa požrešna usta in se norčevali iz naše matere, ki je imela oblokanke oči. Veš, moj oče pa je družoval tujcem in se z njimi bratil in poljuboval — — —«

Darujmo za Jugoslov. matico

movinske pravice oropana slovenska inteligenca mora na Koroškem zopet priti do svojih pravic. Mednarodna komisija naj dožene, ali je Avstrija, odkar je jeseni leta 1920 prevzela upravo plebiscitne cone A na Koroškem, do sedaj izpolnjevala določbe senzermske pogodbe glede zaštite koroških Slovencev ali ne. Ako se dožene, da ne, potem se mora uprava tega ozemlja izročiti — drugim rokam. Ali to, ali represalije! Z lepa se pri koroških Nemcih nič ne opravi!

Usoda koroških Slovencev je madež na prestižu kraljevine SHS, ki so za njo glasovali in ki sedaj radi tega troijo. Mnogo desetletij to trojenje ne sme trati več, in če — po njih.

Znani trojilec in duševni vodja zloglasnega »Heimattiensta« na Koroškem, nemškutarski učitelj in pisatelj Perković je v svoji knjigi »Heimat in Not« leta 1921, zelo odkrito celemu svetu povedal, kaj nameravajo Nemci z našimi brati na Koroškem in kako hčejo z nji mi postopati. Tako-le pravi med drugim:

»Deželni grof, bodi trd! V postopanju s koroškimi Slovenci oblasti ne smejo imeti nobenega obzira, nobenega prizanašanja. Ako bodo pri tem posamezne osebe hudo prizadete, se na to ni treba ozirati. Ne toleranca, ampak brezobzirnost napram voditeljem koroških Slovencev je edina na mestu. Strogo je treba paziti na to, da si noben Slovenec ne pridobi domovinske pravice ali posestva na Koroškem. Za to zadevo se mora sestaviti prav posebna komisija Slovencev, ki ni nemškega mišljenja in zabo deželi nevarni, naj se vzame domovinska pravica. Vprašanje šole in cerkve, učiteljev in duhovnikov se mora rešiti z neizprosno odločnostjo. Zlasti z ozirom na plebiscit treba je napram voditeljem koroških Slovencev takoj prijeti z delom maščevanja. Enkrat za vselej se je treba iznebiti onih ki so skrunili svetli mir svoje domovine. Napram tem nobenega prizanašanja, samo zaničevanje in brezobziren obračun!«

K tem nad vse odkritosrčnim besedam »Heimattiensta« pač ni treba ničesar pridejati. Ob petletnici koroškega plebiscita bodimo si vsi v svesti, da je prišel čas, ko res gre za usodo koroških Slovencev.

Celnarjev članek v Kärntner Monatshefte

V Beljaku na Koroškem je prišel izhajati list Kärntner Monatshefte; kot izdajatelj je označen Guido Zernatto, kot urednik Rudolf Cefariz. Pred nami je skupna druga ter tretja številka prvega letnika, ki ima članke politične, etnografske, največ pa literarne vsebine, tiče se pred vsem življenja in razmer na Koroškem. Za 1. oktober napoveduje posebno slavnostno številko za petletnico koroškega plebiscita.

V 2/3. številki zasluži pozornost članek Franca Celnarja pod naslovom: An die Intellektuellen unserer Irredenta. Versuch einer offenen Aussprache. Članek je namenjen slovenski inteligenci na Koroškem, ki si želi v Jugoslavijo. Je vsekakor izreden pojav, tako po vsebini, motivih, vsej logiki in povsem nenavadni iskrenosti izražanja; uvrstiti bi se dal bolj v vrsto nacionalnopolitičnih konfliktov nego propagandnih ali agitatorskih spisov. Kaže težnjo obdržati na stališču širokih perspektiv in s takega vidika objektivno motriti narodni spor za slovensko Koroško.

Celnar pripoveduje, da je sam po materini strani slovenskega rodu in morda tudi po očetovi, da pa je, rojen v Mürrzuschlagu in živeč sorva v Celovcu, užival nemško vzgojo. Pozneje je živel med Slovenci, pa tudi med Hrvati in Srbi ter se je skušal identificirati s slovenstvom; v dobi 1913—1917 je bil »slavofil«. Toda kljub poznavanju jezika in kulture mu je bilo nemogoče, identificirati se s slovensko dušo. Veže ga prijateljstvo z dvema najplemenitejšima Slovincema, pisateljem Ksaverjem Meškom in z majorjem Alfredom Lavričem, ki je odlični tako kot vojak kakor kot značaj in ki je iz najčistejših nagibov vpadel na Koroško, dasi pozna in ceni moše kot dr. Ljubo Leontić ali Svetozarja Pribičevića, vendar je moral vedno znova in celo na najneznatnejših vsakdanostih spoznati, koliko nujneje je sedaj in za dolgo časa nemško poslanstvo (die deutsche Sendung) nego katerikoli drugo in tudi slovensko. »Narodnost določa samo jezik in prva kultura, ki jo je človek užival.«

Vse to naveda Celnar, da bi pokazal svojo nepristranost in informiranost. V ostalih izjavah pa se postavi na stališče, naj pač ostanejo Kočevci, dalje Maribor, Celje in Ptuj, na vodinski Svabi Jugoslaviji; z njih postopno slavizacijo se mora sprizniti, kdor misli logično in pravično, ker jo vrši številčno močnejši državni narod. — Celnar namreč izrecno naglašajo, da priznava srbsko-hrvatsko-slovensko nacionalno edinstvo. Zato pa zahteva od koroških Slovencev, da rešpirirajo plebiscitno odločitev svoje lastne večine in postanejo lojalni Avstrijci, se odreko irredentističnim sanjam in se dajo — germanizirati. Celnar tudi naglašajo, da se pač nemstvo ne bo odreklo tako evidentni prirodni meji kot so Karavanke in da se je treba v to nujnost udati. Pa še z drugega stališča kaže koroškimi Slovincem pomenjenje kot edini izhod; dokazuje, da bi se mogla slovenska — ki jo hvali kot zelo lep jezik — ohraniti edino v stari habsburški Avstriji. V Jugosla-

Koroška statistika

Razmerje med Slovenci in Nemci na slovenskem Koroškem za ljudskega štetja v letih 1880., 1910. in 1923.

Slika s figurami nam nazorno kaže, kako je goljufiva avstrijska statistika umela za evropsko javnost potvarjati resnično razmerje med številom Slovencev in Nemcev v slovenskem delu današnje avstrijske Koroške.

L. 1880. so Slovenci po svojem številu še za 1000 duš močnejši od Nemcev kljub Celovcu in Beljaku, ki sta bila že tedaj močno pomembna. Temu primeru je tudi od Slovencev naseljeno ozemlje v onem času še prav znatno (glej kartico »1880«), Celovec a. pr. toliko,

da ni več nemški otok sredi slovenske okolice.

Po najnovejšem ljudskem štetju iz leta 1923, pa nam Nemška Avstrija ne priznava niti petine prebivalstva slovenskega dela Koroške. Od obsežnega kompaktnega naselja Slovencev je severno od Drave ostalo samo še par občin s slovensko večino.

Ta statistika je laž v številkah, ker je nemogoče, da bi se v nekaj čisto slovenskih občinah danes kar 90 odstotkov prebivalstva posluževalo v domačem

krogu nemškega jezika. Da se ta statistika niti v nacionalnih nemških krogih ne smatra za točno, je dokaz karta župnij celovške (krške) škofije, ki sta jo izdala letos znani profesor Wutte in župnik Streit, kjer je pri vsaki župniji naznačen jezik, ki se še danes rabi v cerkvi. Na tej karti je število slovenskih župnij, t. j. obseg slovenskega ozemlja, danes približno isti kakor je bil l. 1880. po uradnem štetju (gl. kartico »1880«).

1880

SL 85009 — 50³%
N 84031 — 49⁷%

1910

SL 60482 — 33²%
N 133881 — 66⁸%

1923

SL 30700 — 18¹%
N 100800 — 81⁹%

1880

1923

1910

viji je srbizacija Slovencev neizbežna nujnost bodočnosti, zakaj tok zgodovine stremi po ustvarjanju vedno večjih enot, in srbščina, ki je vrh tega identična s hrvaščino, bo naposled prevladala tudi med Slovenci — gledano seveda sub specie saeculorum. To so pravilno uvideli moše okrog »Jutra« in »Slovenskega Naroda«, ki skušajo že sedaj svoj jezik prilagoditi jeziku večine, svoje okrog »Slovenca« pa gledajo vse s perspektive vaškega zvonika, a se zamaš ustavlja toku časa. Koroškimi Slovincem, ki jim je za slovenski jezik, bi bilo voliti tedaj je med germanizacijo in srbizacijo.

S temi razlogi skuša Celnar dokazati nesmiselnost slovenske irredente na Koroškem. Ta sicer ni močna, marveč tvori le tenko plast, mora pa se vendarle vzeti resno radi tega, ker daje imperijalistom onstran Karavank snov za sanje in povod za razburjanje. To so glavne misli Celnarjevega članka, ki gotovo ne kaže novprečnega nemškega naziranja. Uredništvo se je tudi zavarovalo s posebno pripombo, da se seveda ne strinja v vseh točkah z njegovo vsebino. Izjavlja pa, da se

sklada s povabilom, ki ga je izrekel Celnar koncem članka, naj se namreč oglašijo moše tudi iz slovenskega tabora in naj se razvije odkrita diskusija o problemu. Uredništvo pravi, da nudi v svoji reviji prostor tudi avtorjem iz nasprotnega tabora in svrhu, da se razčisti in poglobi problem.

Registriramo zanimiv članek, ki pa se nam zdi v prvi vrsti individualen pojav, ne pa morda izraz širših krogov. Od eventualne javne diskusije si seveda ne moremo obetati pozitivnih uspehov; bila pa bi vseeno, kakor vsak odkrit razgovor — če more biti zares odkrit v danem primeru — zelo koristna in zanimiva.

Mr. Stanko Hočvarjeva aromatična železn. tinktura

zoper slabo prebavo in za oslabele.
Steklenica 20 Din, po pošti od 3 stekl. dalje
Lekarna Hočvar, Vrhnika.

Dvajsetletnica smrti pisatelja Janka Veselinovića

Meseca junija 1905 je izgubil srbski narod enega izmed svojih najboljših nadarjenih ljudskih pripovednikov, pisatelja Janka Veselinovića. Proslava tega dogodka se je imela vršiti v Beogradu že letos poleti, toda ovire so premaknile svečanost za pol leta naprej, v prve dni meseca decembra.

Veselinović je bil rodom iz Mačve, iz Črnobarskega Salaša pri Glogovcu. Na svet je prišel 1. maja 1862. V Glogovcu je pohačal ljudsko šolo, potem je šel v Šabac, kjer je študiral štiri leta na ondodni gimnaziji. Iz Šabca se je podal v Beograd, kjer je dovršil učiteljske. Učiteljeval je v Sviluhi, Glogovcu, Šabcu in Koceljevu. Od leta 1893, dalje je živel v Beogradu, kjer je bil zaposlen v uredništvu »Srpskih Novin«. Ko je bil odpuščen iz državne službe, je postal urednik »Zvezdi«, ki je izhajala od leta 1898. do 1901. Nekaj časa je bil dramaturg Narodnega gledališča v Beogradu. Umrl je v Glogovcu dne 14. junija 1905. Pisateljevali je začel kot učitelj v

Sviluhi, kjer je žital pripovedke Milovana Glišića in Milana Miličevića ter spise Ojre Jakšića. Zelo je vplivala nanj tudi maloruska literatura. Učil se je s pridom posebno pri pisatelji Marji Markovićevi (znani pod psevdonimom Marko Vovčok). Slikal je življenje na kmetih. V prvem času ni delal izvirno, temveč je samo predeležal narodno blago, večinoma legende. Rokopise je večkrat ponudil listom v objavo, bil na je vsikdar zavrnjen. Radi tega je odločil pero. Šele l. 1886., ko je prišel v veliko bedo, je segel zopet po peresu. Lokalni listi »Šabački Glasnik« ga je rad sprejel med svoje sotrudnike, ker ga je priporočil pesnik Vladimir Jovanović. S tem je bil za Veselinovića led prebit. Njegove pripovedke so bile deležne splošnega priznanja in to ga je osrečilo, da se je kot pisateljevanja z vso resnostjo. Kmalu je plodove svojega peresa zbral in jih izdal v dveh knjigah pod naslovom »Slike iz senoskog života«. Prvi zvezek je izšel l. 1886., drugi dve leti pozneje. Kritika je delo priznala in Veselinović je bil sedaj tudi sam prepričan, da je njegov poklic v tej stroki.

Od leta 1890. do svoje smrti je napisal celo kopo literarnih spisov. Izdal je deset snopičev pripovedk z naslovom »Poljsko cvijeće« (1890—91); Slike iz učiteljskega života (1890); Od srca srca (1893); Rajske duše (1893); Zeleni vajati (1895); Stari poznanici (1891—96); Male priče I. in II. del (1902); Zasluzna Srpska Književna Zadruga je izdala njegove »Slike iz senoskog života« v dveh knjigah l. 1896. in 1899.

Poleg tega je napisal nekaj romanov in ljudskih iger. Nedovršen je ostal političen roman »Borci« (1889). Veliko pripovedko iz kmečkega življenja »Selanka« (1893) se mu je posrečilo končati, istotako tudi popularen zgodovinski roman »Hajduk Stanko« (1896). Nedokončana pa so ostala dela: Junak naših dana, roman, ki je izhajal v »Delu«, Seljak (izhajal v »Zvezdi« in »Brankovem Kolu«) ter Mašići (roman v »Delu«, 1905). Skupaj z Dragomircom Brzakom je napisal še danes svežo narodno igr »Ojido«; v družbi z igralcem Ilijem Stanojevičem je ustvaril »Potero«, komad, ki je zelo priljubljen na srbskem odru. V »Pislih sa sela« (1901 do 1904) je obrabazložil svoje mišljenje o selu ter opisal začetek svojega književnega delovanja.

Veselinović je v pravem pomenu besede naroden pisatelj. V njem je mnogo slovenske mehke, nežnosti in občutljivosti. To svojo dobrobo je izrazil v svojih pripovedkah na številnih mestih. Pisatelj je bil z veliko ljubeznijo. Držal se je načela: »Vse, kar gledaš, moraš ljubiti, pa ti bo vse razumljivo. Kadar pa ti je stvar razumljiva, o nji lahko govoriš in pišeš.« Veselinović je toplo občutil vsako napisano vrsto; on ni bil samo površen slikar brez duše, marveč je govoril zares »iz srca k srcu«.

Njegova domena je bilo selo, kjer so poseda, razgovarja, prede, zabava, kjer se vrše ženitovanja, kjer je doma vaspovanje. Veselinović je gledal vse to z veliko ljubeznijo in je slikal dogodke s toplimi čustvi. In na kmetih je našel svoje »rajske duše«.

Poznal je selo kakor malokdo, saj je v njem učiteljeval, spoznaval njegove ljudi naravnost. To ga je napeljavalo, da je črpal samo iz naroda. Znal je na pamet celo vrsto narodnih pesmi in je bil tudi dober guslar. Leta 1895. je izdal zbirko narodnih pesmi »Sevdalinka«.

Kakor smo povedali zgoraj, je Veselinović v začetku svojega delovanja uporabljal narodne legende na ta način, da jih je nekoliko predrugačil ter jih predeleane dal na dan. Imel je pri tem delu srečno roko.

Drugače je bilo z Veselinovićevimi romani. Lotil se je v njih snovi, ki je sama na sebi dobra in hvaležna, katere pa ni mogel obvladati. V »Borci« in v »Junaku našega časa« je hotel naslikati politično ozadje tedanje Srbije, pa ni imel posebnega uspeha. Se najbolj je uspel s svojo »Selanko«, kjer je očrtal življenje kmetice od zibel do groba. Vpletel je v to delo vse narodne običaje, vraže in dogodke, ki jih doživlja srbska žena na kmetih. V tem delu se je pokazal Veselinović sijajnega foliorista »Hajduk Stanko« je roman izza prve vstaje ter predstavlja zelo popularno in posrečeno delo. V njem je mnogo narodnostnega razpoloženja. Do danes je ohranilo to delo privlačno silo in srbski narod ga čita z nezmanjšano strastjo kakor pred par desetletji.

Skratka, Veselinović je bil pesnik srbskega sela, idealiziranih starih časov, v katerih pa je posvetil več pažnje človeku kakor prirodi. To je baš, kar ga dela še danes sodobnega in aktualnega. Veselinović je največji srbski idilik, jase in gibek, živopisen in bujen. Izraža se preprosto, domače, narodno. Ko je izgubil stike s selom, je začela njegova sila pešati in bi bila v mestu popolnoma opešala. Umrl je mlad, ampak dal je vse, kar je mogel dati.

Meseca decembra bodo slavili v Srbiji dvajsetletnico njegove smrti. Odhoda za proslavo je zamislil svečanost tako, da izdeta pred njo dve novi knjigi, ki naj osvežita spomin na pokojnega pisatelja. Prva knjiga bo namenjena ljudstvu in vojakom. V njej bodo zbrane najboljše in najrazumljiveše Veselinovićeve pripovedke. Obsegala bo deset tiskanih pol. Drugo delo izide pod naslovom »Prigode iz Jankovega življenja« ter je namenjeno izobraženemu občinstvu. Ta knjiga bo tiskana v cirilici in latinici. Proslavi se pridruži kajpada tudi Narodno gledališče v Beogradu.

Gospodarstvo

Načrt zakona o organizaciji finančne uprave v oblastih in v srezih

Posebna komisija pod vodstvom finančnega delegata dr. Karla Šavnikarja je letošnjo pomlad izdelala načrt zakona, ki naj uredi organizacijo finančne uprave v naši državi. Finančna uprava je po tem načrtu popolnoma izdvojena iz obče uprave. Mnogo se da debatiirati o tem, ali je to cepljenje umestno. Dokler pa je v nekaterih delih države politična uprava na nerazviti stopnji, morajo naši teoretični pomisleki molčati, tem bolj, ker bo ravno politična uprava v ožjem smislu najtežje izlečiti bolezní partizanstva.

Evo glavnih določb načrta: Najvišja instanca v vseh finančnih zadevah je ministristvo. V kolikor pa posli niso izrecno pridržani ministristvu ali specialnim strokovnim organom (monopol, pravobranilstvo, carina, kataster, tehnična finančna kontrola, finančna kontrola, ki se pa z rešenjem ministrskega sveta izjemoma tudi morejo prenesti na oblastne in srezke finančne uprave), jih obavlja v oblasti oblastna finančna direkcija, v srezu pa srezka finančna uprava. Več oblasti se lahko združi pod eno oblastno finančno direkcijo.

Oblastne finančne direkcije so nadzorna in pritožbena instanca nad srezkimi finančnimi upravami, sodijo v finančno-kazenskih zadevah kot prva instanca, obavlja knjigovodstvene in blagajniške posle za vse državne organe in urade svojega področja. V personalnih zadevah oblastna direkcija postopa sporazumno z velikimi županom, v slučaju nesoglasja se predložiča obojemni.

Kjer je finančna direkcija odločila kot druga instanca, tam zoper razsodbo Upravne sodnice, ki odbija tožbo, ni pritožbe na Državni Svet, ako je sam finančni minister radi enobraznosti prakse ne zahteva.

Finančni direktor je predsednik davčnih komisij druge instance.

Sedež in področje srezke finančne uprave je po pravilu sedež in področje sreza. Izjema je dopustna bodisi da se več srezov združi v eno upravo ali da se ustanove ekspoziture.

Srezka finančna uprava je davčna, trošarinska in taksnna vlast I. stopnje, izterjuje davke in kazni sama ali potom poštne hranilnice, vrši na predlog velikega župana razrežanje in izterjanje samoupravnih dokladov na državne davke, je ekspozitura oblastne finančne blagajne in obavlja depozitno službo. Starešina srezke finančne uprave je jurist z najmanj 10 leti službe. On predseduje davčnim komisijam.

Beseda k našemu sirarstvu

Maribor, 9. oktobra.

Kdor vé, da pokriva gozdovi 46 % zemeljske površine v mariborski oblasti, bi gotovo pričakoval, da se bo po možnosti vse storilo za povzdigo te važne panoge našega gospodarstva. Važen pogoj za povzdigo gozdarstva so šole. A takih nižjih in srednjih gozdarstvenih šol nimamo v celi državi, čeprav smo skoro čisto agrarna država, iz enostavnega vzroka, ker ni kreditov v ta namen. So pa problemi za naše kmetijstvo, ki ne zahtevajo nobenih novih kreditov in ki bi se vendar dati ugodno rešiti, če bi imeli merodajni faktorji dovolj smisla za navidezno malenkostne stvari, ki pa nam delajo veliko škodo in ovirajo zdrav razvoj naše kmetijske industrije.

Oglejmo si naše mlekarstvo! S kolikimi težavami je zvezana ta panoga našega kmetijstva! Za nadprodukcijo mleka v gotovih mesecih ni kupca na inozemskem trgu. Torej moramo izdelovati trpežne proizvode iz mleka, predvsem čajno maslo in sir ter skrbeti za to, da pridejo v promet.

Pri izdelavi sira rabimo sirila in posebne barve za barvanje sira. Taka sirila se že izdelujejo pri nas, čeprav niso v bakteriološkem oziru preveč zanesljiva. Pač pa moramo upoštevati iz tuje barvila za sir. Barvila za sir, kakor se dobivajo pri nas, so po mojih izkušnjah inficirana z gnilobnimi bakterijami in ni čuda, če dobí sir po dodatku takih barvil okus in vonj po gnilobi. Ko se je pa ta bolezen razširila v mlekarstvu obratu, se dá s težavo odpraviti. Koliko hrane se na tak način izloči iz prometa, kar je obžalovanja vredno, ker na tak način ne bodo živila nikdar cenejša.

Ce pa se vprašamo, zakaj so barvila za sir inficirana z gnilobnimi bakterijami, imamo naslednje razlage: Ali so prvotno bila že inficirana pred uvozom v našo državo, ali so se inficirala pri carinskem postopanju, ali pa pri trgovcu z barvami.

Da niso barvila bila prvotno inficirana, se da gotovo iz tega sklepati, ker se taka barvila kupujejo le pri svetovnoznanih tvrdkah te stroke na Holandskem. Če so se inficirala pri carinskem postopanju, ko se odvzamejo vzorci iz originalnih posod od lajkov, ki ne pretehtajo dalekosežne posledice takih inficij, ni mogoče dognati. Direktno izgubo ima morda trgovec z barvami čisto po nedolžnem, ker ne bo našel več odjemalcev za svoje blago, in naš posestnik, ki ne bo mogel več vnovčiti presežnega mleka lastne produkcije.

Naše sirarstvo naj iz tega članka črpa prepričanje, da je pri naših obstoječih razmerah prepotrebna kontrola pripo-

močkov v našem obratu, da se obvarujemo škode in da si ne upropastimo našega gospodarstva. Za kontrolo teh pripomočkov imamo dovolj institucij in kreditov.

lnž. H. Mohorčič.

Končna cenitev svetovnega hmeljskega pridelka 1925

Odbor III. mednarodnega hmeljarskega kongresa je te dni, kakor smo že kratko poročali, na svoji seji v Karlovi Varah končnoveljavno očeali svetovni pridelok hmelja tako - le (v centih po 50 kg): Nemčija 120.000, Češkoslovaška 126.900, Jugoslavija 40 tisoč (Bačka 27.000 in Slovenija 13.000), Avstrija 500, Madžarska 600, Rumunija 500, Poljska 22.000, Francija 68.000, Belgija 40.000, kontinent (Evropa brez Anglije) skupno 418.500; potem Anglija 320 tisoč, Amerika in Kanada 200.000, Avstralija in Nova Zelandija 20.000. Celokupni svetovni pridelok hmelja se ceni torej na 958.500 centov po 50 kg.

Končnoveljavna cenitev presega ono z dne 1. avgusta t. l. ob priliki III. mednarodnega hmeljarskega kongresa v Monakovem za okroglo 70.000 centov po 50 kg. Ta večja številka se razlaga s tem, da se v avgustu, ko se je izvršila cenitev, še niso dali natančno oceniti veliki nasadi poznega hmelja. Zato se je takrat tudi izrecno povdarjalo, da je cenitev le začasna, in se je prepustilo posebnemu odboru, da pozneje na podlagi dejanskih rezultatov obriranja sestavi cenitev. Odbor sam naglašja, da se nanaša razlika med obema cenitvama na rezultate letine velikih nasadov poznega hmelja v Angliji in Ameriki. Končnoveljavna cenitev kontinentalnih hmeljskih okrajš s kvalitativnim blagom pa pokaže, da je majhna razlika napram avgustovim cenitvam.

Ker slab hmelj Anglije in Amerike komaj prihaja v poštev za kontinentalno produkcijo kvalitativnega piva, nima več ali manj večji pridelok omenjenega poznega hmelja posebnega vpliva na razvoj cen kontinentalnega kvalitativnega hmelja in na oskrbo srednjeevropskih pivovarn.

Tako torej tudi končnoveljavna cenitev potrjuje mišljenje III. mednarodnega hmeljarskega kongresa v avgustu, da pri delek kakovostno polnovrednega srednjeevropskega hmelja ne more pokriti potreb produkcije kvalitativnega piva.

Kakor pa je podobna, je višja cenitev vendarle vplivala na hmeljska tržišča in povzročila majhen zastoj ter oslabilen cen, kajti ne samo v Savinjski dolini, temveč tudi na drugih tržiščih je kupčija postala precej mrtva. Zatrjuje pa se, da je ta zastoj le začasen.

Tržna poročila

Svinjski sejem v Mariboru (9. oktobra.) Dogon: 123 svinj. Povprečne cene so bile: prasol, stari 5 — 6 tednov 100 — 125, 7 do 9 tednov 150 — 225, 3 — 4 mesece 250 do 300, 5 — 7 mesecev 350 — 450, 8 — 10 mesecev 500 — 650, 1 leto stari 900 — 1000 Din, 1 kg žive teže 12 — 14,50, mrtve teže 15 — 18 Din. Prodalo se je 74 komadov.

Dunajski živalski sejem (8. t. m.) Govorila: Dogon 1030 komadov. Cene so bile povprečno za 15 grošev nižje kakor v ponedeljek v Svinje: Dogon 2677 komadov. Ob mirnem prometu so bile namreč glavnemu sejmu cene meslin svinjam za 5 do 10 grošev, debelim pa za 5 grošev nižje pri kg.

Dunajska borza za kmetijske produkte (8. t. m.) Ponovno oslabilena tendenca ameriških borz je povzročila mrtvilo na dunajskem tržišču, tako da je prišlo samo do posameznih zaključkov, pri čemer nivo cen baš zaradi pomanjkanja kupčije ni zabeležil sprememb. Notirajo vključno blagovno-prometni davek brez carine za 100 kg na debele v šilngih: pšenica: domača 37 — 38,50, madžarska s Poljske 42 — 43, madžarska 38,50 — 40,50; rž: domača 29 — 29,50, ječmen: domači 35 — 41, slovaški 41 — 46; turščica: 30 — 31; oves: domači 28 — 30.

Toplinica svinca in srebra ter kemična industrija, d. d. v Litli. Včeraj se je vršil v prostorih Slovenske banke, d. d., podružnice v Ljubljani občni zbor delniške družbe Toplinica svinca in srebra ter kemična industrija Litla, na katerem so bili zastopani vsi delničarji. Kakor znano posreduje delniška družba obrate ne samo v Litli, temveč tudi kemično tovarno v Celju, ki jo je odkupila leta 1923, od kemične tovarne v Hrastniku. Po dopolnilnih volitvah so bili izvoljeni v upravni svet naslednji gospodje: Avgust Praprotnik, predsednik; Leo Wreschner, imetnik tvrdke Beer, Soudmeier & Co. v Frankfurtu, podpredsednik; Josip Strauss iz Frankfurta, Karl Noot z Jesenice, Josip Belak z Dunaja ter dr. Fran Novak in dr. ing. Milan Vidmar iz Ljubljane.

Močan padec Vojne škode v Zagrebu. Na včerajšnjem zagrebškem borznem sestanku je padel tečaj Vojne škode od predvčerajšnjega tečala koncem borze 323 na 303 v početku sestanka in dalje na 296 koncem sestanka. To pomeni padec za 27 očk tekom enega dneva. Vzrok nazadovanja niso znani, vendar je tako hiter padec Vojne škode, ki je notirala še nedavno okrog 400 znak, da je ta vrednota v rokah spekulacije. Padec Vojne škode je spriči njeneza ugodnega obrestovanja neopravičen.

Ljubljanska posojilnica, r. z. o. z. v Ljubljani. Mestni trg 6. je imela od 1. jan. do 1. oktobra t. l. naslednji denarni promet: vplačanih vlog 1.984.150,44, izplačanih vlog 1.150.256,79, izplačanih posojil 1.304.801,04, vrnjenih posojil 559.331,04, stanje vlog 1. oktobra t. l. 2.214.368,60, celotni promet 6 milijonov 644.238,67 Din. Hranilne vloge se

obrestujejo od 1. oktobra t. m. takole: vloge brez odpovedi po 6%, vloge na trimesečno odpoved po 8% in vloge na šestmesečno odpoved po 10%.

1951
= Sušaka akcija proti novi železniški tarifi. Kakor poročajo s Sušaka, se je tam sestavil odbor z nalogo, da posreduje glede odprave nepogodnosti nove železniške tarife za Sušak in Hrvatsko Primorje. Na Sušaku nestirno pričakujejo na povratek deputacije, ki je bila pred kratkim odposlana v Beograd, da intervenira na pristojnih mestih.

= Septemberski promet novosadske efektnorborze. V mesecu septembru t. l. je znašal promet na novosadski prometni borzi skupno 298 komadov v vrednosti okrog 36.000 Din. Od tega odpadejo 103 komadi na delnice Trgovinske in obrtne banke v Novem Sadu, 180 komadov na 70 odstotno investicijsko posojilo in 15 komadov na Vojno škodo. V avgustu je znašal promet 210 komadov v vrednosti 21.000 Din.

= Jesenski velesejem v Osijeku. Kakor poročajo iz Osijeka, so dela za tamošnji velesejem končana. Otvoril bo velesejem minister za trgovino in industrijo dr. Krajač.

= Opozorilo izvoznikom v Kanado. Svoječasno je kanadska vlada izdala naredbo, s katero zabranjuje uvoz blaga, zavitega v slamo, da zaščiti kanadsko živino pred boleznimi evropske živine. Da bi se ne delale prevelike zapreke izvoznikom, je potem kanadska vlada dovolila uvoz blaga, zavitega v slamo, vendar samo pod pogojem, da je pošiljatev opremljena z veterinarskim spričevalom, ki mora vsebovati gotove od kanadske vlade predpisane izjave. Brez takega spričevala se vsaka pošiljatev brezobzirno zavrne. Zato se priporoča, da se pošiljatev v Kanado ne zavija v slamo, seno ali drugo blago, ki bi moglo služiti živini za hrano, ampak samo v papir in drug material.

= Sprememba imena Dobrovoljačke banke v Zagrebu. Dobrovoljačka banka v Zagrebu je imela 5. t. m. izreden občni zbor. V pravni svet je bilo izvoljenih 6 novih članov, večinoma trgovcev. Zaradi izpremembe delovnega programa banke se izpremeni tudi njen naslov v Jugoslavensko trgovinsko banko, d. d. v Zagrebu. Banka, ki ima tudi podružnico v Ljubljani, ostane še nadalje v tesnejših zvezah z Banko českoslovaških legij v Pragi.

= Konkurz stare tvrdke. Iz Celja nam poročajo: Ze dalje časa se je po mestu govorilo, da je znana nemška knjižarna Fritz Rasch v plačilnih težkočah. Naposled se je pred nekaj tedni podjetje ponudilo na prodaj. Bilo je sedem reflektantov, katerim pa je bila ponudna cena previsoka. Sedaj pa je lastnik knjižarne napovedal konkurz. Podjetje je obstajalo okoli šestdeset let.

= Zastopstvo za lesne tvrdke v Grčiji. Neka grška tvrdka želj prevzeti zastopništvo za razpečevanje nemških izdelanih lesenih predmetov, ki se uporabljajo pri dekoraciji pohištva. Naslov pri Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

= Prevoz tobaka in soli na Jadranskem morju. Na seji gospodarsko - finančnega komiteja ministrov se je na zahtevo ministra za trgovino in industrijo sklenilo, da se bo pomorski prevoz tobaka in soli na Jadranskem morju vršil izključno potom jugoslovenskih trgovinskih ladij.

= Polom žitnih tvrdk v Braili. V zadnjem času so se razširile v javnosti vzemirajoče vesti o polomu več žitnih tvrdk v Braili. Med trgovskim svetom znani žitni izvoznik Polimantopul je izgubil iz Braila in zapustil okrog 100 milijonov lejv dolgov. Zaradi njegovega bega je prišla v težkoče tudi Rumunska trgovinska banka, kateri je omenjeni dolgovol 50 milijonov lejv. V zvezi s polomom brailskih tvrdk so se razširile tudi vesti, da je pri tem močno prizadeta jugoslovenska izvozna trgovina z žitom. Govorilo se je že o ogromnih vsotah, vendar so oskudovane le manjše tvrdke za manjše vsote. Polem rumunskih žitnih tvrdk izvira največ iz ponesrečene spekulacije na hausse.

= Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 16. t. m. ponudbe za dobavo zveznih vijanih spon za žično vrvi ter za dobavo prepojenih brzojavnih drog. Predmetni pogoj so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 23. t. m. pri intendaturi Vrbaske divizijske oblasti v Banjaluki glede dobave ovsa; 28. t. m. pri intendaturi komande III. armijske oblasti v Skoplju glede dobave 100 komadov železnih sodov za petroleje; 2. novembra; 2. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave 48.900 komadov strešnikov in 206.000 komadov opeke. Predmetni oglasi so v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani na vpogled.

= Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 13. t. m. ponudbe za dobavo 2000 kg firneža, do 16. t. m. ponudbe za dobavo raznih konopnenih vrvi. Predmetni pogoj so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije.

= Dobava industrijske soli. Po pravilniku o prodajanju industrijske soli, katerega je izdal finančni minister z razpisom dne 9. februarja 1925, k številu, je treba prošnji za nakup soli v denaturiranem stanju poleg potrdila o plačnem davku priložiti tudi potrdilo ministrstva za trgovino in industrijo, iz katerega mora biti razvidno, da je dotično podjetje sodno protokolično in da potrebuje sol za obratovanje. Na iniciativu Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je uprava državnih monopolov navedeni pravilnik izpremenila v toliko, da se potrdilo ministrstva trgovine in industrije v sodnem protokoličanju in o potrebi soli za obratovanje nadomesti s potrdilom pristojne Zbornice za trgovino, obrt in industrijo. V ostale ostale pravilnik neizpremenjen.

= Mednarodna donavska komisija bo začela s posvetovanjem v Bratislavi dne 30.

oktobra. Konferenca bo trajala do dne 30. novembra t. l. Na dnevnem redu je novi vozni red na Donavi, ki naj bi stopil v veljavo dne 1. februarja 1926.

= Z dunajskega tržišča jajc. Dovozi so se povečali, zlasti v rumunskem blagu. Cene pa so kljub temu poskočile. Notirajo: jugoslovensko blago I. 21—21,5, madžarsko I. 20,5—21, sedmograško 18,75—19,5, rusko 18,5—19 grošev za komad.

= Madžarska denarna enota. Iz Budimpešte poročajo: Pogajanja o novi madžarski denarni enoti se vrše že dalje časa. Gotovo je da bo zakonski načrt o uvedbi nove valute predložen parlamentu 15. t. m. in da bo prišel takoj v razpravo. Vršijo se živahna pogajanja za uvedbo starega goldinarja, čegar vrednost naj bi odgovarjala 20.000 sedanjim papirnatim kronam in bi se razdelila v dve kroni po 10.000 papirnatih kron.

= Zedinjene države producirajo nad eno tretjino svetovnega tobaknega pridelka. Iz Newyorke poročajo: Po uradnih podatkih producirajo Zedinjene države okrog 35 odstotkov celokupnega svetovnega pridelka tobaka. Konzum tobaka je večji kakor v katerikoli državi in znaša na osebo 6 funtov letno. Tudi v Belgiji je konzum po zadnji statistiki nekoliko večji. Od vseh držav ameriške Unije proizvedejo tri države Kentucky, Severna Karolina in Virginia 70 odstotkov ameriške produkcije.

= Uvoz lekarniških specialitet v Rumunijo. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je dobila od našega generalnega konzulata v Bukarešti seznam farmacevtskih specialitet, katerih uvoz v Rumunijo je dovoljen proti plačilu predpisanih carinskih pristojbin. Seznam je interesentom med uradnimi urami na vpogled.

= Čvrste cene kavi. Na poročila o slabih izgledih kavine letine so cene na svetovnem trgu v prošlem tednu zopet poskočile. Kljub temu je na tržiščih povpraševanje zelo majhno in se kupujejo le manjše količine za tekoče potrebe. Na tržiškem tržišču so ostale cene za enkrat neizpremenjene.

= Preračunski tečaj zlate krone pri carinskih plačilih v Madžarski. Madžarsko finančno ministristvo je odredilo, da se v mesecu oktobru pri carinskih plačilih računa zlata krona s 14,500 papirnatih madžarskih kron.

= K pogajanjem o nemškem železnem trstu. Iz Berlina poročajo: Pogajanja za združitve nemških industrij železa, ki se vrše že dalje časa, še niso dovedla do nikakega rezultata. Pogajanja se bodo v sredo prihodnjega tedna nadaljevala. Dasi so nastopile precejšnje težkoče, vlada vendar med interesiranimi krogi optimizem, da bo prišlo do pozitivnega rezultata.

= Nove cene sirovega železa v Nemčiji. Nemška zveza industrij sirovega železa je določila za sirovo železo z dne 1. t. m. naslednje cene (v markah za tono): hematit 93,50 ab tvornica, livnariško sirovo železo I 83 ab tvornica, slegerlandsko železo v palicah 88 na tovarninski podlagi Siegen, zrcalno železo s 6 — 8 odst. mangana 102, z 8 — 10 odst. mangana 107, z 10 — 12 odst. mangana 112 na tovarninski podlagi Siegen, livnariško sirovo železo III 71 ab Wintersdorf.

= Znižanje cen bakru v Nemčiji. Zveza tvorničarjev bakrene pločevine v Kasslu in Zveza tvorničarjev bakrenih cevi v Kölnu sta znižali temeljne cene za 3 marke pri meterskem stotu: na 200 mark za bakreno pločevino in na 206 mark za bakrene cevi.

= Obnovev kartelne pogodbe rumunskih sladkornih tvornic. Iz Bukarešte javljajo, da je kartel, ki obstoji med rumunskimi sladkornimi tvornicami, podaljšan za nadaljnjih pet let.

= Brezposelnost v Italiji. Kakor poročajo iz Milana, se je število brezposelnih v Italiji zmanjšala letos za 22.000 na 79.500. Značilno za italijanske razmere je, da je izseljevanje zadnja dva meseca skoraj popolnoma ponehalo.

= Snovanje podjetij v Italiji. V nasprotju z razmerami v naši državi je snovanje novih in razširjenje dosedanjih podjetij v Italiji še vedno v polnem razmahu. Nove emisije delniških družb, uvrstitve kapitala in ustanavljanje novih podjetij je pri naši zapadni sosedih skoraj na dnevnem dedu. Meseca avgusta je bilo ustanovljenih 177 novih industrijskih družb z glavnico 95 milijonov lir. Delniško glavnico je zvišalo 116 podjetij v skupnem znesku 275 milijonov lir.

Borze

9. oktobra.

LJUBLJANA. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupčijski zaključki.) Vrednote: investicijsko posojlo 80—0, Vojna škoda 310—312,50 (311), zastavni listi Kranjske deželne banke 20—24 kom. zadolžnice Kranjske deželne banke 20—24, Celjska posojilnica 201—205, Ljubljanska kreditna 220—240, Merkantila 100—104 Kreditni zavod 175—185, Strojne tovarne 123—126, (123), Trbovlje 348—358, Vevče 120—0, Stavbna družba 165—180, Šešir 128, 148. — Blago: te s; trami, monte, po not, fco meja 1 vagon 320—320, (320); frizl, od 4—10 cm, od 25—60 cm, fco meja 0—1300; breza, od 10—30 cm prem, fco meja 0—400; bukova drva, 1 m dolž, suha, fco nakl. po-

Radio-Balzacica

In zahvala spoznov. g. dr. Ivanu Rahlejevu.

Podpisani Mihajlo Kovačević se najtoptejše zahvaljujem na ozdravljenju revmatizma na nogah in rokah ter po celem telesu, vsled česar mi je bilo nemogoče kretati se z rokami in nogami ter sem bil odvisen edino od tuje pomoči, celo jesti in piti nisem mogel sam, ker sem imel revmatizem v vratu in celem telesu. Prav nobeno sredstvo mi ni pomagalo, toda z Vašim zdravilom Radio-Balzacica sem si v kratkem času olajšal svoje bolečine. Prvikrat ko sem se namazal z Vašim zdravilom Radio-Balzacica sem občutil hude bolečine, ki so trajale eno uro čm huše. Kmalu nato pa so bolečine ponehale in skoraj mi je odleglo. Po vsakem mazanju mi je bilo boljše. Sedaj se počutim popolnoma zdravega in se vsled tega Vam najtoptejše zahvaljujem te bom vsakomur bolniku priporočila Vaše zdravilo. Dosedaj sem porabil 4 Vaše steklenice in Vas prosim, da mi pošljete še peto.

Z odličnim spoštovanjem in največjo zahvalo udani

Mihajlo Kovačević, l. r.

Selo Ravne, p. Bogatič, okrug Sabac.

Občinsko sodišče potrjuje resničnost.

M. L. Djokić, l. r.

predsednik sodišča.

staja 2 vagona 17,50—17,50, (17,50); poljski pridelki: pšenica domača, fco Ljubljana 255—0; turščica, medimurska, nova, na solcu sušena, fco Čakovec 0—210, okrogla, drobna, zaduhla, par. Ljubljana 190—195, v storžih, par. slav, post. 0—75, nova, okt., nov., dec. 100% kase pri sklepu, par. slav post. 0—122,50, nova, umetno sušena, par. sremška postaja, 1 vagon 162,50—162,50 (162,50), stara, rumena, zdrava, suha, rešetana, par. sremška postaja 1 vagon 185—185, (185); fižol: mandolon, fco Ljubljana 295—0, prepelčar, fco Ljubljana 345, ribničar, fco Ljubljana 315—0, beli, prebrani, v vrečah po 100 kg, po vzorcu, fco Postojna trans. 0—300.

ZAGREB. Na tržišču bančnih vrednot tendenca dalje slaba. Pri velikih ponudbi blaga je bil promet precej slab. Posamezni papirji so dalje padli. Industrijski papirji so ostali dalje zanemarjeni. Tečaj Vojne škode je dalje močno padel. Začela se je trgovati na tečaju 303 napram 330 včeraj. Tekom sestanka je dalje oslabela na 296. Za oktober se je trgovala po 312, a proti koncu se je ponujalo blago po 299. Za december se je zaključevala spočetka po 315, a proti koncu po 306. Dinar je ostal v Carihu nespremenjen. Na zagrebškem deviznem tržišču je bilo stop dovoli blaga, zaradi česar so tečaj dalje padli. Narodna banka ni intervenirala. Skupni promet v devizah je znašal 10,5 milijona dinarjev. Notirale so devize: Amsterdam (zaključek 2272,5), Dunaj 788,8—798,8, Berlin 1335—1345, Bukarešta 25,75—26,75, Italija izplačilo 224,44—226,84, London izplačilo 271,88—273,88, Newyork ček 55,97—56,57, Pariz 259,5—263,5, Praga 165,94—167,94, Svica 1082,6—1090,6; valute: dolar 55,3—55,9, avstrilski šilingi 790—800, Kč 163,5—165,5, nemške marke 1320—1330; efekti: bančni: Eskomptna 125—127 Poljodijnska 20—21, Kreditna Zagreb 130—132, Hipo 72,5—73, Jugo 109—110, Ljubljanska kreditna 225—0, Obrtna 75—85, Prastrediona 950—960, Slavenska 49—50, Narodna 0—4500; industrijski: Eksploatacija 47—52, Dubrovačka, zaključek 650, Šečera 500—520, Isis 65—73, Gutmann 400—410, Slaveks 140—145, Slavonija 51,5—52, Trbovlje 340—350, Vevče 120—0; državni: investicijsko posojilo 75, agrarne: 48, Vojna škoda, promptna 294,5—295,5, za oktober 298—298,5, za november 0—300.

CURIH. Beograd 9,18, Berlin 123,45, Newyork 518,625, London 25,115, Pariz 24,04, Milan 20,76, Praga 15,375, Budimpešta 0,007260, Bukarešta 2,485, Varšava 86, Dunaj 73,10.

TRST: efekti: obligacije Julijske Kralje 67,35, Živnostenska 277, Assicurazione Generali 2530, Rionione Adriatica A 3290, Rionione A, Adriatica B 3260, Cosulich 290, Dalmazija 255, Lloyd 1000, Oceania 168, Tripovich 380, Dalmazija cement 651, Split cement 462, Krka 345; devize: Beograd 44,25 — 44,50, Dunaj 350 — 360, Praga 74,25 — 74,75, Pariz 115,50 — 116,25, London 120,70 — 120,95; valute: dinarji 43,50 do 44,25, 20 zlatih frankov 93 — 97, 20 zlatih lir 481,96.

DUNAJ. Beograd 12,5950 — 12,6350, Berlin 168,63 — 169,13, Budimpešta 99,15 do 99,45, Bukarešta 3,4075 — 3,4275, London 34,31 — 34,41, Milan 28,33 — 28,45, Newyork 708,35 — 710,85, Pariz 32,82 — 32,98, Praga 20,99 — 21,07, Sofija 5,13 — 5,17, Varšava 117,75 — 118,25, Curih 136,62 do 137,12; dinarji 12,58 — 12,64.

PRAGA. Beograd 60,05, Berlin 804,25, Curih 651,75, London 163,40, Milan 135,50, Newyork 33,75, Pariz 156,875.

BERLIN. Beograd 7,46, London 20,313, New

Gustave le Rouge:

Misterija

(Roman)

— Prvi del pohoda ni težak, je dejala, ko si je bila ogledala zemljevid. Dežela je zapuščena in nismo v nevarnosti, da bi imeli neprijetne s prebivalci. Jutri zjutraj bomo le še petnajst ali dvajset milj od razvalin svetišča. Potem pa bomo že videli. Imate načrt, Kennedy?

— Da, je odvrnil mladi mož. Mislim, da je najbolje, če se utaborimo na popolnoma skritem mestu, čim bližje svetišču, in tu počakamo ugodne prilike, da napademo Indijance in...

Kennedy ni mogel končati svojega stavka. Lionel je iztegnil svojo roko med Misterijo in Kennedyjem in z brutalnim, a spretnim sunkom pomel vse papirje, ki so bili položeni na okno. Misterija se je divje zganila.

— To je Brady! je zatulila. Dohitel je naju. Tecite za njim, Kennedy, treba ga je ubiti in mu odvzeti najine papirje.

Obadva sta tekla v veliko sobo posade. Tu se jima je kazala izredna slika. Lionel se je v naglici prerival skozi goste in skušal priti do vrat. Nenadoma se je okrenil in dvignil svoj browning.

— Roke kvišku! je zagrmel z orjaškim glasom.

Vsi so ubogali, celo Misterija in Kennedy. Obadva sta predobro poznala Bradyja, da ne bi vedela, da bi niti sekunde ne odlašal s streljanjem.

Smrtni molk je zavladal v ravnokar še tako razposajeni veseli dvorani. Banditi so si začudeni stavliali vprašanje, odkod prihaja pogumni tujec. Ta pa se je z namerjenim browningom počasi umaknil k vratom in jih, predno se je kdo zavedel, bliskoma odprl. Izginil skozi nje, jih spet zaprl in zunaj pritrčil z lesenim zapahom. Roparji, ki so bili tako zaprti v dvorani, so se z divjim vpitjem navalili na vrata.

— Petsto dolarjev onemu, ki mu razbije butico, je kričala Misterija. To je ogleduh, ki mi hoče ukrasti mojo skrivnost!

— Smrt bandit! Ubijte ga!

Brady se je v tem trenutku nahajal v neke vrste predsobi, ki je bila zgrajena kot ostala hiša iz debel, ki so še imele lubje, in slabo obtesanih tramov. Pogledal je okoli sebe in ni videl drugega izhoda kot stopnice, ki so vedle v prvo nadstropje. Vrata so se že udajala pritisku banditov. Še trenutke in željni osvete planejo po njem.

Lionel je pohitel po stopnicah navzgor in prišel v skoraj prazno sobo. Oddahnil si je in pri tem pogledal naboje svojega browninga.

V tem trenutku so bila vrata razbita in gavči so se zrinili na stopnice; toda prvi, ki so se prikazali, so pocekali na desno in levo, zadeti od krogel izbornega strelca. Sedaj so napadalci postali bolj previdni.

— Živ ne sme priti iz hiše je zaklicala Misterija. Imamo časa, toda naš mora biti.

Po Kennedyjevem nasvetu so se banditi poskrili za sobno opravo po vseh kotih in iz te zasede neprestano streljali v smeri proti sovražniku. Krogel so padale kot toča v sobo, kjer je bil Lionel.

Toda kadarkoli je eden napadalcev pokazal glavo iz svojega skrivališča, je Brady ustrelil in možak se je zgrudil mrtev. Tako je padlo šest banditov.

Lionel jih je zaenkrat ustrašoval, toda prav dobro je vedel, da to ne more trajati dolgo. Prej ali slej podleže številni premoči. Vznemirjal se je pa tudi zaradi nečesa drugega. Njegova ura je kazala trideset na pet. Mr. Swann je hotel odleteti točno ob šestih. Treba je bilo na en ali drugi način končati s tem strašnim položajem.

Lionel je počil še enega ali dva neprevidna bandita, potem je zaklenil vrata svoje sobe, da vsaj za nekaj časa zadrži napadalce in prišel skozi druga vrata na ozek hodnik in od tod splezal po lestvi na podstrežje.

Minuto pozneje se je naglo vrnil in še parkrat ustrelil, da bi bili sovražniki mnenja, da je še vedno na svojem mestu, pripravljen pobiti vsakega, ki bi si upal približati se stopnicam.

Sicer je pa opazil, da je njegova pogumna obramba napravila globok utis na napadalce. Postali so previdni in si niso več upali iz svojega skrivališča.

In res, Lionel se ni motil. Zaradi neprestanega streljanja se je valil gost dim po notranjosti posade in gavči niso natančno vedeli, kje je pravzaprav njih nasprotnik. Nekateri so se bali, da ne bi imel prijateljev v bližini in da jih ne bi dobro oborožena tolpa napadla od zadaj.

— Verjemite mi, je dejal Zorro. El Matador, izključeno je, da bi si ta senor, čegar pogum je naravnost občudovanja vreden, upal čisto sam tu sem in se tako vedel, ne da bi imel prijatelje, ki bi mu pomagali.

Te besede so dale premisleka. Lionel pravzaprav ni dobro vedel, kaj se godi, vendar je sklenil, da se okoristi z začasnim mirom. Njegova ura je tedaj kazala točno pet.

— Moram ven, odtod, ali pa poginem, si je mislil. Komaj imam še časa, da dosežem meteorološko postajo.

V par skokih je bil spet na podstrežju. Odprl je okence in zlezal na streho: pustinja se je raztezala do obzorja. Naglo je skočil v podstrežje nazaj in mrzlično iskal po vseh kotih. Tu in tam je ustrelil, da preplaši svoje zasledovalce, toda čas je hitel naprej, dragocene minute so minevale druga za drugo.

— Četrta na šest! je vzklilnil v divji jezi. Tudi če si zlomim tilnik, na vsak način moram odtod.

Stopil je v čumnato, ki je prej ni bil opazil in našel v svoje veliko veselje kup starih sedel, pokritih z debelo plastjo prahu, izpod katerih je zbežalo več podgan, ko se je približal.

Naglo je odrezal stremena, ki so se mu zdeli najtrdnjše, jih zvezal in si napravil tako kakih dvanaest čevljev dolg jermen. Nato

je spet zlezal na streho, pritrčil jermen na železni križ okna in se spustil po njem navzdol, tik ob posadinem zidu, v trenutku, ko so med splošnim streljanjem banditi brezdomno začeli z glavnim napadom. Srečno je došel na tla, tekel v stajo, kjer je stal njegov konj, bil z enim skokom v sedlu, in bliskovito oddirjal...

Tu mu je krogla zažvižgala mimo ušes, bila je Misterija, ki je prva opazila njegov beg in ustrelila za njim.

— Toda hitite vendar za njim, je zakričala besna od jeze: vas je petdeset proti enem! Saj nam bo še usell...

Banditi so s silnim truščem pridrli iz posade in zajahali vse konje, ki so bili na razpolago. Hiteli so zasledovati ubežnika in divje priganjali z ostrogami svoje konje. Dva ali trije med njimi so imeli mnogo boljše konje, kar se tiče rasti in hitrosti, kot širokoglavi muštang, na katerem je jezdil Lionel.

Ni še preteklo deset minut, že je mladi mož opazil, da se razdalja med njim in njegovimi sovražniki naglo manjša. Krogel so sikale okoli njega. Ena mu je že bila prebila klobuk in ga oprasnila po glavi.

Sunkoma je ustavil konja, se obrnil v sedlu in dvakrat ustrelil: dva njegovih najbližjih sovražnikov sta padla s konj in se krčevito zvijala na tleh.

Nato je divje podžgal svojega konja in v blaznem diru bežal v smeri meteorološke postaje, nad katero se je že zibal privezan okrogli balon Mr. Swanna; njegovi pomočniki so ga bili napihali v teku popoldneva s pomočjo tekočega vodika, ki ga je imela postaja v velikih množinah na razpolago. Lionel je, naslonjen na vrat svojega konja, pogledal na uro.

— V desetih minutah bo šest; ne dospem več pravočasno.

Njegove ostroge so bile rdeče od krvi, njegov konj je dirjal, da je tekel pot od njega, a vse to ni nič pomagalo, gavči so bili hitrejši in bi ga kmalu morali dohiteti.

Ena krogla je oprasnila njegovega konja ob boku, druga ga je lahno ranila na rami. Še enkrat se je ustavil in streljal na najbližje bandite: trije so popadali s sedel.

Prijezdil je sedaj v gozdno pokrajino, kjer je bila precejšnja gošča. Tu ga je bilo mnogo težje zasledovati. Pustil je konja slepo dirkati naprej, kajti čutil je, da je skoraj izven nevarnosti.

Banditi, ki so mu še sledili, so bili ali preplašeni po smrti svojih tovarišev, ali pa niso imeli tako dobrih konjev; vsekakor jih ni bilo več videti.

— To pot si je dejal Lionel ves zasopel, mislim, da sem že rešen.

Sedaj ga je vsak skok njegovega konja približal balonu. Natanko je že razločeval može, ki so ga držali za vrvi in pričakovali povelja: »Spustite vse! Njegov konj se je že opotekal, a imel je še predirkati petsto metrov.

— Še malo, je kričnil Lionel s hripavim glasom, in tam bom.

Toda v trenutku, ko je izrekel te besede, so možje izpustili vrvi in balon se je začel počasi dvigati v mirni večerni zrak. Zarel je v zadnjih žarkih zahajajočega solnca.

Lionel je pogledal na uro: bilo je pet minut čez šest.

«Jutro» roman

LUCIFER

kateri je skoraj celotna vsebina, prejetena s fan tističnimi zapiski od začetka do konca ki prinašajo navdušenost čitatelja z intervjujem razmeti vanjem vsek bliz pravega človeka, ki mu se sledi razobranje in konstruiranje in sponi premenjenosti tako, da so čitatelji nestrno pričakovali vsako nadaljevanje romana, je izšel in se do hiva pri opravi «Jutra» v Ljubljani.

Vsi ki so ga čitali in oni, ki niso imeli te prilike, naj si ga takoj naroče za domače knjižnice.

bolj zabavati Vas ne more nobena knjiga!

Vezana stane . . . 55 Dto

Broširana na . . . 48 Dto

3848-a

RADIO- in AUTO- baterije prvovrstne proizvajalca „Vatra“ - akumulator, MARIBOR, Strossmayerjeva ulica 3.

Sedemdeset izvrstnih krojaških pomočnikov

išče krojaški salon
Herkules B. Kohn, Zagreb,
Hatzova ulica 10.

Osebnostne ponudbe se sprejemajo ves dan

Žimnice

matrace, posteljne mreže, železne postelje (zložljive), otomane, divane in tapetirane izdelke nudimo najceneje

Rudolf Radovan,
tanečnik
Krakov trg št. 7
(poleg Mesta-ga doma)

Dama srednjih let

želi resnega znanja z dobro situiranim gospodom, ki bi ji pripomogel z žirom do denarja za okrepitev trgovine. — Zenitev ni izključen. Cenjene ponudbe pod „Pomoč“ na Aloma Company, Ljubljana.

Išče se dobro izurjen

pek

5922a

za samostojno obrt v industrijskem kraju na Gorenjskem.

Ponudbe na poštni predal 153, Ljubljana.

Kupim

za 500.000 švicarskih frankov

zbirke pisemskih znamk

vendar samo boljše objekte, kakor tudi posamezne raritete in stare znamke na kuverta po najvišjih cenah. Izabite ugodno priliko, ki se nudi.

Plačam takoj v gotovini v poljubni valjavi.

Najstrožja diskrecija. Za dragocene stvari pridem sam. Izbrne ponudbe z navedbo cene nasloviti na

EUGEN SEKULA, villa „Helmli“

Luzern (Švicar).

Pazite na adresi!

Korespondenca: francosko, angleško, nemško. J. H. 5115 Lz.

Zahvala.

Vsem, ki so nam ob nenadomestljivi izgubi našega dobrega, ljubljeneža moža in očeta oziroma brata, tasta, strica i. t. d., gospoda

Matevža Tometa

stali ob sirani, najsrčnejša zahvala.

Zlasti gosp. dr. Baumgartnu in gosp. dr. Cizel-nu za vsestransko pomoč, prečast. duhovščini, uradništvu cementne tovarne, kakor tudi društvu rudniških nastavlencev in sploh vsem, ki so blagopokojnika spremlili k zadnjemu počitku, se iskreno zahvaljujemo.

Trbovlje, 8. oktobra 1925.

Zalujoci ostali.

Globoko razžalošeni javljamo, tudi v imenu vseh ostalih sorodnikov, prijateljev in znancev žalosno vest, da je naš ljubljani soprog, oziroma brat, gospod

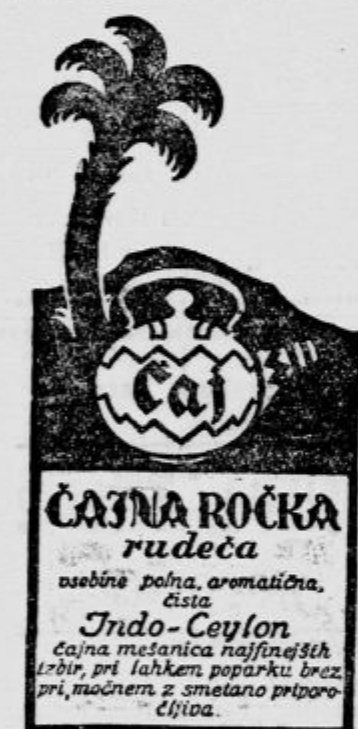
Leopold Cimperšek
nadučitelj

v četrtek, 8. oktobra t. l. ob 11. uri zvečer v starosti 47 let izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb predragega pokojnika bo v soboto, 10. oktobra ob 16. (4) v Loki pri Zidanem mostu.

V Loki pri Zidanem mostu, 9. oktobra 1925.

Lojzka Cimperšek roj. Fon, soproga.
Ivanka, Mária, Franc, Karol, Roza,
Štefanija in Rudolf, bratje in sestre.

Manufakturna trgovina v večjem trgu na Stajerskem sprejme takoj

mlačjega pomočnika

prvovrstnega prodajalca, popolnoma verziranega v svoji stroki. Istotam se sprejme z nastopom 15. novembra

blagajničarka

katera bi obenem opravljala vsa pisarniška dela. Pogoji: znanje strojepisja, slovenske in nemške korespondence ter knjigovodstva. Le absolutno neoporečne osebe naj pošljejo ponudbe s prepiši spraveval in navedbo dosedanje službe na upravo tega lista pod „2 moči“.

Ljubljanska posojilnica

r. z. z o. z. v Ljubljani

Mestni trg št. 6

sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje **najugodnejše.**

Večje in stalne vloge obrestuje po dogovoru.

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe, poroštva in proti zastavitvi.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo
LJUBLJANA, Prešernova ul. 50 (v lastnem poslopiju).

Obrestovanje vlog, nakup in prodaje vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predumi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd. itd.
Brzojavke: Kredit Ljubljana Telefon 40, 457, 548, 805 in 806

Trgovcem in industrijalcem priporočamo

Zakon in naredbi

opr'čni pravnari izven konkurza

ki sta izšla v brošuri, katera velja s poštino vred 8-50 Din in se naroča pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Prešernova ulica št. 54.